

Barn under 15 år som utreds enligt LUL

2024-02307-01

Grundansökan

Ansökan rör forskning inom Samhällsvetenskap

Avvakta komplettering till sammanträde

Monika Sellgren Karlsson

1. Huvudsakliga uppgifter

1.2 Sökande huvudman för forskningen

Brottsförebyggande rådet (Brå) 202100-0068

1.3 Behörig företrädare för forskningshuvudmannen

Kjell Mattias Larsson

1.3.1 Ange en titel för behörig företrädare - titel ska innebära ett verksamhetsansvar

Generaldirektör

1.4 Kommer flera forskningshuvudmän att medverka i forskningsprojektet?

Nej

1.5 Hemvist för forskningen

Enheten för forskning och utveckling (FoU), Brottsförebyggande rådet (Brå)

1.6 Ansvarig forskare för projektet

David Shannon

1.6.1 Institution/hemvist som ansvarig forskare är verksam vid

Enheten för forskning och utveckling (FoU), Brottsförebyggande rådet (Brå)

1.7 Är den ansvariga forskaren disputerad?

Ja

1.8 Andra medverkande:

Användaren tillagd: olle.westlund@bra.se 2024-02-23 10:46:46

[bild: Användaren har inte godkänt sin medverkan än]

Maria von Bredow

Frågor för avgiftskategori

1.9 Hur många forskningshuvudmän kommer att ingå i forskningsprojektet?

En

1.10 Innefattar forskningen endast behandling av personuppgifter?

Nej

2. Typ av forskning – initiala frågor

2.1 Gör en egen bedömning och ange på vilka punkter nedan som forskningen omfattas av 3-4 §§ etikprovningenslagen. Observera att myndigheten kan komma att göra en annan bedömning.

- ✓ 3 § 1 Forskningen innefattar behandling av känsliga personuppgifter.
- ✓ 3 § 2 Forskningen innefattar behandling av personuppgifter om lagöverträdelser.

2.1.1 [Om 3 § 1] Gör en egen bedömning och ange vilken typ av känsliga personuppgifter som kommer att behandlas i projektet. Observera att myndigheten kan komma att göra en annan bedömning.

- ✓ hälsa

2.2 Önskas ett rådgivande yttrande?

Nej

2.3 Välj ämnesklassificering

2.3.5 Samhällsvetenskap

- ✓ 50999 Övrig annan samhällsvetenskap

2.5 Särskilda frågor för medicinsk forskning

3. Syfte och frågeställningar

3.1 Skriv en populärvetenskaplig sammanfattning av forskningsprojektet.

Regeringen har uppdragit åt Brå att ta fram kunskap om utredningar där barn under 15 år misstänks för brott.

Barn som är under 15 år är inte straffmyndiga och kan därför inte få en straffrättslig påföljd för brott. Det innebär att de inte heller ingår i statistiken över misstänkta eller lagförda personer, vilket har medfört att det råder brist på regelbundet återkommande sammanställd information om dessa barn eller deras brottslighet. I dagsläget har det gått 10 år sedan Brå senast publicerade kunskap om polisanmälda brott av barn under 15 år. Aktuell kunskap saknas därför om såväl den

nuvarande situationen gällande barns polisanmälda brottslighet, som utvecklingen under de senaste tio åren. Samtidigt finns indikationer på en utveckling där yngre barns delaktighet i allvarliga brott och kriminella nätverk har ökat under senare år.

Mot denna bakgrund har regeringen gett Brå i uppdrag att studera brott begångna av barn under 15 år och som har utretts enligt 31 § Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). Eftersom barn under 15 år inte är straffmyndiga ska brottsutredningar generellt sett inte inledas när de misstänks för brott. Dock har man från samhällets sida ansett att polisen bör utreda brotten om vissa förutsättningar uppfylls. Dessa förutsättningar regleras i ovan nämnda lag. Utredningar kan bland annat inledas om brottet har fängelse i över ett år i straffskalan, om socialtjänsten anser att en utredning skulle ge dem bättre underlag att planera relevanta insatser för barnet, om en utredning behövs för att klarlägga om någon över 15 år har tagit del i brottet, om det behövs för att kunna hitta eller beslagta gods som kommit åt genom brottet, eller om det bedöms nödvändigt med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen. Avgränsningen till LUL-utredda barn innebär att brotten som undersöks i studien generellt är allvarliga, antingen genom att de till exempel har allvarliga brottsrubriceringar, att de begåtts upprepade gånger, att de signalerar ett särskilt hjälpbehov hos barnet, eller att de har utgjort brott eller hot mot viktiga samhällsnyttiga funktioner eller varit en del i lokala grupperingar eller brottsmönster som behöver kartläggas.

I regeringsuppdraget ingår att Brå ska ge en beskrivning av barnen i dessa utredningar utifrån tillgänglig information och gällande ett flertal faktorer som till exempel kön, ålder, bostadssituation, familjesituation, socialt nätverk, skolgång, fritid, relevanta diagnoser, tidigare utsatthet för brott eller förekomst i tidigare LUL-utredningar. Studien ska också beskriva de misstänkta brotten i LUL-utredningarna – såväl deras karaktär, antal som utveckling över tid. I beskrivningen av brotternas karaktär ingår också att ta fram kunskap om huruvida brottet har begåtts inom ramen för kriminella nätverk. En del av studien ska beskriva faktorer kring själva LUL-utredningarna; på vilka grunder de inleds, hur lång deras utredningstid är och om det finns regionala skillnader gällande deras tillämpning. Studien ska också beskriva insatser från socialtjänsten gentemot de berörda barnen såväl innan som efter brottet, samt beskriva vilka utmaningar och framgångsfaktorer som socialtjänst, polis och skola ser i arbetet med barn som begått brott som utreds enligt LUL. Synpunkter och erfarenheter från såväl relevanta myndigheter, andra aktörer samt från berörda barn ska inhämtas.

Utöver vad som ingår i regeringsuppdraget kommer Brå även att beskriva utvecklingen av samtliga polisanmälda brott under de senaste tio åren där en misstänkt varit under 15 år (alltså även sådana anmälningar som inte lett till att en LUL-utredning har inletts). Syftet är att tillgängliggöra statistik som annars inte redovisas i den officiella kriminalstatistiken, samt sätta utvecklingen av LUL-utredda brott i förhållande till samtliga anmälda brott för vilka barn under 15 år har misstänkts.

3.2 Vad är det vetenskapliga syftet med projektet?

Av anledningar som redan nämnts är kunskapen om de brott som begås av barn under 15 år, och kunskap om barnen som begår dessa brott, begränsad. Genom den aktuella kunskap som tas fram genom denna studie, om såväl brotten som barnen och de insatser som barnen tagit del av, är målet att kunskapen ska visa på såväl utmaningar som goda exempel i samhällets arbete med

dessa barn och kunna användas bland annat i det brottsförebyggande arbete som bedrivs kring barnen. Det finns i dagsläget indikationer på en ökande delaktighet i allvarliga brott av barn och unga, vilket gör den kunskap som studien ska ta fram särskilt önskvärd.

Studien har avgränsats till att gälla brott som begås av barn under 15 år och som utreds enligt 31 § Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). Det innebär en avgränsning till de allvarligare brott som barn under 15 år begår, eller brott som på grund av till exempel barnets stödbehov eller målsägarens behov av upprättelse har bedömts behöva utredas enligt LUL. Samtidigt ska studien även, vilket går utanför regeringens uppdrag, ta fram information om utvecklingen av samtliga polisanmälda brott under de senaste tio åren där en misstänkt varit under 15 år (alltså även sådana anmälningar som inte lett till att en LUL-utredning har inletts). Syftet är att tillgängliggöra statistik som annars inte redovisas i den officiella kriminalstatistiken, samt sätta utvecklingen av LUL-utredda brott i förhållande till samtliga anmälda brott för vilka barn under 15 år har misstänkts.

Studien inbegriper dels ett utvecklingsperspektiv, dels ett fördjupat nutidsperspektiv. I utvecklingsperspektivet ingår att ta fram uppgifter för de senaste tio åren, 2014–2023. I det fördjupade nutidsperspektivet ska 400 flickor och pojkar och brott som de begått huvudsakligen under 2023 analyseras närmare.

3.3 Vilka är de vetenskapliga frågeställningarna?

1) Frågeställningar som avser utvecklingen under åren 2014—2023:

- a. Hur ser utvecklingen av LUL-utredda brott ut avseende antal och typ av brott under åren 2014—2023?
- b. Hur ser utvecklingen av LUL-utredda barn ut med avseende på ålder och kön under åren 2014—2023?
- c. Hur ser utvecklingen av LUL-utredningar ut med avseende på grunder för inledande, utredningstid och eventuella regionala skillnader?
- d. Hur förhåller sig utvecklingen av de LUL-utredda brotten till utvecklingen av samtliga polisanmälda brott gällande misstänkta under 15 år under åren 2014—2023?

2) Frågeställningar som avser en fördjupad analys av ett urval av de senaste LUL-utredda brotten:

- a. Vad karaktäriserar brottsligheten i ett urval av de senaste LUL-utredningarna med avseende på exempelvis motiv, brottsplatser, vilka som utsätts för brotten, medgärningspersoner och andra omständigheter kring brotten?
- b. Vad karaktäriserar de misstänkta barnen i ett urval av de senaste LUL-utredningarna (från 2023) med avseende på exempelvis deras bostadssituation och familjens socioekonomiska status, förekomst av eventuella diagnoser, utsatthet för tidigare brott, förekomst av tidigare misstankar och andra omständigheter kring barnen?
- c. Hur kan socialtjänstens insatser för de misstänkta barnen i ett urval av de senaste LUL-utredningarna beskrivas?
- d. I vilken mån har de LUL-utredda brotten begåtts inom ramen för kriminella nätverk, och vilka åtgärder har då vidtagits av socialtjänsten?

3) Frågeställningar som avser att belysa frågan om barn som blir föremål för LUL-utredningar och insatser från samhällets sida generellt:

a. Vilka utmaningar respektive framgångsfaktorer ser socialtjänsten, polisen och skolan med att stödja LUL-utredda barn?

b. Hur ser barn på sina erfarenheter av att ha varit föremål för en LUL-utredning samt eventuellt en eller flera

barnavårdsutredningar när de varit under 15 år?

3.4 Kommer delar av den forskning som beskrivs i ansökan ske utanför Sverige?

Nej

4. Metod

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

4.1 Redogör för metod inkl. proceduren, tekniken eller behandlingen.

I studien kommer flera material att samlas in och såväl kvantitativa som kvalitativa metoder att tillämpas för att kunna besvara regeringens frågeställningar. Här ingår insamling och analys av registeruppgifter och data från flera myndigheter, analys av utredningar från Polisen och socialtjänsten, samt intervjuer med professionella och barn.

A. Utgångspunkten är ett datauttag från Åklagarmyndighetens databas Cåbra som kompletteras med ett uttag från Brås verksamhetsdatabas. Dessa ska inbegripa samtliga brottsmisstankar som har utretts enligt 31 § LUL mellan 2014 till 2023. Urvalet utgör grunden för studiens frågor kring brottslighetens utveckling. Utifrån registeruttaget kartläggs aspekter som brottsrubriceringar, utredningens längd och plats, beslut för brottsmisstankarna och grunderna bakom dessa beslut, samt kön och ålder på de misstänkta barnen.

B. Utifrån ovan registeruttag görs ett urval av 400 barn och ett brott per barn, som utgör grunden för studiens fördjupade analyser. För detta urval kommer LUL-utredningarna att begäras in från Polismyndigheten och barnavårdsutredningar begäras in från socialnämnder. Dessa ska sedan koda för att kunna ge en beskrivning av omständigheter kring såväl brotten som de misstänkta barnen - exempelvis var och när brotten har ägt rum, relationen mellan misstänkt och målsägare, vem som anmält brottet till polisen, vilka insatser som planerats för barnet respektive vilka insatser som erhållits, samt annan bakgrundsinformation om barnens livssituation som kan framkomma i utredningarna och som ingår i regeringsuppdraget att kartlägga. Aspekterna kommer att preciseras närmare i kodscheman. Utredningarna kommer att analyseras och beskrivas med såväl kvantitativa som kvalitativa metoder.

C. Utifrån urvalet av 400 barn ska också ett antal datauttag göras i syfte att ytterligare beskriva barnen och deras livssituation. Det gäller uttag av data från SCB som beskriver barnens och deras föräldrars socioekonomiska och demografiska situation, uttag av data från Socialstyrelsens patientregister som beskriver eventuella diagnoser hos barnen, uttag av data från Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga som beskriver heldygnsinsatser som barnen varit föremål för såväl innan som efter det misstänkta brottet, uttag av data från Brås

register över målsägare vid brottsanmälan som beskriver eventuell tidigare brottsutsatthet, samt kontroll av barnens personnummer gentemot Polismyndighetens s.k. Cylindermodell som beskriver huruvida urvalet av barn också är registrerade som antingen i risk för att involveras i kriminella nätverk, eller redan involverade.

D. Ett datauttag ska göras från Polismyndighetens ärendehanteringssystem DurTvå med information om samtliga polisanmälningar eller brottsmisstankar där minst en misstänkt varit under 15 år, mellan 2014 till 2023. Uppgifterna ska om möjligt innehålla brottsrubriceringar samt ålder och kön på de misstänkta barnen. Detta gäller således även misstankar som inte lett till LUL-utredning.

Analysmetoderna för samtliga datauttag är beskrivande statistik. De exakta variabler som kommer att hämtas ut i datauttagen kommer att bli föremål för diskussioner med handläggare på respektive myndighet.

E. Intervjuer ska genomföras med aktörer från socialtjänst, polis och skola.

- Cirka 10 enskilda intervjuer med socialsekreterare eller socialarbetare samt cirka 4 gruppintervjuer med personer inom kommunala samverkansgrupper som arbetar med barn som begått brott eller som är i riskzonen för brottslighet. Det är t.ex. grupper som arbetar med samverkansmodeller som SSPF eller SIG. I dessa grupper ingår som minst representanter för socialtjänst, polis och skola (samt ibland fritid). Samtliga intervjuer ska genomföras i kommuner med olika problembild, och såväl storstadskommuner som landsbygdskommuner. Syftet är att erhålla information om utmaningar och framgångsfaktorer i socialtjänstens, polisens och skolans arbete med barn som begår (allvarliga) brott.

F. Intervjuer ska genomföras med 5-10 barn mellan 15-17 år som har erfarenhet av att bli utredda enligt LUL (inte överlappande urvalet av 400 barn ovan) samt av att ha varit föremål för barnårdsutredning. Syftet med intervjuerna är att nå fördjupad kunskap om barnens egna perspektiv på dessa erfarenheter. Genom intervjuerna ska barnens perspektiv kring såväl utmaningar som framgångsfaktorer i samhällets arbete med barnen inhämtas. I den mån studien inte kan nå mättnad genom intervjuer med barn mellan 15-17 år kan något eller några barn som hunnit fylla 18 år också komma ifråga.

4.2 Om forskningen går ut på att pröva en ny metod eller behandling: Redogör för på vilket sätt metoden skiljer sig från den ordinarie verksamheten.

Studien kommer inte att frånga sedvanliga metodologiska tillvägagångssätt.

4.3 Redogör för tidigare erfarenheter (egna och/eller andras) av den valda metoden.

Brå har enligt 2 § förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet till uppgift att bedriva forsknings- och utvecklingsarbete för att utveckla kunskap på det kriminalpolitiska området. Brå är en myndighet som bedriver kriminologisk forskning och Brås utredare har gedigna erfarenheter av såväl kvantitativ som kvalitativ datainsamling och analys. Erfarenheterna av att bedriva den typ av datainsamling och analys som krävs inom projektet är

därmed stor. Inom projektgruppen finns mångårig erfarenhet av att genomföra kvantitativ datainsamling om brott, av att inhämta och samköra uppgifter från olika myndigheter och register, att inhämta, sammanställa och koda uppgifter från olika material från polisanmälningar och utredningar, att sammanställa beskrivande statistik och genomföra kvantitativa analyser, samt att genomföra och analysera både fokusgruppsintervjuer och semi-strukturerade intervjuer. Metoderna och insamlad data är av en typ som regelbundet används på Brå och i den kriminologiska forskningen i övrigt.

5. Tidsplan

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

5.1 Förväntat startdatum för projektet:

2024-05-15

5.2 Förväntat slutdatum för projektet:

2025-06-30

5.3 Tidsplan för de olika delar som ingår i projektet:

Projektplanering, etikansökan och inläsning av forskningslitteratur (förberedelsefas): januari-april 2024

Datainsamlingsfas: maj-december 2024 (tidpunkten för datainsamlingens början avgörs av godkännande av etikansökan)

Analys- och rapportskrivningsfas: juni 2024 till mars 2025

Granskningsfas och färdigställande av manus: mars-maj 2025

Produktionsfas: maj-juni 2025

Publicering: 18 juni 2025.

Kommunikation av resultat och arkivering: juni-augusti 2025

Se även bifogad tidsplan i bilagan Forskningsplan (avsnitt 11 Tidplan och checklista)

6. Datainsamling

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

6.1 Redogör för datainsamling och datas karaktär.

1. En beställning skickas till Åklagarmyndigheten (ÅM) som levererar en fil med uppgifter från ärendehanteringssystemet Cåbra om beslutade brottsmisstankar som utretts enligt 31 § LUL för åren 2014-2023. Per beslutad brottsmisstanke: ÅM:s ärendenummer, k-nummer, personnummer på misstänkt (från 2019 på grund av gallring), datum för beslut, tid mellan anmälan och beslut, brottsrubricering, åklagarområde och ev polisområdeskod. Detta urval kan omfatta ca 19k brottsmisstankar. Personnummer på misstänkt kan även komma att hämtas från Brå.

2. Ett specialuttag av Brås IT-enhet av samtliga brottsmisstankar i ärendena enligt de k-nummer som erhållits från ÅM, för vilka följande inhämtas: Kön och ålder (vid tiden för brottet) för de barn som förekommer i brottsmisstankarna under år som gallrats ut i Cåbra, samt utrednings- och

lagföringsbeslut (det senast fattade beslutet för respektive brottsmisstanke). Uppgiften är beslutens motiveringskod från vilken besluten i samtliga tre nivåer, dvs även beslutstyp och skäl nivå, kan härledas. För det fall att beslut och motiveringar kan lämnas ut av ÅM kommer uppgifterna i första hand hämtas från ÅM.

3. En beställning görs till Polismyndigheten (PMY) som från ärendehanteringssystemet DurTvå ombeds leverera antal polisanmälningar, brottsmisstankar eller misstänkta barn där minst en misstänkt varit under 15 år, under 2014-2023. Beställningen avser även brottsrubriceringar, ålder och kön. Uttaget kan omfatta cirka 100-150k anmälda brott.
4. En beställning skickas till SCB med personnummer på ett urval av 400 barn (se Metod 4.1) som tar fram en datafil med uppgifter om barnens och deras föräldrars socioekonomiska och demografiska bakgrund året som brottet begåtts. Variablerna ska avse folkbokföring, svensk/utländsk bakgrund, inkomst, sysselsättning, bidragstagande, utbildningsnivå, boendesituation och grad av socioekonomisk segregation i boendeområdet (RegSO).
5. För urvalet av 400 barn beställs uppgifter från 1) Socialstyrelsens patientregister om antal samt vilka diagnoser barnen fått under sina levnadsår, 2) Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga om insatstyp, datum för beslut, placering, avslut och placeringsform, antal heldygnsinsatser.
6. För urvalet av 400 barn beställs av Enheten för rättsstatistik (Brå) uppgifter från Statistiken över målsägare vid brottsanmälan. Uppgifterna ska levereras i en SPSS-fil och ska beskriva antalet barn som registrerats som målsägare i polisanmälningar om vissa utvalda brottstyper mot person under perioden 2014—2023, samt vilka brott de varit målsägare för.
7. För urvalet av 400 brottsmisstankar/barn beställs polisanmälan och LUL-utredningar med allt tillhörande material från PMY. Dessa ska kodas med avseende på omständigheter kring det misstänkta brottet och det misstänkta barnet. Variablerna preciseras i ett kodschema och kodningen genomförs i SPSS. Såväl prov- som parallellkodning av samma anmälan kommer att göras för att säkerställa den interna validiteten.
8. De 400 barnens personnummer skickas till PMY för att kontrolleras mot den så kallade "Cylindermodellen" (se bifogad projektplan) som beskriver vilka barn som av Polisen har bedömts vara involverade i, eller i risk för involvering i kriminella nätverk. Uppgifterna beskriver även vilken typ av aktör barnen bedöms utgöra i modellen.
9. För urvalet av 400 barn beställs barnavårdsutredningar (barnens samlade akter) från berörda kommuners socialnämnder. Uppgifter om barnens hemkommuner hämtas från Skatteverket med hjälp av de personnummer som erhållits av ÅM. Akterna kodas utifrån ett kodschema och i SPSS. Provkodning och kodning av ett antal av samma anmälan kommer att göras för att säkerställa den interna validiteten.
10. Cirka 10 individuella intervjuer genomförs med socialsekreterare eller socialarbetare med betydande erfarenhet av barnavårdsutredningar i samband med LUL-utredning. Härutöver görs cirka 4 gruppintervjuer med kommunala samverkansgrupper, som exempelvis SIG eller SSPF. Rekryteringen ska ske utifrån rekommendation av nyckelpersoner hos Brå med insikt i vilka

socialsekreterare eller socialarbetare som har sådan lång eller betydande erfarenhet, samt genom ett snöbollsurval.

11. 5–10 intervjuer genomförs med 15–17-åringar som varit föremål för en LUL-utredning. Intervjupersonerna rekryteras genom förmedling av kontaktuppgifter via SiS, i samråd med de intervjuade socialsekreterarna eller socialarbetarna och poliserna, genom Brås upparbetade kontakter inom rättsväsendet och kommunal nivå, genom poliser som utrett LUL-ärenden eller genom snöbollsurval.

6.2 Redogör för de beräkningar och/eller överväganden som motiverar undersökningsmaterialets storlek.

Datauttaget från Åklagarmyndigheten och Brå utgör en totalundersökning gällande brottsmisstankar där något beslut fattats enligt 31 § LUL mellan år 2014-2023. Utifrån tillgänglig statistik kommer det troligtvis att röra som om cirka 19 000 brottsmisstankar. Årtalen är anpassade för att kunna uttala sig om utvecklingen av dessa brottsmisstankar. Målet är vidare att inhämta data från Polismyndigheten som så långt möjligt närmar sig en totalundersökning gällande samtliga polisanmälda brott av personer under 15 år, för samma tioårsperiod. Detta uttag kommer troligtvis att röra cirka 100 000-150 000 anmälda brott.

Från datauttaget som gäller brottsmisstankar där beslut fattats enligt 31 § LUL ska en delmängd djupanalyseras. Urvalet ska gälla 400 LUL-utredda barn och en brottsmisstanke per barn. 300 gäller pojkar och 100 gäller flickor. Urvalet har kompenserat för att flickor blir föremål för LUL-utredningar i avsevärt lägre grad än pojkar. Urvalet är också anpassat till att projektet önskar ge en så aktuell bild som möjligt. Urvalet utgörs därför av de brottsmisstankar som har avslutats närmast i tiden innan den 31 december 2023. Urvalets storlek motiveras av att det bedöms ge ett tillräckligt antal kodade fall för att beskrivningar av brottens karaktär och de misstänkta livsomständigheter ska kunna göras med tillräcklig statistisk styrka i relation till samtliga brott i registeruttaget, och motiveras även utifrån tids- och resursmässiga skäl gällande kodning.

Intervjuerna med professionella syftar till att erhålla en förståelse av hur socialtjänst, polis och skola arbetar med denna grupp barn. Intervjuerna kommer utifrån en kvalitativ utgångspunkt fånga intervjupersonernas erfarenheter och reflektioner, och resultaten kommer inte att tolkas statistiskt. Deras antal är därmed till stor del beräknade efter tids- och resursmässiga skäl i projektet. Detsamma gäller intervjuerna med barn som har erfarenheter av LUL-utredningar.

6.3 Hur kommer undersökningsprocedurerna att dokumenteras?

Originalmaterial i form av datafiler med registeruttag kommer att utgöras av Excel- och SPSS-filer. Även LUL-utredningar som består av polisanmälningar, polisförhör samt bifogade skrivelser, samt utredningar enligt SoL kommer att ligga till grund för studien. Dessa kommer Brå tillhanda i form av datafiler på USB-sticka eller CD-skiva, eller som pappersdokument. Loggbok och SPSS-syntax kommer att användas för att dokumentera hur datamaterialet hanteras och analyseras. Kodning av båda typerna av utredningsmaterial kommer att ske i SPSS. Intervjuerna spelas in och transkriberas i programvaran F4, om intervjupersonerna samtycker till inspelningen. I händelse av att någon inte vill bli inspelad kommer anteckningar att föras under intervjuens gång och sedan renskrivs i Word.

6.4 Hur kommer insamlade data att hanteras och förvaras?

Behandlingen av studiens material kommer att ske enligt forskningsetiska principer och i enlighet med och i enlighet med gällande regelverk för personuppgiftsbehandling. Insamlat material, liksom kodningsfiler, ljudfiler eller anteckningar från intervjuer, kommer att förvaras och behandlas på arbetsstationer med tvåfaktorautentisering ("smarta kort"), lösenord och skärmsläckare med lås. Originalmaterial i form av LUL-utredningar och barnavårdsutredningar kommer att förvaras i säkerhetsskåp. I de fall identitetsuppgifter (t.ex. personnummer) används kommer dessa så fort det är möjligt efter matchning av data mellan olika register att ersättas med löpnummer. Intervjuerna kommer, med intervjupersonernas samtycke, att spelas in och därefter transkriberas. Om intervjupersonen inte vill att intervjun spelas in, förs istället anteckningar. Endast de utredare eller assistenter på Brå som arbetar i projektet kommer att ha tillgång till det insamlade materialet. Utbyte av uppgifter mellan Brå och andra myndigheter sker via säker eller krypterad överföring.

Redovisningen av studiens resultat kommer att ske utan att enskilda personer kan identifieras, samt aggregerat utifrån variabler, och inte utifrån enskilda brottshändelser. Det kommer heller inte att vara möjligt att identifiera enskilda personer eller brottsfall genom bakvägsidentifikation. På så sätt garanteras forskningspersonernas rätt till integritet vid publicering av studiens resultat.

Samtliga uppgifter som avser enskilda personliga och ekonomiska förhållanden och kan hänföras till den enskilde omfattas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och 7 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641). När projektet är slutfört kommer materialet att arkiveras i enlighet med arkivlagen (1990:782) och föreskrifter från Riksarkivet. Uppgifterna kommer i övrigt att gallras i enlighet med Brås rutiner för gallring. Ljudfiler och kodnycklar kommer att raderas i enlighet med gallringsreglerna.

7. Etiska överväganden

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

7.1 Vilka risker kan ett deltagande medföra för de forskningspersoner som ingår i forskningsprojektet?

Studien medför hantering av uppgifter som är integritetskänsliga i och med att de rör lagöverträdelse. Projektet innebär också behandling av personuppgifter, inklusive känsliga personuppgifter, som framkommer i registerdata och utredningsmaterial från såväl polisen som socialtjänsten. Uppgifterna berör dessutom barn under 15 år. Studien ska beskriva den generella livssituation som karakteriserar barnen i det fördjupade urvalet, och där ingår ett flertal variabler med det gemensamt att de utgör en beskrivning av bland annat barnens sociodemografiska situation. Indikatorer som vanligtvis används för att beskriva individers sociodemografiska situation är t.ex. ålder, kön, etnicitet, utbildning, arbete, inkomst och boendeförhållanden. Projektet har dock beslutat att inte registrera etnicitet, utan enbart huruvida barnen och/eller deras föräldrar har svensk eller utländsk bakgrund. Sociodemografiska analyser som inkluderar ett flertal särskiljande variabler mellan grupper av människor, som till exempel svensk/utländsk bakgrund, kan ge värdefull information om huruvida förekomsten av sociala förutsättningar och problem varierar mellan grupper. Att utveckla en bättre förståelse av livssituationen hos barn som

begår brott är viktigt för att effektiva förebyggande strategier ska kunna utvecklas. När det gäller registeruppgifterna och övriga insamlade uppgifter kommer forskningspersonerna inte att direkt beröras av behandlingen, och det bör därför inte leda till påfrestningar eller direkta risker för dem. Bakvägsidentifikation och spridning av uppgifter om enskilda skulle dock kunna innebära integritetsintrång för de individer som berörs. Framtagandet och publicerandet av fakta som differentierar personer utifrån olika grupptillhörigheter kan innebära en mer generell risk för stigmatisering av dessa grupper. Vi är medvetna om denna risk men anser att den måste balanseras mot de vinster som kan komma av förbättrad kunskap inom detta område.

De individuella intervjuerna med socialsekreterare eller socialarbetare och gruppintervjuerna med polis, skola och socialtjänst kommer att ske med vuxna företrädare för verksamheter som möter barn som utreds för brott i sin yrkesroll. Det kommer inte att i intervjuerna ställas frågor om enskilda utsatta barn eller om intervjupersonernas personliga förhållanden. Intervjuerna kommer att beröra frågor och reflektioner kring barns generella situation utifrån att de utretts för brott och varit föremål för insatser från samhällets sida. Intervjupersonernas namn kommer inte att skrivas ut i projektets resultatredovisning, och deras personuppgifter kommer att hanteras enligt forskningsetiska principer och i enlighet med integritetsskyddsmyndighetens riktlinjer.

Det är utifrån ett barnrättsperspektiv viktigt att i frågor som rör barn också tillvarata barns egna perspektiv, synpunkter och erfarenheter. Detta ingår också i regeringens uppdrag. Intervjuer med barn som utretts enligt 31 § LUL kommer därför att genomföras. De barn som intervjuas ska inte vara samma barn som ingår i det fördjupade urvalet av 400 barn, även om enstaka fall av överlappning kan råka förekomma. Inga personnummer kommer dock att samlas in och registreras gällande de intervjuade barnen. En koppling kan därmed inte göras mellan känsliga uppgifter som inhämtats från register och de barn som intervjuats. De känsliga personuppgifter som hanteras i samband med intervjuerna är uppgifter som barnen själva kan komma att berätta om sin hälsa, samt uppgifter om lagöverträdelser. Känsliga personuppgifter som t.ex. etnicitet, sexuell läggning, politiska åsikter osv. kommer inte att hanteras även om barnens berättelser skulle inbegripa sådana uppgifter.

I övrigt gäller att personer mellan 15–17 år kan vara extra utsatta på grund av sin unga ålder. En risk är att de kan ha svårare att våga säga nej till intervju eller att dra tillbaka sitt samtycke. Det finns också en risk att de mår sämre än äldre personer på grund av den situation kring deltagande i brottslighet som de har upplevt i unga år, och därmed är mer sårbara. Vissa intervjufrågor kan komma att väcka obehagliga minnen hos intervjupersonerna. Brå vidtar därför åtgärder för att mildra dessa risker, se fråga 7.4.

7.2 Vilken nytta kan ett deltagande medföra för de forskningspersoner som ingår i forskningsprojektet?

Någon direkt nytta för de personer som ingår i de register och utredningar som studien inhämtar data från kan inte förutses. Enligt utredarnas tidigare erfarenheter från liknande projekt kan de unga personer som intervjuas uppleva att det är positivt att bli hörd om sina upplevelser och få dela med sig av erfarenheter som kan förbättra samhällets kunskap om brott som begås av barn samt de insatser som görs. De professionella som intervjuas kan på samma sätt uppleva det som positivt att få beskriva sina erfarenheter kring att hantera och förebygga brott som begås av barn,

eftersom målet är att detta kan omsättas i kunskap som kan komma såväl specifika aktörer som samhället som helhet till godo, något som ingår som en integrerad del av deras arbete.

7.3 Gör en värdering av förhållandet mellan riskerna och nyttan av projektet.

Bedömningen är att integritetsintrånget uppvägs av samhällsnyttan med projektet, då det kommer att ge ett viktigt kunskapsunderlag kring samhällets insatser för barn som begått brott och som därför riskerar att återfalla i brott. Det är till nytta för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet avseende barn som är i färd med att gå in i de, typiskt sett, mer brottsaktiva ungdomsåren. Kunskap om karaktären i den brottslighet som barn under 15 år begår, om barnen själva, samt om de insatser som ges till dessa barn idag är väsentlig för att kunna vidta relevanta åtgärder. Denna framtida nytta överstiger enligt Brås bedömning eventuella risker med studien. Bedömningen är också att det inte är möjligt att genomföra studien utan insamling och behandling av det beskrivna datamaterialet. Det finns inte heller något annat mindre ingripande sätt att genomföra forskningen med god säkerhet och kvalitet.

7.4 Beskriv hur projektet har utformats för att minimera riskerna för forskningspersonerna.

Åtgärder kommer att vidtas så att bakvägsidentifikation inte ska vara möjlig, och för att inte obehöriga får del av sekretessbelagt eller känsligt material som samlas in i studien (se punkt 6.4). Uppgifterna kommer endast att behandlas av projektets medlemmar på arbetsstationer med autentisering (smarta kort) och lösenord, samt skärmläckare med lås. Känsligt utskrivet material kommer att förvaras i säkerhetsskåp. I de fall identitetsuppgifter används kommer dessa så fort det är möjligt ersättas med löpnummer.

Intervjupersonerna kommer att informeras om att deras deltagande är frivilligt och att de när som helst kan avbryta sitt deltagande. Muntligt samtycke till att intervjun genomförs och spelas in kommer att inhämtas och dokumenteras. Om någon inte vill bli inspelad kommer endast anteckningar att föras. En "kodnyckel" som förvaras separat från datamaterialet och i ett säkerhetsskåp kommer att upprättas för att kunna anonymisera intervjupersonerna med hjälp av en löpnummerserie när analysen har avslutats. Uppgifter som röjer identitet tas bort från transkriberingen efter avslutad analys. Redovisningen av resultaten kommer att ske på ett sätt så att ingen enskild person kan identifieras. Resultatredovisningen kommer att ske aggregerat utifrån variabler, inte utifrån enskilda brottsändelser. På så sätt garanteras forskningspersonernas rätt till integritet vid publicering av studiens resultat.

För intervjuerna med barn har valet gjorts att inte intervjua barn under 15 år. Särskild hänsyn kommer vidare att tas under urvalet gällande barnets personliga mognad. Utredarna i projektet har tidigare erfarenheter av att intervjua barn och unga med känslomässigt laddade upplevelser, och dessa kommer att användas i genomförandet av intervjuerna. I samband med intervjuerna ges kontaktuppgifter till samhällsaktörer som erbjuder stöd. Att låta barn komma till tals och dela med sig av sina perspektiv är viktigt ur ett barnrättsperspektiv och kan vara viktigt även för det enskilda barnet.

7.5 Identifiera och precisera om eventuella etiska problem (nackdelar/fördelar) kan uppstå i ett vidare perspektiv genom forskningsprojektet.

Behandling av den typ av data som projektet ska analysera innebär alltid ett visst integritetsintrång för de forskningspersoner som ingår. Brå vidtar därför omfattande åtgärder för att skydda materialet och för att inte någon enskild ska kunna identifieras i resultatframställningen (se avsnitt 7.4). Brå identifierar inte några särskilda etiska risker i ett vidare perspektiv eller för grupper som inte ingår i forskningsprojektet. I ett större perspektiv kan resultaten komma till nytta för barn genom att det kunskapsunderlag som studien bidrar med kan användas för att på olika sätt stärka det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet avseende återfall i brott bland barn och unga, och därigenom i förlängningen bidra till att minska brottsutsattheten och otryggheten, inte minst bland jämnåriga.

8. Forskningspersoner

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

8.1 Hur görs urvalet av forskningspersoner?

En grupp är de barn som ingår i samtliga de polisanmälningar som ska inhämtas för 2014-2023, och som gäller minst en misstänkt under 15 år. Detta utgör en totalundersökning under de valda åren. Antalet misstänkta barn i denna grupp är okänt, antalet brottsmisstankar är cirka 100-150 000.

En grupp utgörs av samtliga barn som utretts enligt 31 § LUL under 2014-2023. Antalet barn i denna grupp är okänt, antalet brottsmisstankar är cirka 19 000. Registeruttaget är en totalundersökning för denna grupp barn och period.

Ur den stora gruppen LUL-utredda väljs de 300 pojkar och 100 flickor ut vars utredningar har avslutats närmast i tiden innan 31 december 2023. Anledningen till urvalet är att få aktuella utredningar och således en fördjupad nutidsbild.

En grupp utgörs av vuxna som intervjuas i cirka 10 individuella intervjuer och 4 gruppintervjuer med cirka 3-4 personer per grupp. Dessa väljs ut på grund av en kombination av sin yrkes- och organisationstillhörighet (socialtjänst, polis och skola), sina nuvarande arbetsuppgifter (arbetar med den aktuella gruppen barn) sin betydande erfarenhet av den aktuella gruppen barn, samt att de arbetar inom en storstadskommun eller en landsbygdskommun. Rekryteringen av intervjupersoner kommer att ske efter samråd med insatta personer på Brå, via kontaktpersoner inom berörda myndigheter eller kommuner och snöbollsurval.

Den sista gruppen utgörs av ca 5-10 intervjupersoner 15-17 år som väljs ut på grund av sin erfarenhet av att ha varit föremål för LUL-utredningar. Dessa ska inte överlappa populationen av de 400 barnen ovan, men det kan inträffa i något enstaka fall. Såväl flickor som pojkar ska rekryteras, och urvalet är härutöver ett lämplighetsurval där hänsyn tas till personlig mognad, vilja att delta, samt rekommendationer från vuxna som känner barnen. Barnen rekryteras genom förmedling via SiS, intervjuade socialsekreterare och poliser, Brås upparbetade kontakter inom

rättsväsendet och kommunal nivå, genom poliser som utrett LUL-ärenden eller genom snöbollsurval.

8.2 Hur många forskningspersoner kommer att inkluderas i Sverige?

100 000

8.3 Ange ålder på forskningspersoner som kommer att inkluderas i projektet.

- ✓ 0-17
- ✓ 18-64
- ✓ 65+

8.5 Vilka urvalskriterier kommer att användas för inklusion?

För att inkluderas i datauttaget från Åklagarmyndigheten som kompletteras från Brå ska personen ha varit misstänkt för ett brott före sin 15-årsdag där beslut fattats av åklagare att utredning ska inledas enligt 31 § LUL, mellan år 2014-2023.

För att inkluderas i datauttaget från Polismyndigheten ska personen ha polisanmälts för ett brott före sin 15-årsdag mellan år 2014-2023.

För att inkluderas i urvalet av 400 misstänkta barn ska personens brott ha utretts och utredningen avslutats närmast i tiden innan den 31 december 2023). 300 ska vara pojkar och 100 ska vara flickor. Urvalet är baserat på att det ska vara de mest aktuella brotten för vardera kön.

För att inkluderas i intervjustudien med professionella ska personerna antingen arbeta inom socialtjänst, skola eller polis, ha betydande erfarenhet av att arbeta med barn i den aktuella målgruppen, arbeta antingen med utredningar enligt SoL eller inom grupper som samverkar kring individuella barn som begått brott, oftast kommunala samverkansgrupper. För att inkluderas gäller också hänsyn till typen av kommun, om det är en storstadskommun eller en landsbygdskommun. Inklusion sker enligt dessa principer och enligt rekommendation från personer på UBA-enheten på Brå, samt eventuellt genom snöbollsurval.

För att inkluderas i intervjustudien med barn ska personerna vara över 15 år gamla, men helst inte över 17 år (i undantagsfall går dock detta bra). Barnen inkluderas på grundval av sin ålder, då erfarenheterna kring att ha begått brott och varit föremål för LUL-utredning är relativt nya samtidigt som lite tid har gått som kan ge perspektiv och känslomässig mognad, sina erfarenheter av att ha begått brott och varit föremål för LUL-utredning och eventuellt även för insatser från socialtjänsten, samt för sin känslomässiga mognad och vilja att berätta om sina erfarenheter. Inklusion sker genom rekommendation av vuxna runt barnet, till exempel från personal från SiS, socialtjänst, polis, eller personal inom kommunal samverkan som arbetat med barnet.

8.6 Vilka urvalskriterier kommer att användas för exklusion?

Ej relevant.

8.7 Ange relationen mellan forskare och forskningspersonerna.

Det finns inte något beroendeförhållande mellan forskarna i studien och forskningspersonerna.

8.8 Vilket försäkringsskydd finns för de forskningspersoner som deltar i forskningsprojektet?

Ej relevant.

8.9 Redogör för den beredskap som finns för att hantera oväntade bifynd eller händelser under forskningsprocessen som kan äventyra forskningspersonernas hälsa, säkerhet och personlig integritet.

Det är sannolikt att känsliga personuppgifter utöver dem om hälsa, som denna etikprövningsansökan täcker, kommer att finnas i forskningsmaterialet. Detta gäller särskilt för de barnavårdsutredningar som ska analyseras, där en grundlig utredning av barnets livsförhållanden kan komma att avslöja sådana känsliga personuppgifter. Det gäller också information som kan framkomma i de intervjuer som genomförs med barn som kan komma att berätta om känsliga uppgifter om t.ex. etnicitet, sexuell läggning eller politiska åsikter. Forskningsprojektet kommer dock inte registrera eller hantera några andra känsliga personuppgifter än sådana om hälsa.

Under intervjuerna med barn är det möjligt att det kommer fram berättelser om känslomässigt omvälvande upplevelser som inte efterfrågas av intervjuaren. Projektet har bemannats med personer som har lång erfarenhet av att intervjua personer, inklusive barn, med sådana känslomässigt omvälvande erfarenheter bakom sig. I den intervjusituation där detta kan komma att uppstå kommer intervjuaren i möjligaste mån att styra bort samtalet från ovidkommande händelser, och även hänvisa barnet till stödorganisationer utifrån barnets individuella behov. Intervjuaren kan också bedöma att intervjun kan behöva avbrytas om det inträffar något som innebär att barnets personliga integritet, hälsa eller säkerhet möjligtvis kan påverkas.

8.10 Kommer ekonomisk ersättning eller andra förmåner betalas ut till forskningspersonerna?

Nej

9. Information och samtycke

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

9.1 Kommer forskningspersonerna att informeras om forskningsprojektet och tillfrågas om de vill vara med eller inte?

Ja

9.1.1 [Om Ja 9.1] Hur, när (i vilket skede) och av vem informeras och tillfrågas forskningspersonerna?

Samtycke kommer inte att inhämtas för de barn som ingår i de datauttag som projektet ska beställa från Åklagarmyndigheten, Brå, Polismyndigheten, Socialstyrelsen och SCB, och inte heller för de barn vars LUL-utredningar samt barnavårdsutredningar ska analyseras. Detta material innebär inte någon direkt kontakt med de personer som ingår, och uppgifterna hämtas från register och databaser som förs med stöd av lag. Sannolikt skulle det även innebära en integritetskränkning att kontakta och informera de personer som ingår. Uppgifterna som samlas in kommer dock att anonymiseras så snart det går, bland annat genom att personnummer ersätts med löpnummer. Ingen enskild person kommer att kunna identifieras i redovisningen, vare sig direkt eller genom bakvägsidentifikation.

Samtycke kommer att inhämtas för projektets vuxna intervjupersoner samt för de intervjupersoner som är barn. De vuxna intervjupersonerna kommer att intervjuas i sin yrkesroll eller som representant för sin verksamhet, och det kommer inte att ställas frågor om enskilda barn eller om intervjupersonernas personliga förhållanden. Barnen kommer att intervjuas på grundval av sina erfarenheter av att ha varit föremål för LUL-utredningar och sin vilja att delta i en intervju och berätta om dessa erfarenheter.

Samtliga intervjupersoner kommer i god tid innan intervjun att få information om forskningsprojektet genom ett informationsbrev som innehåller information enligt 16 § Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Brevet utgår från EPM:s stödmodell för information till forskningspersoner och inkluderar information om forskningsprojektet och dess syfte, förfrågan om deltagande, information om hur studien och intervjuerna går till, frivillighet och samtycke, personuppgiftsbehandling och sekretess, information om hur forskningspersonen kan få information om studiens resultat, samt ansvarig forskningshuvudman och kontaktuppgifter till forskningsprojektets medarbetare. Informationsbrevet som går till barnen mellan 15-17 år är anpassad utifrån dessa åldrar.

Intervjupersonerna kommer att informeras om att deras deltagande i studien är frivilligt och att de när som helst kan välja att avbryta sitt deltagande. Muntligt samtycke till att delta i intervjun kommer att inhämtas och dokumenteras i samband med intervjun. Även samtycke till att intervjun spelas in kommer att inhämtas, och i annat fall kommer endast anteckningar att föras.

9.2 Ni har fyllt i att barn under 18 år kommer att ingå i forskningsprojektet, ange ålder:

- ✓ 0-14
- ✓ 15-17

9.3 Kommer forskningspersoner, vars mening på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något annat liknande förhållande inte kan inhämtas, att ingå i forskningsprojektet?

Ja

9.3.1 [Om Ja 9.3] Motivera varför denna grupp av forskningspersoner ska ingå i projektet.

Den del av undersökningen som baseras på registeruppgifter och datauttag kan komma att inkludera dessa typer av personer men samtycke inhämtas inte från någon av de personer som ingår i dessa typer av registeruppgifter och datauttag (se 9.1.1).

9.3.2 [Om Ja 9.3] Beskriv hur samråd med närmaste anhöriga, god man eller förvaltare kommer att ske.

Ej relevant.

10. Registeruppgifter

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

10.1 Kommer projektet att begära ut uppgifter från ett befintligt register?

Ja

10.1.1 [Om Ja 10.1] Ur vilket eller vilka register kommer uppgifterna att begäras?

Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra

Brås verksamhetsdatabas

Rationell anmälningsrutin (RAR) och Datoriserad utredningsrutin med tvångsmedelshantering (DurTvå) (Polismyndigheten)

Rikstäckande områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation (SCB)

Inkomst- och taxeringsregistret (SCB)

LISA- Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (SCB)

RTB - Registret över totalbefolkningen (SCB)

Vid behov kan SCB hänvisa projektet till andra register som är mer lämpliga för de uppgifter som ska inhämtas i projektet

Socialstyrelsens patientregister

Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga

Statistiken över målsägare vid brottsanmälan (Brå)

Cylindermodellen - en återkommande kartläggning av individer som anses bidra till lokal kriminell påverkan i lokalpolisområdena - (Polismyndigheten)

Berörda kommuners socialnämnder

Navet - Skatteverkets system för distribution av folkbokföringsuppgifter

10.1.2 [Om Ja 10.1] Vilka uppgifter kommer att begäras ut och varför?

För beskrivningen av utvecklingen under åren 2014-2023 inhämtas:

Från Cåbra och för åren 2014-2023: ÅM:s ärendenr, polisens k-nr, personnr på misstänkt (personnr från 2019), datum för beslut, antal dagar från anmälan till beslut, juridisk rubricering, åklagarområde, ev polisområdeskod. Personnr på misstänkt kan även komma att inhämtas från Brås verksamhetsdatabas.

Från Brås verksamhetsdatabas hämtas (kopplade till k-nummer som erhållits från Cåbra): kön och ålder (vid tiden för brottet) för de misstänkta barnen för åren som gallrats av ÅM, beslut per brottsmisstanke (t.ex. inleda, avsluta, väcka bevistalan) och motiveringar till beslutet. Uppgifterna avser åren 2014–2023. Om beslut och motiveringar kan lämnas ut av ÅM kommer uppgifterna hämtas in från ÅM i första hand.

Uppgifterna från ÅM och Brå syftar till att besvara frågeställningarna om hur utvecklingen av LUL-utredda brott ser ut avseende antal och typ av brott, hur utvecklingen av LUL-utredda barn ser ut med avseende på ålder och kön samt hur utvecklingen av LUL-utredningar ser ut med avseende på grunder för inledande, utredningstid och regionala skillnader.

Från (RAR) och DurTvå (PMY) hämtas uppgifter om antal polisanmälningar eller brottsmisstankar där minst en misstänkt varit under 15 år, brottsrubriceringar vid dessa samt ålder och kön på de misstänkta. Dessa uppgifter syftar till att besvara frågan om hur utvecklingen av LUL-utredda brott förhåller sig till utvecklingen samtliga polisanmälda brott gällande misstänkta under 15 år under åren 2014-2023.

För urvalet av 400 barn ska följande registeruppgifter inhämtas:

Från SCB inhämtas uppgifter i syfte att beskriva barnens och deras föräldrars socioekonomiska och demografiska bakgrund det år brottet skett. Utifrån barnens personnummer ska uppgifter kopplas på från SCB om personnummer på deras föräldrar, samt rörande barn och/eller föräldrar (beroende på tillämpbarhet) ska uppgifter såsom folkbokföring, svensk/utländsk bakgrund, sysselsättning, inkomst och utbildningsnivå, bidragstagande och boendesituation (till exempel trångboddhet, ensamhushåll eller flerhushåll), och om nivån på den socioekonomiska segregation som gäller för barnens boendeområde, så kallad RegSO, från SCBs register Rikstäckande områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation, inhämtas.

Från Socialstyrelsens patientregister ska samtliga uppgifter om eventuella diagnoser hos de misstänkta barnen i urvalet hämtas in, gällande deras livstid. Det gäller t.ex. variabler om antalet inrapporterade diagnoser, diagnoser enligt ICD-10-SE och angiven huvuddiagnos.

Från Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga ska samtliga uppgifter om insatser som barnen varit föremål för under sitt liv, såsom insatstyp, datum för beslut, start och avslut för insats, placeringsform, uppgifter om såväl den första placeringen och eventuella omplaceringar, barnets situation efter att insatsen avslutades samt pågående insatser begäras in.

Från Statistiken över målsägare vid brottsanmälan ska uppgifter gällande barnens eventuella status som målsägare, inhämtas för samma period.

Från DurTvå (Polismyndigheten) hämtas de utvalda barnens LUL-utredningar med allt tillhörande material.

Från berörda kommuners socialnämnder hämtas de utvalda 400 barnens samtliga barnavårdsutredningar, eventuella förhandsbedömningar och orosanmälningar (barnens samlade akter).

De registeruppgifter som samlas in för urvalet av 400 barn syftar till att besvara frågan om vad som karaktäriserar de misstänkta barnen med avseende på exempelvis deras bostadssituation och familjens socioekonomiska situation, förekomst av eventuella diagnoser och utsatthet för tidigare brott. Uppgifterna som samlas in i analysen av LUL-utredningar och barnavårdsutredningar syftar till att besvara frågan om vad som karaktäriserar brotten och barnen, samt frågan om hur socialtjänstens insatser för barnen i urvalet kan beskrivas, såväl före det misstänkta brottet som efter.

Från Cylindermodellen (Polismyndigheten) matchas personnumren på de misstänkta barnen i urvalet om 400 med personnumren på de barn som ingår i Cylindermodellen. Uppgifterna som samlas in kommer att vara i form av en träff på vissa personnummer, samt med information om vilken typ av involvering i kriminella nätverk som dessa barn har i modellen. Detta syftar till att besvara frågan om i vilken mån de LUL-utredda brotten har begåtts inom ramen för kriminella nätverk.

Från Navet hämtas folkbokföringskommun för de 400 barnen i syfte att identifiera vilken kommun som barnavårdsutredningarna ska beställas från.

11. Resultat från djurförsök

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

12. Redovisning av resultat

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

12.1 Hur garanteras tillgång till data för forskningshuvudmannen och medverkande forskare?

Projektet kommer att genomföras vid Enheten för forskning och utveckling på Brå. Insamlad data kommer att finnas tillgänglig vid denna enhet för de personer som deltar i forskningsprojektet. Projektets material sparas på server med gemensamt mappsystem som är tillgängligt endast för de medarbetare som ingår i projektet. Fysiskt material från utredningar samt utskrifter av intervjuer och eventuella kodnycklar förvaras i ett låst skåp som är tillgängligt för projektets medarbetare.

12.2 Vem eller vilka ansvarar för databearbetning och skriftlig redovisning av resultaten?

Fil.dr David Shannon som är huvudansvarig forskare ansvarar för att uppdraget genomförs och har full tillgång till data. I övrigt ansvarar projektledaren samt två eller tre ytterligare utredare samt eventuellt en projektassistent på Brås Enhet för forskning och utveckling för datainsamling, bearbetning, analys och rapportskrivning. Det innebär att samtliga projektmedlemmar kommer att ha full tillgång till data.

12.3 Hur och när planeras resultaten att offentliggöras?

Projektets resultat är planerade att presenteras i en eller möjligtvis två separata Brå-rapporter. Projektet har många frågeställningar och det kan bli en utmaning att ge samtliga tillräckligt med utrymme i en rapport.

I det fall två rapporter tas fram, besvaras samtliga frågeställningar förutom den som gäller barnens egna erfarenheter och perspektiv i en huvudrapport, och frågan om hur barn ser på sina erfarenheter av att ha varit föremål för en LUL-utredning samt eventuellt en eller flera barnavårdsutredningar, i en egen rapport. Syftet är att tillåta tillräckligt med utrymme till barnens egna erfarenheter. Resultat från intervjuerna med barnen kommer dock att belysas även i huvudrapporten, dock ej lika extensivt. Om det blir två rapporter kommer de i sådana fall att publiceras samtidigt, senast den 18 juni 2025.

12.4 På vilket sätt garanteras forskningspersonernas rätt till integritet när materialet offentliggörs?

Forskningsprojekt måste iaktta sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och 7 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641), vilket innebär att inga uppgifter som kan hänföras till enskilda får redovisas. Resultaten kommer att redovisas på ett sätt så att det inte kommer vara möjligt att identifiera enskilda personer eller brottshändelser, varken direkt eller genom bakvägsidentifikation. Eventuella citat från intervjuade kommer att presenteras så att det inte är möjligt att identifiera personen. För att garantera att detta uppfylls kommer den slutgiltiga texten att gås igenom och granskas ur ett sekretessperspektiv av Brås jurister innan publicering.

13. Ekonomiska förhållanden

Frågor i nedanstående avsnitt ska bara besvaras avseende den forskning som ska ske i Sverige

13.1 Är forskningen företagsinitierad?

Nej

13.2 Hur kommer forskningsprojektet att finansieras?

✓ Annan finansiering

13.3 Redovisa eventuella ekonomiska överenskommelser med bidragsgivare eller andra finansiärer (namn och belopp).

Projektet finansieras till 100 % av myndighetens egna anslag. Se bifogad Forskningsplan, avsnitt 12.5 Finansiering, för en sammanställning över projektets kostnader.

13.4 Redovisa forskningshuvudmannens, ansvarig forskares och medverkande forskares egna ekonomiska intressen.

Egenintressen för projektet finns inte beträffande ekonomiska vinster eller förluster. Samtliga projektmedarbetare är anställda på Brå.

Forskningsplan

Den sammanfattande beskrivningen av forskningsprojektet ska förstås av fackmän. Den kan lämpligen utformas enligt följande:

Vetenskaplig frågeställning: En redogörelse för det övergripande syftet med det föreslagna forskningsprojektet samt specifika mål (primära och sekundära frågeställningar).

Områdesöversikt: Ge ett sammandrag av egna och andras forskning och tidigare resultat inom forskningsområdet. Översikten ska tydliggöra det aktuella projektets relevans. Nyckelreferenser ska anges.

Projektbeskrivning: Gör en sammanfattning av projektets/motsvarande uppläggning. Urval av forskningspersoner, procedurer, metoder med mera ska tydligt redovisas. Det ska framgå hur metoder, urval och procedurer kan ge svar på de specifika frågeställningarna. Om flera delprojekt avses anges sekvens för genomförande och på vilket sätt ett efterföljande delprojekts uppläggning kan bero av resultaten av ett föregående.

Betydelse: Ge en kortfattad redogörelse för projektets betydelse för forskningsområdet.

Preliminära resultat: Kan i förekommande fall anges.

SKA VARA PÅ SVENSKA ELLER ENGELSKA.

Projektplan_Barn_under_15_som_utreds_enligt_LUL.docx.pdf

239.19KB

Information till forskningspersoner och samtyckesformulär

Etikprövningsmyndigheten behöver alltid ta del av all information som kommer att ges till forskningspersonen i samband med tillfrågan om deltagande. Både den information som ska ges muntligt och den som ska ges skriftligt. Om vårdnadshavare ska samtycka till deltagande ska även den information som ges till vårdnadshavarna bifogas. Om anhörig ska ges möjlighet att motsätta sig deltagande ska även den information som ges till anhörig bifogas.

Etikprövningsmyndigheten rekommenderar att vår stödmall för forskningspersonsinformation används, den hittar du på www.etikprovning.se

SKA VARA PÅ SVENSKA.

Information_till_unga_forskningspersoner_FINAL.docx.pdf

72.46KB

Information_till_forskningspersonerna_Professionella_FINAL.docx.pdf

73.17KB

Enkäter, frågeformulär, mm

Materialet ska vara utformat/skrivet på svenska.

SKA VARA PÅ SVENSKA.

Intervjuguide_enskilda_socialtjnst_FINAL.docx.pdf

81.82KB

Intervjuguide_gruppintervjuer_FINAL.docx.pdf

60.64KB

Intervjuguide_till_unga_FINAL.docx.pdf

81.31KB

Variabellista

Variabellista bör bifogas ansökan om data ska begäras ut från befintliga register.
SKA VARA PÅ SVENSKA.

Variabellista_FINAL.docx.pdf
68.19KB

CV för ansvarig forskare

Bifoga CV för ansvarig forskare.
I undantagsfall kan icke disputerad forskare godtas om annan medverkande disputerad forskare uttalat att forskningen sker under aktivt överinseende av denne. Uttalandet intygas vid signering av disputerad forskare. CV för den disputerade ska även bifogas.
SKA VARA PÅ SVENSKA ELLER ENGELSKA.

Meritfrteckning_David_Shannon.doc.pdf
104.15KB

Signaturer

Signatur behörig företrädare

Signatur-behorig-foretradare.pdf
31.66KB

Ansvarig forskare saknar BankID

✓ Om den ansvarige forskaren saknar BankID, klicka här.

Signatur ansvarig forskare

Signatur-ansvarig-forskare-Signering_av_huvudansvarig_forskare.pdf
257.26KB

Svar på de frågor eller synpunkter som Etikprövningsmyndigheten angett, samt beskrivning av de ändringar som gjorts

Se bifogad bilaga "Följebrev till komplettering 3 maj 2024".

Kompletterande bilagor

Information_till_forskningspersonerna_Professionella_komplettering_3_maj_2024.docx.pdf
85.68KB

Information_till unga_forskningspersoner_komplettering_3_maj_2024.docx.pdf
86.67KB

Variabellista_komplettering_3_maj_2024.docx.pdf
76.58KB

Fljebrev_till_komplettering_3_maj_2024.docx.pdf
26.48KB

Beslut och handlingar från Etikprövningsmyndigheten

Beslutsbrev och andra handlingar från Etikprövningsmyndigheten i relation till denna ansökan

2024-02307-01_Avgiftsavisering.pdf
34.08KB

2024-02307-01_Ansokan_Komplettering_till_sammantrade.pdf
44.58KB

Diarienummer: 0080/24

Objektnummer: [Klicka här för att ange objektnummer.](#)

Projektplan

1. Information i korthet

a) Projektnamn

Barn under 15 som utreds enligt LUL

b) Projektägare

David Shannon

c) Finansiering

Anslagsfinansierat.

d) Projektledare

Monika Sellgren Karlsson

e) Projektorganisation

Heltidsresurser: Monika Sellgren Karlsson (projektledare, utredare) och Olle Westlund (utredare).

Deltidsresurser: Jonas Öberg (utredare), Maria von Bredow (utredare), Emili Nordén Ramos (praktikant).

f) Medverkande enheter

Arbetet kommer huvudsakligen att bedrivas vid enheten för forskning och utveckling. En utredare som arbetar vid staben utgör en deltidsresurs i projektet ERS och juristerna vid JURA kommer att involveras vid inhämtning av uppgifter från statistikregister. Datamaterial från ett annat forskningsprojekt kommer att inhämtas från EkoOrg. Kom och JURA engageras framför allt i projektets slutfas.

g) Projektets början och slut

Projektet startar: 2024-01-23

Projektet slutredovisas: 2025-06-30

2. Bakgrund och kunskapsläge

2.1 Initiativ

Regeringsuppdrag enligt regleringsbrevet för 2024.

2.2 Bakgrund och syfte

Barn som är under 15 år är inte straffmyndiga och kan därför inte få en straffrättslig påföljd för brott. Det innebär att de inte heller ingår i statistiken över misstänkta eller lagförda personer vilket har medfört att det råder brist på regelbundet återkommande sammanställd information om dessa barn eller deras brottslighet. I dagsläget har det gått 10 år sedan Brå senast publicerade kunskap om polisanmälda brott av barn under 15 år (Brå 2014). Aktuell kunskap saknas därför om såväl den nuvarande situationen gällande barns polisanmälda brottslighet, som utvecklingen under de senaste tio åren.

Samtidigt finns indikationer på en utveckling där yngre barns delaktighet i allvarliga brott och kriminella nätverk förefaller ha ökat under senare år. Polismyndigheten uppskattade år 2023 att 232 barn upp till och med 14 år är i risk för att involveras i eller redan är involverade i kriminella verksamheter, vilket är en markant ökning från 74 barn år 2019 (Ju2023/00972). Även Socialstyrelsen (2021) har i en kartläggning pekat på tendenser att allt yngre pojkar och flickor dras in i kriminalitet och missbruk. Brå (2023) har mot bakgrund av denna utveckling nyligen tagit fram kunskap om barn som involveras i kriminella nätverk, och denna kunskap pekar på flera oroväckande aspekter kring de involverade barnen.

2.2.1 Regeringsuppdrag till Brå

Det är mot denna bakgrund som regeringen har gett Brå i uppdrag att studera brott begångna av barn under 15 år och som har utretts enligt 31 § Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) (Justitiedepartementet 2023). Majoriteten av de brott som utreds enligt LUL är allvarliga. I uppdraget ingår att ge en beskrivning av barnen i dessa utredningar utifrån ett flertal faktorer som till exempel kön, ålder, bostadssituation, familjesituation, tidigare utsatthet för brott eller förekomst i tidigare LUL-utredningar. Studien ska också beskriva de misstänkta brotten – såväl deras karaktär, antal som utveckling över tid. I beskrivningen av brottens karaktär ingår också att ta fram kunskap om huruvida brottet har begåtts inom ramen för kriminella nätverk. En del av studien ska beskriva faktorer kring själva LUL-utredningarna; på vilka grunder de inleds, hur lång deras utredningstid är och om det finns regionala skillnader gällande deras tillämpning. Studien ska också beskriva insatser från socialtjänsten gentemot de berörda barnen i LUL-utredningarna, samt beskriva vilka utmaningar och framgångsfaktorer som socialtjänst, polis och skola ser i arbetet med dessa barn. Slutligen ska synpunkter och erfarenheter från relevanta myndigheter, andra aktörer samt från berörda barn inhämtas.

Utöver vad som ingår i regeringsuppdraget kommer Brå även att beskriva utvecklingen av *samtliga* polisanmälda brott under de senaste tio åren där en misstänkt varit under 15 år (alltså även sådana anmälningar som inte lett till att en LUL-utredning har inletts). Syftet är att tillgängliggöra statistik som annars inte redovisas i den officiella kriminalstatistiken, samt sätta utvecklingen av LUL-utredda brott i förhållande till samtliga anmälda brott för vilka barn under 15 år har misstänkts.

2.3 Kunskapsläge

Det är inte ovanligt att barn och ungdomar begår brott. Av Brås studier om barn under 15 år eller runt 15 år som begår brott vet vi att barn kan begå en rad olika typer av brott, men slutsatsen kan också dras att allvarliga brott generellt sett är mer ovanliga.

Av Brås senaste skolundersökning, där respondenterna är cirka 15 år gamla, framgår till exempel att hälften av de tillfrågade barnen uppger delaktighet i brott (i minst en av kategorierna stöld, våld, skadegörelse eller narkotikabrott) under det senaste året (2021). Delaktighet i våldsbrott som i undersökningen bedöms som ”grövre” (skadat någon med vapen, slagit någon så att sjukvård krävts) uppges dock enbart av 4,5 procent av pojkarna och 1,5 procent av flickorna. När det gäller

delaktighet i stöld som bedöms som grövre (stöld av moped/motorcykel eller bil samt stöld ur bil) uppges detta av 3,8 procent av pojkarna och 1,3 procent av flickorna (Brå 2022).

Brå har i rapporten *Brott begångna av barn* (2014) studerat ett slumpmässigt urval (cirka hälften) av samtliga anmälda brott under 2012 som skrivits av med beslutsgrunden ”misstänkt yngre än 15 år” samt anmälningar där det av den misstänktes personnummer framgick att denna varit under 15 år vid brottstillfället. Totalt uppgick urvalet till ungefär 4 800 brott (av omkring 10 000 under helåret) som anmäldes under 2012. I studien delades brotten in i tre allvarlighetsgrader: *mindre grova brott* (snatteri/stöld i butik, skadegörelse, ärekränkingsbrott samt olovlig körning), *mellangrova brott* (misshandel, olaga hot, ofredande, tillgrepp av fortskaffningsmedel, narkotikabrott, vapenbrott och inbrottsstöld) och *grova brott* (rån, våldtäkt, grov misshandel, mordbrand och mord).

Av analysen framgår att år 2012 utgjorde de ”grova brotten” knappt 5 procent av de anmälda brotten (196 av omkring 4 800 anmälda brott). I rapporten görs även en jämförelse med ett motsvarande urval brott som anmäldes år 2005. Analysen visade att andelen grova brott som anmäldes med en misstänkt under 15 år hade ökat något, upp från 3 procent år 2005 (223 av drygt 7 300 brott i det studerade urvalet av anmälda brott). Av dessa resultat framgår att även om det totala antalet anmälda brott med en misstänkt under 15 år minskat betydligt, har andelen grova brott ändå ökat något (även om antalet grova brott minskat något räknat i absoluta tal).

Som framgår av det kunskapsläge som projektet i detta skede kan urskilja, rör det sig således om ett mycket litet antal barn (huvudsakligen pojkar) som utvecklas så ogynnsamt att de misstänks för framför allt allvarliga brott före 15 års ålder.

2.3.1 När barn under 15 år begår brott – samhällets reaktioner och ansvar

I detta avsnitt beskrivs inledningsvis lagar och regleringar kring samhällets ansvar när barn under 15 år begår brott. Det beskrivs också kortfattat vilka insatser socialtjänsten vidtar eller kan vidta när det gäller dessa barn, samt vilket ansvar andra centrala samhällsaktörer har. Vidare beskrivs vad som är känt genom Brås tidigare studier av ämnet.

Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Eftersom barn under 15 år inte är straffmyndiga ska brottsutredningar generellt sett inte inledas när de misstänks för brott. Dock har man från samhällets sida ansett att polisen bör utreda brotten om vissa förutsättningar uppfylls. Dessa förutsättningar regleras i 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). Det ursprungliga syftet med LUL var att möjliggöra polisutredningar och därigenom kunna ge socialtjänsten ett fylligare underlag för bedömningar av barns behov av sociala insatser. Från början var det därför endast socialtjänsten, via socialnämnden, som kunde föreslå att polisen skulle initiera en LUL-utredning (prop. 1983/84:187). Lagstiftningen har sedan dess ändrats och utvidgats ett antal gånger.

Förändringar av lagstiftningen har bland annat handlat om att gradvis utöka skälen till att polisutredningar av barnens brott ska kunna genomföras, till exempel genom skärpningar av språkbruket som har gått från att utredningar ”får” genomföras till att de ”ska” genomföras i fall de förutsättningar som angetts i lagstiftningen föreligger. Skälen som anförts för dessa förändringar är att barn som begår brottsliga handlingar ska mötas av en tydlig reaktion från samhällets sida (med ett antagande om att detta minskar risken för framtida brottsliga handlingar), att socialtjänsten ska ha bättre underlag för sina bedömningar om insatser, att stärka rättssäkerheten för de misstänkta barnen, uppnå en förbättrad upprättelse för målsägarna samt att uppnå en mer enhetlig rättstillämpning och förbättrad

effektivitet (se t.ex. prop 1983/84:187, SOU 2008:111, bet. 2017/18:JuU18, SOU 2022:1).

De senaste ändringarna av lagstiftningen genomfördes den 1 juli 2023 och dessförinnan genomfördes genomgripande förändringar 2010. Det innebär att föreliggande studies material i huvudsak kommer att beröra den tidsperiod som föregick de senaste ändringarna. I nästföljande avsnitt beskrivs lagstiftningen enligt nu gällande bestämmelser, varpå en kort redogörelse följer av vad som ändrats sedan tidigare gällande bestämmelser.

Förutsättningar för att bedriva LUL-utredning enligt gällande bestämmelser

En 31 § LUL-utredning ska enligt gällande bestämmelser så långt det går bedrivas på samma sätt som en förundersökning mot en straffmyndig. Det innebär att utredningen ska klarlägga vad som har hänt, motiv för brottet, eventuella ansvarsfrihetsgrunder samt försvårande eller förmildrande omständigheter (Åklagarmyndigheten 2023). Från socialtjänstens perspektiv har utredningen som huvudsakligt syfte att klarlägga behovet av sociala insatser för barnet (Socialstyrelsen 2020). Utredningen ska ledas av åklagare eller av en utredare vid Polisen.

En av de primära förutsättningarna för att bedriva LUL-utredning är att det begångna brottet är allvarligt, den så kallade *presumptionsregeln*. Som allvarligt räknas ett sådant brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än ett års fängelse (första stycket 31 § LUL – i paragrafen inkluderas även misstankar om straffbelagt försök, straffbelagd förberedelse eller straffbelagd stämpling till ett sådant brott). Här ingår således brott som mord, dråp, grov misshandel, rån, våldtäkt, grovt olaga tvång, olaga frihetsberövande, allmänfarlig ödeläggelse, grovt olaga hot, grovt sexuellt övergrepp, inbrottsstöld och mordbrand. För dessa brott gäller att en utredning ska inledas om inte särskilda skäl talar emot det (prop. 2009/10:105, s. 66).¹

En annan förutsättning gäller om socialnämnden bedömer att en utredning kan ha betydelse för att avgöra socialtjänstens insatser för barnet (andra stycket 31 § LUL). Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om det är fråga om ett brott som innebär att barnet äventyrar sin hälsa eller utveckling eller om brottet kan antas utgöra ett led i en upprepad brottslighet. Det handlar till exempel om brott som är överlagda och vittnar om en hög grad av hänsynslöshet mot andra personer eller deras egendom. Det kan också vara brott som innebär att det finns ett behov av vissa hjälpinsatser, som till exempel olika former av narkotikabrott (prop. 2009/10:105, s. 66)². Det kan vidare vara situationer där socialtjänstens oro för barnet inte får gehör hos vårdnadshavarna. För socialtjänsten gäller att vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande (kap. 1. 2 § SoL).

Det finns även ytterligare förutsättningar som kan föranleda en LUL-utredning och dessa anges i tredje stycket 31 § LUL. Det gäller sådana fall där en utredning kan behövas för att klarlägga om någon som har fyllt femton år har tagit del i brottet, om det behövs för att efterforska gods som har kommit åt genom brottet eller som kan bli föremål för förverkande, eller om det av andra skäl är påkallat med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen. Exempel på allmänna intressen kan vara att det gäller brott mot en viktig samhällsnyttig funktion, allvarliga hot mot en skola, omfattande seriebrottslighet där var och en av brotten inte når upp till straffvärdet i presumptionsregeln, eller situationer när polisen i sitt brottsförebyggande arbete behöver klarlägga lokala grupperingar eller brottsmönster. Ett viktigt enskilt

¹ Till särskilda skäl mot en utredning räknas exempelvis om omständigheterna kring brottet redan är tillräckligt klarlagda, att det gått lång tid sedan brottet, att det rör sig om ett mycket ungt barn (under 12 år), samt i allmänhet en omsorg om barnets bästa då det kan vara påfrestande för ett barn att vara föremål för en polisutredning (prop. 2009/10:105 s. 66. Se även Åklagarmyndigheten 2023).

² Se även Åklagarmyndigheten 2023.

intresse kan vara att brottet är särskilt integritetskränkande, som t.ex. sexualbrott och allvarliga våldsbrott, och att det är särskilt motiverat att klarlägga brottsoffrets möjlighet att få skadestånd eller brottsofferersättning. (prop. 2009/10:105 s. 67, Socialstyrelsen 2020, Åklagarmyndigheten 2023).

I fjärde stycket 31 § LUL föreskrivs att det krävs synnerliga skäl för att inleda en utredning enligt andra eller tredje stycket gällande ett barn som inte har fyllt 12 år.

Förundersökningarna ska bedrivas skyndsamt

I övrigt gäller att en undersökning enligt 31 § LUL ska bedrivas skyndsamt³ samt att både vårdnadshavare och socialnämnden i barnets kommun ska underrättas omedelbart när någon under 15 år blir misstänkt för brott och utredning inletts (33 § LUL). En företrädare för socialtjänsten ska som regel närvara vid förhör av misstänkta barn (34 § LUL), och barnet ska i regel få ett juridiskt biträde om brottet varit allvarligt. Barnets vårdnadshavare får närvara vid förhör med barnet såvida det inte är till men för utredningen eller om det finns särskilda skäl mot det.

Begränsade möjligheter till tvångsmedel

Det finns vissa möjligheter att använda tvångsmedel mot barn under 15 år som är misstänkta för brott. Dessa möjligheter är begränsade till de tvångsmedel som omnämns i 36 f § LUL. Tvångsmedlen ska användas restriktivt och med beaktande av bl.a. Sveriges åtaganden enligt tillträdna internationella konventioner, t.ex. Barnkonventionen.

Regler kring hämtning till förhör är restriktivt utformade, och likaså kring gripande. En brottsmisstänkt under 15 år får till exempel endast gripas om barnet påträffas på bar gärning i färd med att begå en brottslig handling som har fängelse i straffskalan, eller är på flykt från brottsplatsen (barnet får dock inte tas i förvar eller sättas i arrest). Om det föreligger särskilda skäl får även husrannsakan, beslag, biometrisk autentisering, genomsökning på distans och kroppsvisitation företas, samt fingeravtryck och fotografering. Drogtester får genomföras om det finns skäligen misstanke om bruk av narkotika, eller om det kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för det misstänkta barnet (Åklagarmyndigheten 2023).

Viss möjlighet att prova skuldfrågan i domstol

I 38 § LUL finns en möjlighet att pröva ett barns skuldfråga i domstol (bevistalan). Att detta görs har dock varit ovanligt. Mellan 2015 och 2021 väcktes bevistalan i 11 fall⁴. I juli 2023 skärptes bestämmelserna i syfte att utvidga möjligheten att pröva skuldfrågan i domstol. Bestämmelsen anger nu att åklagare som huvudregel ska begära en prövning i domstol om det är ett mycket allvarligt brott där det föreskrivna straffet inte understiger fängelse i fem år. En utredning enligt 31 § LUL ska ha slutförts och bevisningen ska också vara tillräcklig för att väcka åtal.

Detta innebär att bevistalan i högre grad kan väckas för brott som mord, dråp, grov våldtäkt, synnerligen grov misshandel, grovt rån och grov mordbrand. En prövning får också göras om brottet är lindrigare men det finns synnerliga skäl för det (exempelvis att brottet ”inneburit en mycket allvarlig kränkning”), såvida det inte samtidigt finns särskilda omständigheter som talar mot det (exempelvis att barnet är ”väldigt ungt”).⁵ Även socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg får göra en framställan hos åklagare om att bevistalan ska väckas när de bedömer att det är lämpligt. Beslutet att väcka bevistalan fattas av åklagaren.

³ Utredningen får inte överskrida tre månader, såvida det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter (se 31 § LUL).

⁴ Statistik över antalet brottsmisstankar avseende utredningar enligt 31 § LUL (för icke straffmyndig person), år 2015–2021, fördelade efter beslut. Underlag inhämtat från Åklagarmyndigheten.

⁵ Se https://www.aklagare.se/om_rattsprocessen/berord-av-brott/misstankt-for-brott/nar-barn-eller-unga-misstanks-for-brott/. Hämtad: 2024-01-31.

Nyligen genomförda förändringar av lagstiftningen

De senaste ändringarna av lagstiftningen genomfördes den 1 juli 2023 (se bet. 2022/23:JuU21), vilket innebär att denna studies material i huvudsak kommer att beröra den tidsperiod som föregick dessa ändringar. Studien kan därför inte svara på om ändringarna har fått avsedd effekt. Ändringarna som genomfördes var:

- 1) Fler utredningar av brott som inte faller inom presumtionsregelns tillämpningsområde (31 § första stycket LUL) ska kunna genomföras genom att det tidigare kravet i 31 § tredje stycket LUL på att en utredning ska vara av *särskild betydelse* har ersatts av ett rekvisit som innebär att en utredning får inledas *om det är påkallat med hänsyn till något eller några allmänna eller enskilda intressen*.
- 2) Ett förtydligande av det misstänkta barnets rätt att ta del av § 31-utredningen, en rättighet som därmed närmar sig straffmyndigas rätt till insyn i en förundersökning som gäller dem.
- 3) Införande av en möjlighet för målsäganden att få ett juridiskt biträde under en § 31-utredning.
- 4) En skärpning av kraven på att en företrädare för socialtjänsten ska närvara vid förhör med misstänkta barn genom att den tidigare formuleringen ”ska närvara om det inte finns särskilda skäl mot det” som gällde fall där utredning inletts på grund av presumtionsregeln eller på begäran av socialnämnden har ersatts med ”ska närvara om det inte finns synnerliga skäl mot det”. Vidare ersattes den tidigare formuleringen ”om det inte möter något hinder” som gällde fall där utredning inletts på grund av övriga grunder i 31 § LUL med ”om inte särskilda skäl talar mot det”.
- 5) En utvidgning av möjligheterna till bevistalan genom att en presumtion har införts för när bevistalan ska väckas. Tidigare gällde att bevistalan kunde väckas om det ”krävs ur allmän synpunkt”. Till grund för detta skulle brottets allvar särskilt beaktas, där endast mycket allvarlig brottslighet skulle träffas av bestämmelsen. Med den nya presumtionen ska bevistalan väckas om det för det misstänkta brottet inte är föreskrivet lägre fängelsestraff än fem år (samt straffbelagt försök, straffbelagd förberedelse eller straffbelagd stämpling till ett sådant brott). För andra brott ska det finnas synnerliga skäl. Tidigare var det socialnämnden, Socialstyrelsen eller det misstänkta barnets vårdnadshavare som kunde framställa om bevistalan. Med nuvarande bestämmelser får IVO och socialnämnden framställa om bevistalan och åklagaren har en självständig initiativrätt till bevistalan, dvs. en framställning är inte en förutsättning för att en bevistalan ska kunna väckas.
- 6) En utvidgning av möjligheterna att drogtesta barn under 15 år.

Antal brottsmisstankar avseende LUL och bevistalan de senaste åren

Enligt statistik från Åklagarmyndigheten avslutas ungefär 2000 brottsmisstankar enligt 31 § LUL per år i Sverige. Av tabell 1 framgår att det har skett en kontinuerlig ökning av antalet inledda och avslutade utredningar. Det saknas i dagsläget studier som kan ge svar på vad ökningen beror på. Tabellen visar också en tydlig ökning av antalet fall som lett till bevistalan under 2023, möjligen som ett resultat av lagändringarna. Totalt sett har nu bevistalan väckts i 21 fall sedan 2015.

Tabell 1. Antalet brottsmisstankar avseende utredningar enligt 31 § LUL (för icke straffmyndig person), år 2015–2023, fördelade efter beslut på brottsmisstanke.

År	Utredning enligt 31 § LUL (för icke straffmyndig person)	Frågan om 31 § LUL-utredning överlämnas till polismyndigheten	Utredning enligt 31 § LUL (för icke straffmyndig person) avslutas	Bevistalan väcks	Bevistalan väcks inte	Utredning enligt 31 § LUL avslutas utan att slutföras	Totalt
	inleds inte						
2015	584	343	1177	0	-	-	2104
2016	744	367	1448	6	-	-	2565
2017	918	321	1480	0	-	-	2719
2018	864	319	1570	1	-	-	2754
2019	1493	349	1928	0	-	-	3770
2020	1303	334	2245	1	-	-	3883
2021	1287	304	2253	3	-	-	3847
2022	1529	329	2232	0	0	0	4090
2023	1634	430	1626	10	987	473	5160

Källa: Åklagarmyndigheten.

Socialtjänstens ansvar för barn under 15 år som begått brott

Socialnämnden har via socialtjänsten ett generellt ansvar för att säkra barns och ungas välfärd inom kommunen, utöver vårdnadshavarnas grundläggande ansvar för barnen. Socialtjänsten har också ett ansvar för förebyggande arbete kring barn och unga, som exempelvis befinner sig i en kriminell livssituation. När barn under 15 år redan har begått brott och de bedöms vara i risk för ogynnsam utveckling är det, som nämnts tidigare, framförallt socialtjänsten som har huvudansvaret för att planera och erbjuda insatser. Socialtjänstens ansvar ser likadant ut oavsett om de barn som de planerar insatser för blir föremål för en LUL-utredning eller inte, förutom att det då tillkommer ett ansvar att vara med på förhör med barnet.

Socialnämndens och socialtjänstens ansvar för barn under 15 år regleras i både LUL och Socialtjänstlagen (2001:453), SoL. SoL innehåller inte några bestämmelser som gör det möjligt att med tvång ingripa mot någon, utan verksamheten utgår istället från ”respekt för människors självbestämmande och integritet” (se 1 kap. 1 § SoL). Möjligheten att använda tvång vilar istället på lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, (se avsnitt 2.3.4 Insatser som socialtjänsten kan erbjuda). Inom ramen för socialtjänstens ansvar ligger bland annat följande uppgifter:

Utföra riskbedömningar av barn som begått brott

En av socialtjänstens huvudsakliga uppgifter enligt SoL är att tillsammans med barn och deras vårdnadshavare klargöra lagbrytande barns situation och behov av stöd och eventuella insatser.

Begära en utredning enligt 31 § LUL

En annan av socialtjänstens uppgifter är att begära en utredning enligt 31 § LUL om bedömningen är att en sådan utredning behövs, till exempel för att klarlägga vad som hänt och omständigheterna bakom brottet. En sådan begäran ska lämnas till polisen, som sedan lämnar det slutgiltiga beslutet till en åklagare. Syftet med att efterfråga en utredning handlar för socialtjänstens del inte främst om att avgöra skuldfrågan, utan att få en närmare inblick i barnets tankar kring brottet, motiven, förståelsen för konsekvenser, graden av planering och liknande omständigheter, vilket kan underlätta planeringen av insatser för barnet (Socialstyrelsen 2020).

Närvara vid förhör hos polisen

Socialnämnden ska omedelbart underrättas när någon under 15 år blivit misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa och när en utredning inletts (34 § LUL). När utredningen inleds med stöd av presumptionsregeln i första stycket 31 § LUL, eller på begäran av socialnämnden, ska socialtjänsten närvara vid förhör om det inte finns synnerliga skäl mot det. Vid utredningar som inletts på andra grunder ska de närvara om det inte finns särskilda skäl mot det. Med särskilda skäl avses till exempel situationer då handläggaren vid socialtjänsten blivit sjuk, eller av andra skäl är förhindrad att närvara. Det finns inga exempel i lagens förarbeten på vad som avses med synnerliga skäl. Syftet med socialtjänstens närvaro är att socialtjänstens representant kan utgöra ett stöd för barnet, men också samtidigt få reda på omständigheterna kring brottet (Socialstyrelsen 2020). Det finns dock

inget hinder mot att hålla förhör med barnet om socialtjänsten av någon anledning inte kan närvara (Åklagarmyndigheten 2023).

Framställa till åklagare att pröva barnets skuld i domstol (bevistalan)

Socialtjänsten har också, via socialnämnden, en möjlighet att göra en framställan till åklagare om att pröva ett barns skuldfråga i domstol (Socialstyrelsen 2023). Frågan om huruvida insatser ska vidtas, eller vilka insatser som ska vidtas kan ibland, för socialtjänstens del, vara beroende av om barnet begått brottet eller inte. Syftet för socialtjänstens del att initiera bevistalan ska därför vara att ett bättre underlag behövs kring barnets skuld i brottet när behovet av insatser ska avgöras för barnet (Socialstyrelsen 2020).

Insatser som socialtjänsten kan erbjuda

I socialtjänstens uppgifter ingår att utreda behovet av och genomföra insatser för barn i de fall socialnämnden fattat beslut om detta. Inom ramen för socialtjänstens uppgifter ingår att erbjuda och besluta om följande insatser:

- Ostrukturerade insatser (t.ex. ospecificerat stödsamtal/bedömningssamtal, ospecificerad familjebehandling eller särskilt kvalificerad kontaktperson)
- Strukturerade och vetenskapligt utvärderade insatser för barn med hög risk för ogynnsam utveckling (öppna insatser som är multimodala, inbegriper både barnet och dess föräldrar, är beteende- och färdighetsorienterade och baseras på social inlärningsteori och kognitiv beteendeterapi)
- Mer ingripande insatser inom ramen för lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) avseende barn och som utsätter sig för påtaglig risk att skadas genom missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende och som inte samtycker till insatser, eller då samtycke inte ges av vårdnadshavare (t.ex. placering i familjehem, HVB eller stödboende).

Vilka insatser som bedöms lämpliga för det aktuella barnet beslutas i samband med att socialtjänsten inleder en egen utredning, till exempel i samband med att uppgifter inkommit från polisen om att ett barn misstänks för brott och en LUL-utredning har inletts. I socialtjänstens utredning (en så kallad barnavårdsutredning) kartläggs bland annat relevanta omständigheter i barnets liv och insatser motiveras utifrån den riskbedömning som också görs. Barnavårdsutredningen kan kompletteras med information som framkommit i § 31-utredningen (Socialstyrelsen 2020).

Socialtjänsten ska alltid få avslutade utredningsprotokoll avseende LUL skickade till sig, oavsett grunden för inledande av utredningen, 37 § LUL. Protokollet ska då innehålla ”det som förekommit som är av betydelse för utredningen” (Åklagarmyndigheten 2023).

Barn- och ungdomspsykiatrins arbete med unga som begår brott

I 5 kap. 1 a § SoL finns en bestämmelse om att socialnämnden ska samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. Socialnämnden har ansvaret att samverka kring berörda barn kommer till stånd. Samverkan kan innefatta aktörer som har motsvarande bestämmelser i sina respektive lagstiftningar som styr verksamheten, till exempel hälso- och sjukvården, inklusive barnpsykiatri, i 5 kap. 8 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL, och 6 kap. 5 § patientsäkerhetslagen (2010:659). Barnpsykiatri, som i första hand lyder under HSL, men vid behov av tvångsåtgärder även under lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT), kan vara en viktig samverkanspartner för socialtjänsten. Barn som uppvisar risk för brottslighet kan också vara i behov av stöd från barn- och ungdomspsykiatri (BUP) på grund av samvarierande problem, till exempel psykisk ohälsa, trauma eller neuropsykiatriska diagnoser. Barn som uppvisar aggressivitet och normbrytande beteende kan till exempel uppfylla kriterierna för diagnoser som

uppförandestörning, hyperaktivitetssyndrom (ADHD) eller trotssyndrom (SBU 2020).

Skolans ansvar för barn som begår brott

En av skolans centrala uppgifter är att skapa en trygg miljö för eleverna så att lärandemålen kan uppnås. Detta medför att de rutiner och åtgärder som vidtas i syfte att främja en trygg studiemiljö också kan verka brottsförebyggande. Bland de disciplinära åtgärder som skolan kan använda ingår bl.a. tillfällig omplacering eller avstängning av elever samt omhändertagande av föremål (5 kap. 6–24 §§ skollagen [2010:800]). Skolor som står under kommunens ansvar kan också ingå i det kommunala brottsförebyggande arbetet (se lagrådsremiss Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete) i form av samverkan med socialtjänst och polisen.⁶ Även elevhälsan är ofta en samverkande aktör med exempelvis hälso- och sjukvård och socialtjänsten.⁷ Detta betyder sammantaget att skolan bidrar till det brottsförebyggande arbetet, även om skolan inte har ett formellt brottsförebyggande ansvar (Skolverket 2023).

2.3.2 Brås tidigare studier om barn under 15 år som begår brott

Brå 2007 om polisens hantering av misstänkta personer under 15 år

Brå publicerade 2007 en rapport som utgjorde en av de första kartläggningarna⁸ av polisens hantering av anmälningar där barn under 15 år kan misstänkas för brott. I rapporten visades att nästan 19 000 barn misstänktes för brott under 2005. Dessa 19 000 barn hade kopplats till drygt 14 000 polisanmälningar. Brottligheten dominerades av stölder och snatterier, misshandel och skadegörelse. Det som enligt rapporten kunde bedömas vara grova brott var däremot ovanliga. Nära hälften av de misstänkta barnen var 14 år vid tiden för brottet och 30 procent var 13 år.

Rapporten visade också att ungefär en femtedel av anmälningarna utreddes enligt 31 § LUL. Variationen mellan olika polismyndigheter var dock stor. Vanligast var att de grova brotten utreddes, där till exempel rån utreddes i drygt 6 av 10 fall, följt av inbrottsstöld och grov misshandel där knappt hälften av brotten utreddes. Vid tiden för rapporten var bestämmelserna kring LUL inte lika långtgående som idag, och det fanns då inga tvingande omständigheter att inleda förundersökning för grova brott.

Rapporten visade också att en socialsekreterare endast var med vid polisförhören i tre av tio fall trots att lagstiftningen då angav att en socialsekreterare bör vara med vid förhöret. Rapporten visade även att det var ovanligt för socialtjänsten att nyttja sin möjlighet att begära en utredning enligt 31 § LUL.

Brå 2008 om socialtjänstens och polisens åtgärder när barn begår brott

Eftersom kartläggningen i den ovan beskrivna rapporten visade att det för vissa brottstyper var färre än hälften av de anmälda grova brotten som utreddes av polisen, undersöktes i en uppföljande rapport bland annat frågan om polisutredningar av barns brott kunde tänkas ha en återfallsförebyggande effekt. Vidare undersöktes vilka åtgärder socialtjänsten vidtog när de fick in en polisanmälan när den misstänkte var under 15 år. Vad gäller den första frågan kunde studien inte visa några belägg för att antalet återfall hos de barn som blivit föremål för en polisutredning var lägre än för de barn som inte blivit det.

Vad gäller socialtjänstens åtgärder kunde Brå konstatera att det rådde kommunala variationer, men att de ofta bestod i bedömningsamtal med barnet och dess

⁶ En statlig utredning har tillsatts som ska lämna förslag till åtgärder som kan stärka säkerheten i skolan. Utredningen, som ska avrapporteras den 29 februari 2024, ska föreslå hur ett ansvar för det brottsförebyggande arbetet för skolväsendet bör regleras i lag (Dir. 2022:86).

⁷ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-kvalitetsarbete/skolans-gemensamma-elevhalsoarbete>

⁸ Tidigare Brå-rapporter om unga lagöverträdare är t.ex. Brå 1982 och Brå 2002.

vårdnadshavare. Bedömningssamtal kan göras av olika anledningar, dels för att markera allvaret av barnets handlingar men även för att kunna erbjuda stöd och avgöra om det finns behov av vidare utredning av barnet enligt 11 kap. 1 § SoL. Dessa samtal ledde därmed ibland till vidare utredning av barnets behov av stöd och ytterligare insatser.

I juli 2010 infördes ett antal förändringar av LUL i syfte att polisen i större utsträckning och mer effektivt skulle utreda allvarliga brott begångna av barn, med hänvisning till Brås tidigare resultat att sådana utredningar inte alltid vidtogs vid allvarliga brott.

Brå 2014: en utvärdering av ändringarna i LUL

År 2013 fick Brå i uppdrag av regeringen⁹ att utvärdera om 2010 års förändringar av LUL hade fått önskad effekt, samt om det fanns anledning att ytterligare öka antalet polisutredningar av barn (Brå 2014). Studien visade att det skett en minskning av antalet brott där någon misstänkt varit under 15 år, från drygt 14 000 under 2005 till ungefär 10 000 brott under 2012. Vad gäller antalet 31 § LUL-utredningar visade Brås studie att antalet sådana utredningar endast hade ökat marginellt totalt sett sedan den förra studien, men att andelen brott som bedömdes som grova polisutreddes i ökande omfattning samtidigt som andelen utredningar vid mindre grova brott utreddes i minskande omfattning. Brå menade att den nya lagen därför hade fått avsedd effekt. Dock hade en fjärdedel av de grova brott som anmälts fortfarande inte blivit föremål för en polisutredning, vilket inte låg i linje med lagändringarnas syfte.

Brås studie visade också att återfallen hos de barn som utretts inte hade minskat sedan de nya lagändringarna. Inom tre års tid hade närmare hälften av barnen som varit föremål för en § 31-utredning återfallit i brott, och en grupp på fem procent av barnen stod för nästan hälften av de nya brott som begåtts efter uppföljningstiden. Brås bedömning var att studien inte gav stöd för förhoppningen om minskade återfall efter en § 31-utredning.

Den senaste statliga utredningen rörande LUL fick i uppdrag att återigen se över bestämmelserna i syfte att lämna förslag på åtgärder för att brott som begåtts av barn under 15 år skulle utredas i större utsträckning än vad som är fallet idag (SOU 2022:1). De förslag som genomfördes har beskrivits under rubriken 2.3.2 Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Brå 2023 om barn i kriminella miljöer

I samband med att antalet skjutningar och mord i kriminella miljöer har ökat i Sverige har regeringen uppmärksammat på en utveckling där allt yngre och fler barn börjar involveras i kriminella miljöer (Polismyndigheten 2021). På grund av det ökade kunskapsbehovet kring denna utveckling gav regeringen år 2022 Brå i uppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk. I Brås redogörelse för uppdraget (Brå 2023) beskrivs hur barn så unga som 12 år involveras i kriminella nätverk genom äldre barn, och att de sedan kan få mycket svårt att lämna nätverket. Brå hänvisar till uppgifter från Polisens så kallade Cylindermodell som visar att drygt 2 procent av de personer som av olika lokalpolisområden bedömts vara kopplade till kriminella nätverk var under 15 år. Av dessa beräknades cirka 92 procent vara pojkar. Enligt uppgifter från såväl registerdata som intervjuer var Brås bedömning att det troligtvis skett en ökning av unga barn som involverats i kriminella nätverk under de senaste åren, även om bilden ser olika ut runt om i landet.

Studien ger också en bild av den livssituation som kännetecknar barn som involverats i kriminella nätverk. Genom att studera totalt 64 LUL-ärenden där barnet hade en koppling till kriminella nätverk kunde det konstateras att nästan två

⁹ Ju2013/3356/Å. Uppdrag till Brottsförebyggande rådet att utvärdera bestämmelserna i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare som rör utredningar av brott begångna av barn under 15 år.

tredjedelar bodde i utsatta områden. Många hade även familjemedlemmar eller släktingar som varit misstänkta för brott. Flera intervjupersoner uppgav att de kriminella nätverken innebär ett (upplevt) sätt att komma bort från utanförskap, skolmisslyckanden och en destruktiv hemmiljö där föräldrarna har missbruksproblem, psykisk ohälsa eller utövar våld mot barnen.

2.3.3 Ett integrerat barnperspektiv

Ett barnrättsperspektiv och barns perspektiv ska genomsyra studien. Barns rättigheter utgår i stort från Barnkonventionen¹⁰ som i sig utgår från fyra grundprinciper. Dessa stipulerar i korthet att 1) alla barn har samma rättigheter, 2) i alla åtgärder som rör barn ska man i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa, 3) varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas och 4) varje barn har rätt att uttrycka sin åsikt och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

Flera av Barnkonventionens grundprinciper och artiklar beskriver rättigheter för barn att inte utsättas för brott, men Barnkonventionen innehåller också några artiklar som är särskilt relevanta för barn som begått brott. I artikel 16 beskrivs rättigheter som har bäring på till exempel användandet av tvångsmedel. Här ingår att inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- eller familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens, eller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende. I artikel 37 beskrivs rättigheter gällande frihetsberövande och behandling av frihetsberövade barn. Artikel 40 beskriver barns rättigheter som misstänkta, åtalade eller dömda.

I denna studie kommer misstänkta barns livsförhållanden, en grupp individer som enligt tidigare forskning utmärks av att växa upp under inflytande av ett flertal riskfaktorer och ett fåtal skyddsfaktorer, att belysas som en följd av Brås uppdrag (se särskilt frågeställningarna 2b och 3b under punkten 4.2 nedan). Att belysa deras livssituation men också de brottsituationer som leder till brottsoffer som även de ofta är barn, är en viktig del i att uppfylla ett barnrättsperspektiv. Det är även viktigt av samma skäl att belysa omständigheterna kring samhällets respons på deras brott. I studien kommer även ett urval av barn med erfarenhet av att ha varit föremål för LUL-utredning och insatser från socialtjänsten att intervjuas i syfte att skildra deras erfarenheter. Dessa intervjuer bidrar till att låta barn och unga själva komma till tals och själva beskriva det de har varit med om. Det ligger också i linje med artikel 12 i Barnkonventionen som framhåller att barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Studien har också som ambition att i redovisningen och diskussionen av resultaten ta hänsyn till olika aspekter av vad som kan bedömas vara barnets bästa.

3. Målgrupper för projektets resultat

Projektet är ett regeringsuppdrag och regeringen är därför en viktig målgrupp för studien. Enligt uppdraget ska det kunskapsunderlag som tas fram kunna visa på utmaningar och goda exempel gällande samhällets hantering av misstänkta barn och deras brott, och därmed vara till konkret nytta i arbetet med barn som är involverade i, eller som riskerar att involveras i, kriminalitet. Det innebär att andra viktiga målgrupper för studiens resultat är rättsväsendets myndigheter (i första hand Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten) socialtjänsten, skolan och de myndigheter och aktörer som bedriver ett regionalt eller kommunalt brottsförebyggande arbete, som till exempel Länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Regioner och lokala brottsförebyggande råd. Även andra aktörer med ett strategiskt ansvar för frågor som rör barn kan komma att få nytta av kunskapsunderlaget, samt ideella organisationer som arbetar för barns rättigheter.

¹⁰ FN:s konvention om barnets rättigheter, se <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>, 2024-02-08.

4. Mål

4.1 Projekt mål

Målet med studien är att öka kunskapen om de LUL-utredda brott som begås av barn under 15 år samt om barnens livssituation. Målet är vidare att kunna visa på såväl utmaningar som goda exempel i samhällets arbete med dessa barn, och att kunskapsunderlaget ska kunna användas bland annat i det brottsförebyggande arbete som bedrivs kring barnen. Ett delmål för studien är att belysa skillnader mellan pojkar och flickor samt integrera ett barnrättsperspektiv gällande studiens samtliga frågeställningar.

Som effektmål gäller att kunskapsunderlaget ska vara anpassat och konkret användbart för de intressenter som bedömts som centrala målgrupper för projektet.

4.2 Projektets frågeställningar

Studien syftar på ett övergripande plan till att beskriva de närmare omständigheterna kring barn under 15 år som blir föremål för LUL-utredningar. Beskrivningen inbegriper en analys av såväl brotten, barnen som insatserna de blir föremål för. Vissa av frågeställningarna avser att belysa utvecklingen under åren 2014–2023, medan andra frågeställningar är knutna till en fördjupad analys av ett urval av de senast LUL-utredda brotten (huvudsakligen under 2023). En tredje uppsättning frågeställningar avser att på ett mer generellt sätt belysa frågan om barn som blir föremål för LUL-utredningar och insatser från samhället.

För samtliga specifika frågeställningar som följer nedan ska en analys av eventuella könsskillnader inkluderas.

- 1) Frågeställningar som avser utvecklingen under åren 2014–2023:
 - a. Hur ser utvecklingen av LUL-utredda brott ut avseende antal och typ av brott under åren 2014–2023?
 - b. Hur ser utvecklingen av LUL-utredda barn ut med avseende på ålder och kön under åren 2014–2023?
 - c. Hur ser utvecklingen av LUL-utredningar ut med avseende på grunder för inledande, utredningstid och eventuella regionala skillnader?
 - d. Hur förhåller sig utvecklingen av de LUL-utredda brotten till utvecklingen av samtliga polisanmälda brott gällande misstänkta under 15 år under åren 2014–2023?
- 2) Frågeställningar som avser en fördjupad analys av ett urval av de senast LUL-utredda brotten:
 - a. Vad karaktäriserar brottsligheten i ett urval av de senaste LUL-utredningarna med avseende på exempelvis motiv, brottsplatser, vilka som utsätts för brotten, medgärningspersoner och andra omständigheter kring brotten?
 - b. Vad karaktäriserar de misstänkta barnen i ett urval av de senaste LUL-utredningarna (från 2023) med avseende på exempelvis deras bostadssituation och familjens socioekonomiska status, förekomst av eventuella diagnoser, utsatthet för tidigare brott, förekomst av tidigare misstankar och andra omständigheter kring barnen?
 - c. Hur kan socialtjänstens insatser för de misstänkta barnen i ett urval av de senaste LUL-utredningarna beskrivas?
 - d. I vilken mån har de LUL-utredda brotten begåtts inom ramen för kriminella nätverk, och vilka åtgärder har då vidtagits av socialtjänsten?

- 3) Frågeställningar som avser att belysa frågan om barn som blir föremål för LUL-utredningar och insatser från samhällets sida generellt:
 - a. Vilka utmaningar respektive framgångsfaktorer ser socialtjänsten, polisen och skolan med att stödja LUL-utredda barn?
 - b. Hur ser ett urval av de berörda barnen på sina erfarenheter av att ha varit föremål för en LUL-utredning samt eventuellt en eller flera barnavårdsutredningar när de varit under 15 år?

4.3 Projektets avgränsningar

Fokus på 31 § LUL-utredda brott

I regeringsuppdraget ingår en avgränsning till de utredningar som har genomförts enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, LUL. Som redan nämnts är det framför allt allvarliga brott (brott med minst ett års fängelse i straffskalan) som utreds enligt LUL. LUL-utredningar kan dock även inledas på andra grunder än att brottet varit allvarligt, se rubriken *Förutsättningar för att bedriva LUL-utredning enligt gällande bestämmelser*, sidan 4. Här framgår att materialet också kommer att bestå av LUL-utredningar exempelvis på grund av upprepade brottsliga handlingar, den hänsynslöshet eller planering med vilken en eller flera handlingar utförts eller att barnet har ett hjälpbehov (som framgår av brottet) som motiverar en utredning. Merparten av LUL-utredningar rör alltså barn som av en eller annan anledning utvecklas i en riktning som bedömts som allvarlig.

Ett kompletterande urval med samtliga brott där en misstänkt varit under 15 år

Studiens huvudsakliga fokus ligger som sagt på en beskrivning av de brott som begåtts av barn under 15 och som föranlett en utredning enligt LUL. Samtidigt har överväganden kring hur projektet ska kunna visa hur samtliga brott av barn under 15 år har utvecklats under de senaste åren medfört att ett särskilt urval av brott kommer att gälla *samtliga* polisanmälda brott där minst en misstänkt varit under 15 år vid tiden för brottet. Här ingår alltså även polisanmälningar som inte lett till LUL-utredning. Anledningen till att komplettera med detta urval, och således gå utöver det uppdrag som givits av regeringen, är att det bedöms nödvändigt för att kunna ge en god bild av utvecklingen av brotten genom att erbjuda en grund för jämförelse. Som redan beskrivits har lagstiftningen kring LUL ändrats vid ett antal tillfällen under de senaste tio åren. De flertaliga förändringarna i LUL innebär att LUL-utredningarnas antalsutveckling inte kan jämföras med en faktisk utveckling av just de allvarliga brott som barn under 15 begår.

Ett utvecklingsperspektiv och ett fördjupat nutidsperspektiv

Studien avser att beskriva polisanmälda brott och misstänkta barn både i ett utvecklingsperspektiv och i ett fördjupat nutidsperspektiv. För de frågeställningar som avser ett utvecklingsperspektiv har perioden 2014–2023 valts. Anledningen till att 2014 har valts som startår är att det innebär en undersökningsperiod på 10 år samtidigt som en del av de statistiska variabler som behövs i studien infördes först under 2014 (brotts-ID och nuvarande beslutsstruktur gällande motiveringar bakom beslut kring LUL-utredningar).

Ett antal variabler kommer också att beskrivas utifrån ett mindre urval av brott, där en mer fördjupad analys kan utföras. Detta urval syftar till att beskriva den aktuella bilden gällande brott och misstänkta barn, och kommer att inkludera de sista 400 LUL-utredningar som har avslutats närmast i tiden innan den sista december 2023.

4.4 Slutprodukt

4.4.1 Två Brå-rapporter

Projektets resultat är planerade att presenteras i en eller möjligtvis två separata Brå-rapporter. Projektet har många frågeställningar och det kan bli en utmaning att ge samtliga tillräckligt med utrymme i en rapport.

I det fall två rapporter tas fram, besvaras frågeställningar 1–3a i en huvudrapport och 3b, hur barn ser på sina erfarenheter av att ha varit föremål för en LUL-utredning samt eventuellt en eller flera barnavårdsutredningar, som en delrapport. De båda rapporterna kommer i sådana fall att publiceras samtidigt.

4.4.2 Seminarier, presentationer och en presentationsfilm

Mot bakgrund av den kriminalpolitiska debattens fokus på unga lagöverträdare och det kunskapsbehov som denna studie förväntas fylla, kan ett förhållandevis stort medialt intresse förutses. En kommunikationsplan kommer att upprättas i samråd med Enheten för kommunikation (Kom). Kommunikationsplanen ska innehålla metoder för hur Brå på ett målgruppsanpassat sätt kan föra ut kunskapen som studien har resulterat i till de olika mottagare som i kommunikationsplanen har identifierats som berörda. Exempel på metoder som kan bli aktuella är presentationer och/eller seminarier, en presentationsfilm som kan ses på Brås hemsida samt någon kommunikationsinsats som är anpassad till barn och unga.

5. Tillvägagångssätt

Studien har ett flertal frågeställningar för vilka flera olika material kommer att samlas in och såväl kvantitativa som kvalitativa metoder kommer att tillämpas. Här ingår:

- 1) insamling och analys av registeruppgifter och data från flera olika myndigheter
- 2) analys av akter från polisen och socialtjänsten
- 3) intervjuer med professionella och barn.

5.1 Metod och data

I detta avsnitt beskrivs på ett övergripande sätt vilka material som ska samlas in i studien och hur de ska besvara studiens frågeställningar. Datakällorna beskrivs sedan mer utförligt under rubriken 5.2 Datainsamling och analys.

5.1.1 Metod och data för att besvara frågeställningar om utvecklingen under 2014–2023

För att kunna besvara frågeställningarna om utvecklingen av de LUL-utredda brotten, kön, ålder och tidigare förekomst i LUL-utredningar gällande de misstänkta barnen samt faktorer kring själva LUL-utredningarna (*frågeställningarna 1a, 1b, och 1c*) ska följande material inhämtas:

- a) data från Åklagarmyndigheten (ÅM) gällande brottsmisstankar som utretts i LUL-utredningar under åren 2014–2023, och som kompletteras med
- b) data från ERS på Brå gällande de k-nummer som erhållits i datan från Åklagarmyndigheten.

För att besvara *frågeställning 1d* om utvecklingen av samtliga polisanmälda brott där ett barn under 15 år varit misstänkt, ska följande data inhämtas:

- c) data från Polismyndigheten gällande sådana brottsmisstankar under 2014–2023.

5.1.2 Metod och data för frågeställningar som avser en fördjupad analys av aktuella LUL-utredda brott

För att kunna redovisa en fördjupad analys av omständigheter kring både de LUL-utredda brotten och de LUL-utredda barnen ska uttag göras av ett flertal register, och en analys av akter genomförs av LUL-utredningar som avslutats i närtid.

Vad gäller *frågeställning 2a* om vad som karaktäriserar brottsligheten i aktuella LUL-utredda brott ska akter hämtas in från Polismyndigheten som sedan kodas och beskrivs på ett i huvudsak kvalitativt sätt. Urvalet gäller de sista 400 LUL-utredningar som avslutades närmast i tiden innan sista december 2023, där 400 misstänkta pojkar och flickor och deras brottsmisstankar förekommer. Se närmare under 5.2.8 om urvalet.

Frågeställning 2b avser frågan om vad som karaktäriserar de misstänkta barnens livssituation avseende ett antal aspekter. Frågan ska, för det första, besvaras genom inhämtande av data från ett flertal register gällande urvalet av 400 barn i aktuella LUL-utredningar. Det gäller uppgifter om socioekonomisk status och boendesituation på individnivå samt graden av socioekonomisk segregation i barnens boendeområde vid tiden för brottet (s.k. RegSO) från Statistiska centralbyrån (SCB), uppgifter om fastställda diagnoser från Socialstyrelsens patientregister, uppgifter om insatser från Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga, och uppgifter från Brås register över målsägare vid brottsanmälan i syfte att erhålla data om tidigare brottsutsatthet.

Frågeställningen ska, för det andra, besvaras genom en analys av barnavårdsutredningar från socialtjänsten gällande urvalet av 400 barn. Samma metod och data ska även användas för att besvara *frågeställning 2c* om hur socialtjänstens insatser för urvalet av barn kan beskrivas.

Slutligen ska *frågeställning 2d* om hur stor andel av de LUL-utredda brotten som kan sägas ha begåtts inom ramen för ett kriminellt nätverk samt vilka insatser dessa barn har fått, besvaras genom a) en analys av de 400 brott och utredningar som utgör det fördjupade urvalet. Analysen ska utgå från de kriterier på involvering i kriminellt nätverk som framtagits av Enheten för ekonomisk och organiserad brottslighet, EkoOrg, i deras nyligen avslutade projekt om barns involvering i kriminella nätverk, och b) för barnen i de utredningar som genom ovan analys har bedömts gälla involvering i ett kriminellt nätverk ska även socialtjänstens barnavårdsutredningar analyseras i syfte att besvara frågan om vilka insatser dessa barn har fått. Dessa barnavårdsutredningar ingår redan i metoden för att besvara *frågeställning 2c*, men kommer här att belysas separat gällande den specifika frågan om insatser för de barn vars brott har bedömts gälla involvering i ett kriminellt nätverk.

5.1.3 Metod och data för frågeställningar som belyser frågan om barn som blir föremål för LUL-utredningar på ett övergripande plan

Frågeställning 3a rör de utmaningar respektive framgångsfaktorer som socialtjänst, polis och skola ser med sitt arbete gällande barn som blir föremål för LUL-utredning. Denna fråga ska besvaras utifrån enskilda intervjuer med cirka 10 socialsekreterare och cirka 4 gruppintervjuer med socialtjänst, polis och skola (där även t.ex. fritidsledare eller fältassistenter ingår i vissa fall, se punkten 5.2.11).

För att besvara *frågeställning 3b* om hur barn som själva varit föremål för LUL-utredningar ser på sina erfarenheter kring detta, samt deras perspektiv på utmaningar och framgångsfaktorer när de mötts av samhällsaktörernas reaktioner på deras brott, ska intervjuer genomföras med cirka 5–10 barn (15–17 år) som har dessa erfarenheter.

5.2 Datainsamling och analys

I detta avsnitt beskrivs mer ingående hur datainsamling och analys av de olika metoder och material som tagits upp i föregående punkt ska genomföras.

5.2.1 Data från Åklagarmyndigheten (Cåbra)

Uppgifter kommer att begäras från Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra med information om samtliga brottsmisstankar som har utretts enligt 31 § LUL mellan 2014 till 2023. Uppgifterna gäller enbart beslutade brottsmisstankar, vilket innebär sådana där utredning inte fortfarande pågår. Uppgifterna som kan lämnas från Åklagarmyndigheten är, per beslutad brottsmisstanke:

Åklagarmyndighetens ärendenummer, polisens k-nummer, personnummer på misstänkt (vad gäller personnummer kan uppgifter endast erhållas från 2019 på grund av gallring), datum för beslut, antal dagar mellan anmälan till beslut, juridisk rubricering/brottsrubricering, åklagarområde och polisområdeskod. Uppskattningsvis kan detta urval komma att omfatta cirka 19 000 brottsmisstankar, baserat på tillgänglig statistik från Åklagarmyndigheten.

Med hjälp av personnumren kan de uppgifter hämtas in som behövs för att svara på frågeställningarna i den fördjupade analysen (gällande urvalet av 400 barn).

Då samtliga de uppgifter som behövs för att kunna besvara de frågeställningar som rör faktorer kring de misstänkta barnen och LUL-utredningarna mellan 2014–2023 inte kan erhållas från Åklagarmyndigheten ska detta uttag kompletteras med ett registeruttag från ERS, se nedan.

5.2.2 Registeruttag från ERS (Brå)

Uppgifterna från Åklagarmyndigheten gällande brottsmisstankar mellan 2014–2023 behöver kompletteras med ett registeruttag från ERS. Från ÅM levereras uppgifter gällande brottsmisstankar, men även k-nummer medföljer uttaget. ERS kan göra uttag på uppgifter relaterade till k-nummer. Standarduttagen gäller dock uppgifter för brottsmisstankar av graden skäligen. Enligt erhållen information från ÅM kommer dock majoriteten av deras brottsmisstankar inte att gälla skäligen misstänkta personer. Från ERS ska därför ett specialuttag beställas där IT-enheten på Brå involveras för att genomföra den nödvändiga utveckling som behövs för att uppgifter rörande brottsmisstankarna som är av graden ej skäligen ska kunna inhämtas.

För de k-nummer som erhållits från ÅM ska sedan följande uppgifter inhämtas från ERS, och utlämnas till projektet åter konverterade till uppgifter per beslutad brottsmisstanke: kön och ålder (vid tiden för brottet) för de barn som förekommer i brottsmisstankarna under de år som har gallrats ut i ÅM:s statistikregister (dvs 2014–2018), samt den senaste motiveringskoden från vilken besluten i samtliga tre nivåer, dvs även beslutstyp och skäl nivå, kan härledas. Besluten anger till exempel inleda, avsluta, överföra till Polismyndigheten, väcka bevistalan. Uppgifterna ska gälla samtliga år 2014–2023. Uppgifterna om beslutstyp och motiveringskod kan också komma att erhållas av ÅM.

Med hjälp av materialet kommer en kvantitativ analys och beskrivning att göras.

5.2.3 Data från polisen (DurTvå)

Uppgifterna från Polismyndigheten kommer att hämtas från ärendehanteringssystemet DurTvå. Enligt uppgift till Brå från polisens ekonomiavdelning finns det vissa svårigheter med att få ut korrekta uppgifter gällande antalet polisanmälningar eller brottsmisstankar där en misstänkt varit under 15 år. Svårigheterna rör huvudsakligen variationer i polisens sätt att registrera anmälningar och utredningar samt bristande upplysning kring eller dokumentation av personnummer på misstänkta. Uppgifterna som erhålls kommer därför troligtvis att innehålla ett bortfall, som det i nuläget är svårt att beräkna storleken på. Liknande uppgifter har dock inhämtats av Brå i de tidigare studier som har publicerats gällande brott begångna av barn under 15 år och det utgör i

nuläget det enda sättet som kunskap kan erhållas om samtliga brott som anmäls gällande misstänkta under 15 år.

Vid projektets start kommer Brå att göra en plan för insamling av dessa uppgifter tillsammans med polisens ekonomiavdelning och IT-avdelning. Målet med uttaget är att få så pålitliga uppgifter som möjligt rörande antal polisanmälningar eller brottsmisstankar där minst en misstänkt varit under 15 år, mellan 2014 till 2023. Uppgifterna ska om möjligt innehålla brottsrubriceringar samt ålder och kön på de misstänkta barnen. I tidigare Brå-rapporter erhöles dessa uppgifter genom att en kombination av att anmälningar som avskrivits med beslutsgrunden ”misstänkt yngre än 15 år” eller annan beslutsgrund med samma betydelse, samt anmälningar där det fanns uppgift om personnummer på den misstänkte och denne var under 15 år vid tiden för brottstidpunkten, begärdes in. Baserat på tidigare data från Brå kan detta uttag komma att omfatta ungefär 100 000–150 000 anmälda brott mellan 2014–2023.

Uppgifterna behöver inte förmedlas till Brå med k-nummer eller personröjande uppgifter, utan med en ”kodnyckel” som kopplar de önskade uppgifterna om antal brott, brottsrubriceringar, samt kön och ålder på de misstänkta till en löpnummerserie.

Med hjälp av materialet kommer en kvantitativ analys och beskrivning att göras.

5.2.4 Registeruttag från SCB

Uppgifter kommer att hämtas in från SCB för urvalet om 400 pojkar och flickor (samt deras föräldrar) som ska bli föremål för en fördjupad analys. Uppgifterna syftar till att närmare beskriva barnens och deras föräldrars socioekonomiska och demografiska bakgrund. Uppgifterna i uttaget ska för varje barn gälla det år som brottet begåtts, vilket huvudsakligen kommer att vara 2023, men kanske även något tidigare år. Datainsamlingen kommer att innefatta att utifrån personnumren på barnen, samt rörande deras föräldrar, koppla på uppgifter från SCB om folkbokföring, födelseland, inkomst och utbildningsnivå samt uppgifter om bidragstagande och boendesituation (till exempel trångboddhet, ensamhushåll eller flerhushåll). Vidare ska uppgifter inhämtas om nivån på den socioekonomiska segregation som gäller för barnens boendeområde, så kallad RegSO. Vilka exakta variabler som kommer att utgöra en del av uttaget kommer att diskuteras närmare med en handläggare vid SCB, utifrån studiens syfte och mål.

Med hjälp av materialet kommer en kvantitativ analys och beskrivning att göras.

5.2.5 Registeruttag från Socialstyrelsens patientregister

I regeringens uppdrag ingår att inhämta information om eventuella diagnoser hos de misstänkta barnen. Socialstyrelsens patientregister ger underlag för statistik om sjukdomar och behandling i den svenska specialistvården. Registret är indelat i uppgifter om specialiserad öppenvård och uppgifter om slutenvård. Från registrets uppgifter om specialiserad öppenvård ska variabler om antalet inrapporterade diagnoser, diagnoser enligt ICD och angiven huvuddiagnos hämtas in till studien gällande de 400 barn som ingår i det fördjupade urvalet. Det slutliga urvalet variabler kommer att beslutas i samråd med Socialstyrelsens handläggare.

Med hjälp av materialet kommer en kvantitativ analys och beskrivning att göras.

5.2.6 Registeruttag från Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga

I regeringens uppdrag ingår att beskriva insatser som urvalet av misstänkta barn varit föremål för såväl innan som efter det misstänkta brottet. Socialstyrelsens *register över insatser till barn och unga* innehåller individstatistik över heldygnsinsatser. Från detta register ska till exempel uppgifter om insatstyp, datum för beslut, placering, avslut och placeringsform, specifikation av typ av heldygnsinsats, barnets situation efter att insatsen avslutades, pågående insatser samt uppgifter om såväl den första placeringen och eventuella omplaceringar att

hämtas in. De precisa variabler som blir aktuella för Brå att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare på Socialstyrelsen.

Med hjälp av materialet kommer en kvantitativ analys och redogörelse att kunna göras gällande i vilken mån de 400 barn som ingår i det fördjupade urvalet har blivit föremål för sådana insatser.

5.2.7 Registeruttag från Brås register över målsägare vid brottanmälan

Brås register över målsägare vid brottanmälan beskriver antalet personer som registrerats som målsägare i polisanmälningar om vissa utvalda brottstyper mot person under perioden 2014–2022. Till de brott som inkluderas i statistiken hör de flesta brotten i kapitel 3–7 i brottsbalken, såsom misshandel, grov fridskränkning, olaga hot och våldtäkt, egenmäktighet med barn, barnfridsbrott och oaktsam uppmaning till självmord, men även vissa brott mot person i andra kapitel i brottsbalken eller specialstraffrätten.

Utifrån de 400 barns personnummer som ingår i det fördjupade urvalet, ska en begäran skickas till ERS om inhämtande av uppgifter gällande barnens tidigare, eventuella, status som målsägare. Syftet med uttaget är att kontrollera huruvida individerna i urvalet finns registrerade som målsägare i Brås databas. Detta ska kontrolleras för åren 2014–2022 oavsett brottstyp.

Uttaget kommer att analyseras och redovisas kvantitativt.

5.2.8 Analys av LUL-utredningar som inhämtas från Polismyndigheten

Som nämnts tidigare under punkt 5.2.1 kommer uppgifter om samtliga beslutade brottsmisstankar att inhämtas från Åklagarmyndigheten för perioden 2014–2023. Från dessa brottsmisstankar ska ett urval göras om 400 misstänkta barn som ska förekomma i 400 separata LUL-utredningar. Urvalet kommer att göras av en brottsmisstanke, och ett barn per K-nummer. I de fall flera barn förekommer i samma K-nummer, slumpas en av dem till urvalet. För dessa 400 barn kommer polisanmälan och LUL-utredningen med tillhörande material att begäras från Polismyndigheten.

Med tanke på att flickor blir föremål för LUL-utredningar i avsevärt lägre grad än pojkar, kommer urvalsförfarandet att behöva kompensera för detta. En annan omständighet som styr urvalsförfarandet är att projektet önskar ge en så aktuell bild som möjligt. Med dessa två utgångspunkter kommer projektet att inhämta utredningar på följande sätt:

Pojkar: de 300 unika pojkar vars LUL-utredning har avslutats närmast i tiden innan den 31 december 2023, och som förekommer med minst en beslutad brottsmisstanke i uttaget från Åklagarmyndigheten. Om en pojke har flera brottsmisstankar riktade mot sig, väljs brottsmisstanken med det senaste anmälningsdatumet. Om detta inte är särskiljande, slumpas en brottsmisstanke ut.

Flickor: motsvarande förfarande som ovan, med skillnaden att 100 unika flickor väljs ut.

Eftersom urvalet sker från en viss tidpunkt och sedan sker tidsmässigt allt längre bakåt i tid görs bedömningen att urvalet kommer att vara slumpmässigt.

De inhämtade LUL-utredningarna kommer sedan att kodas med avseende på det utvalda barnet och brottsmisstanken. Kodningen kommer att göras utifrån ett kodschema med variabler som exempelvis kön och åldrar på de inblandade, motiv, brottsplats, vem som utsatts för brottet, relation mellan misstänkt och målsägare, samt eventuellt förekomst av skador.

5.2.9 Användning av kriterier framtagna av EkoOrg gällande involvering av barn i kriminella nätverk

I syfte att kunna besvara frågan om hur stor andel av de LUL-utredda brotten som har begåtts inom ramen för ett kriminellt nätverk ska projektet analysera de utredningar som inhämtats från polisen gällande det fördjupade urvalet av 400 brott. I syfte att avgöra vilka av dessa brott som har begåtts inom ramen för ett kriminellt nätverk, ska kriterier som tagits fram i ett nyligen avslutat projekt på EkoOrg användas i analysen. Det gäller projektet om barns involvering i kriminella nätverk, i vilket dessa kriterier tagits fram utifrån information från intervjuer med personer med god inblick i barns involvering i kriminella nätverk.

De kriterier som användes för att identifiera delaktighet i kriminella nätverk var: barnet eller andra misstänkta i ärendet har tidigare identifierats av polisen som involverade i nätverk, det finns uppgifter som tyder på att gärningen genomförs på uppdrag av äldre välkända individer (tex via avlyssning eller kartlagda chattar), eller att skjutvapen eller narkotikaförsäljning förekommer (givet att källan till narkotika inte är egna inköp på Darknet). Dessutom förekommer ofta typisk livsstilssymbolik (till exempel ”inga kommentarer” i förhör) samt att brotten gäller större summor pengar. Kriterierna ska operationaliseras i ett kodschema och resultaten av analysen ska sedan redovisas med hjälp av kvantitativa mått och en kvalitativ beskrivning.

De 400 utvalda barnens personnummer ska också kontrolleras gentemot Polisens så kallade ”cylindermodell”¹¹ för att utröna hur många av barnen som av lokalpolisområden i Sverige har bedömts vara involverade i, eller i riskzonen för att involveras i, kriminella nätverk.

5.2.10 Analys av barnavårdsutredningar från socialtjänsten

Barnavårdsutredningar kommer att begäras in från de aktuella kommunernas socialtjänster gällande de 400 misstänkta barn som ingår i det fördjupade urvalet. För att kunna identifiera vilken kommun som barnen har tillhört vid tidpunkten för LUL-utredningen kommer uppgifterna om polisområde som ingår i uttaget från ÅM att användas tillsammans med en kopplingstabell från Polismyndigheten. En begäran skickas därefter till socialnämnden i berörda kommuner om att få barnens samlade akter hos socialtjänsten. Brå kommer i god tid innan det aktuella förfarings sättet väljs att diskutera denna fråga med företrädare för socialnämnder i några kommuner.

Det inkomna materialet kodas med hjälp av ett kodschema som fäster vikt vid tidigare insatser och de insatser som föreslås i den aktuella utredningen samt motiveringarna eller grunderna för de föreslagna insatserna. Även barnets livsomständigheter på de teman som utredningarna är mallade efter (till exempel familjesituation, umgänge, skolgång, missbruk och brottslighet) kodas. Vidare ska uppgifter kodas som kan användas för att identifiera utmaningar och framgångsfaktorer som socialtjänsten möter kring val av insatser.

5.2.11 Intervjuer med socialtjänst, polis och skola

Enligt regeringens uppdrag ska erfarenheter från socialtjänst, polis och skola i arbetet med dessa barn inhämtas. Här bedöms intervjuer vara en lämplig metod. och cirka 10 enskilda intervjuer kommer att genomföras med socialsekreterare eller socialarbetare som har lång eller betydande erfarenhet av att arbeta med barnavårdsutredningar av unga som utretts enligt LUL. Urvalet av intervjupersoner

¹¹ I samtliga lokalpolisområden identifieras de personer som står för den kriminella påverkan i området och ingår då i cylindermodellen. Cylindermodellen innehåller fyra aktörskategorier, A-, B-, C-, och D-aktörer. Aktörerna samverkar i brott med lokal påverkan, där A-aktörerna är äldre kriminella med strategisk förmåga, och C- och D-aktörerna är yngre som är utåtagerande i boendemiljön och/eller som tillhör en riskgrupp för kriminalitet.

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/file:///C:/Users/monka/Downloads/Cylindermodell%20-%20%C3%B6ppen%2019-23%20(2).pdf

kommer att ske enligt rekommendation av nyckelpersoner med insikt i vilka socialsekreterare eller socialarbetare som har sådan lång eller betydande erfarenhet, samt genom ett snöbollsurval (urvalet specificeras ytterligare nedan).

Härutöver kommer fyra fokusgruppintervjuer att genomföras med personer inom kommunala samverkansgrupper som exempelvis SIG eller SSPF. I dessa grupper arbetar socialtjänst, polis och skola tillsammans med barn som antingen är i risk för kriminalitet eller som redan börjat begå brott.

Såväl de enskilda intervjuerna som fokusgruppsintervjuerna kommer att genomföras i kommuner med olikartade förutsättningar. Vilka kommuner som väljs kommer att ske efter samråd med medarbetare på Brå som arbetar med stöd till dessa typer av samverkansgrupper. För att kunna besvara uppdraget i den del som rör framgångsfaktorer och utmaningar inom socialtjänst, polis och skola, kommer urvalet att ske enligt följande utgångspunkter: 1) Intervjupersoner för såväl individuella som gruppbaseade intervjuer väljs med hänsyn tagen till erfarenhet av arbete med yngre barn i riskzon och med förmåga att belysa utmaningar och/eller framgångsfaktorer och 2) geografisk spridning utifrån såväl storstäder (stadsdelar) och mindre städer/landsbygd.

Intervjuerna är alltför få för att representativitet ska kunna uppnås, utan ska snarare ses som fallbeskrivningar. Intervjuerna kommer att vara semistrukturerade och utgå från en intervjuguide med centrala teman och stödord. I den mån detta tillåts av intervjupersonerna kommer intervjuerna att spelas in och transkriberas i efterhand. De transkriberade intervjuerna kommer att analyseras med den kvalitativa analysmetod som bedöms lämplig.

5.2.12 Intervjuer med barn som varit föremål för LUL-utredning och insatser från socialtjänsten

Intervjuer kommer att genomföras med barn som själva har varit föremål för en LUL-utredning samt eventuellt en eller flera barnavårdsutredningar. Syftet med dessa intervjuer är att nå fördjupad kunskap om barnens egna perspektiv på dessa erfarenheter. Intervjufrågorna ska vara inriktade på barnens upplevelser och beskrivningar av vad de kände behov av under utredningen (i kontakten med polisen) och om de fick sina behov tillgodosedda. Exempel på aspekter som intervjuerna ska ta upp är om barnen har uppfattat vilka de olika aktörernas uppgifter är och hur de skiljer sig från varandra, hur många de har träffat inom ramen för utredningen och socialtjänstens insatser, vad som kändes bra och mindre bra i dessa möten, huruvida de har upplevt stöd eller brist på stöd och vilka de har fått förtroende för och varför. Genom dessa intervjuer ska de berörda barnens perspektiv och erfarenheter kring såväl utmaningar som framgångsfaktorer i samhällets arbete med barnen inhämtas.

Cirka 5–10 flickor och pojkar som har utretts enligt 31 § LUL men som nu är 15–17 år ska intervjuas. En fördel med att intervjuva något äldre barn är att den tid som har gått sedan utredningen kan ha gett dem perspektiv och distans som innebär att det inte upplevs lika känsligt att prata om. Något äldre barn kan också förväntas ha lättare att förmedla en sammanhängande berättelse och sätta ord på sina känslor.

Det innebär dock generellt sett en etisk risk att intervjuva barn under 18 år som varit föremål för omvälvande upplevelser. Unga barn kan generellt vara mer sårbara, och det blir viktigt att ha en god beredskap för det stöd som kan behövas både under och efter intervjun. Samtidigt är det viktigt, och inte minst en del av barns rättigheter, att få komma till tals. Det ligger också i linje med artikel 12 i Barnkonventionen. Utredarnas erfarenheter är att det också kan upplevas läkande för unga att få berätta om känslomässigt tunga upplevelser och dessutom positivt att få en möjlighet att bidra till kunskap som kommer andra barn till godo i ett längre perspektiv.

Urvalet av ungdomar görs genom förmedling av kontaktuppgifter via bland annat SiS, i samråd med de socialsekreterare/socialarbetare och poliser som ingått i de

ovan nämnda intervjuerna, genom Brås upparbetade kontakter inom rättsväsendet och med personer som arbetar på lokal nivå med unga gärningspersoner (t.ex. inom kommunala verksamheter och/eller frivilligorganisationer), genom kontakt med de poliser som utrett barnen i urvalet av 400 LUL-utredningar eller genom ett snöbollsurval där intervjupersoner tipsar om andra möjliga intervjupersoner. Information om projektet samt blankett för samtycke lämnas till ungdomarna av kontaktpersonerna. Brå tar sedan kontakt med ungdomarna för att bestämma tid för en intervju, antingen via ett personligt/digitalt möte eller via telefon.

Intervjuerna kommer att vara semistrukturerade och utgå från en intervjuguide med centrala teman och stödord så att fokus kan läggas vid intervjupersonens berättelse. De kommer att spelas in om detta godkänns av intervjupersonerna, och därefter transkriberas. De transkriberade intervjuerna kommer att analyseras med stöd av den kvalitativa analysmetod som bedöms lämplig.

5.3 Uppgifter till registret över personuppgiftsbehandlings

Kategorier av registrerade	<p>Barn under 15 år som polisanmälts för brott.</p> <p>Barn under 15 år som registrerats som målsägare i Brås målsägandestatistik.</p> <p>Barn under 15 år som ingår i Socialstyrelsens register kring diagnoser och heldygnsinsatser.</p> <p>Barn under 15 år samt deras föräldrar utifrån variabler som registrerats vid SCB om socioekonomisk och demografisk bakgrund.</p> <p>Barn under 15 år som ingår i Polismyndighetens Cylindermodell.</p> <p>Anställda vid socialtjänst, polis och skola samt möjligen fritidsledare eller liknande professioner i form av intervjupersoner</p> <p>Barn över 15 år som har erfarenhet av att utredas enligt LUL, i form av intervjupersoner</p>
Kategorier av personuppgifter	<p>Barnet: personnummer, Polismyndighetens k-diarienummer, Åklagarmyndighetens ärendenummer, kön, ålder, födelseland, brottstidpunkt, brottsplats, misstänkta brottsdeltaganden, brottsmisstankar, tidigare förekomst i LUL-utredningar, diagnoser, boendesituation, tidigare brottsutsatthet, insatser från socialtjänsten, (insatstyp, datum för beslut, placering, avslut och placeringsform, specifikation av typ av heldygnsinsats, SoL, respektive LVU), motiveringar för insatser, barnets utredda livsomständigheter (familjesituation, umgänge, skolgång, missbruk och brottslighet) samt uppgifter som kan användas för att identifiera utmaningar och framgångsfaktorer rörande socialtjänstens val av insatser.</p> <p>Föräldrar: folkbokföring, utbildningsnivå, inkomst, bidragstagande, sysselsättning, boendesituation, födelseland.</p>
Säkerhetsåtgärder	Arbetet kommer att ske i Brås lokaler, på

(om möjligt)	lösenordsskyddade datorer med autentisering, med skärmläckare med lås, i låsbara arbetsrum. Material i pappersform samt USB-minne förvaras i låst arkivskåp (säkerhetsskåp). Insamlat datamaterial kommer endast att analyseras av projektmedarbetarna vilka är anställda vid Brås enhet för Forskning och utveckling samt vid Staben. Inga obehöriga kommer att ha tillgång till uppgifterna. Överföring av sekretessbelagda uppgifter kommer att ske på USB-sticka. En ”kodnyckel” kommer att upprättas för att kunna avidentifiera intervjumaterialet med hjälp av en löpnummerserie.
När kommer uppgifterna raderas eller avidentifieras (om möjligt)	Vid inkodning av utredningar och akter kommer personnummer inte att antecknas som en del av kodschemat utan förvaras separat enligt en kodnyckel. Intervjuerna kommer löpande att anonymiseras i samband med transkribering och analys. Ljudfilerna och kodnyckeln kommer att raderas i enighet med gallringsreglerna. I övrigt bedöms de transkriberade, anonymiserade intervjuerna och filen med kodningen av utredningar och akter behöva ingå i det arkiverade materialet.

5.4 Etikprövning, informationsklassning och sekretess

Projektet kommer att etikprövas av Etikprövningsmyndigheten eftersom det omfattar känsliga personuppgifter artikel 9 dataskyddsförordningen (hälsa och etnicitet) och artikel 10 (avseende uppgifter om begångna brott som lett till polisanmälan och eventuell förundersökning). Intervjuer och utredningsmaterial kan komma att innehålla direkta eller indirekta uppgifter rörande exempelvis religion och sexualitet. Dessa uppgifter kommer varken att registreras i kodningen av materialen eller ingå i Brås analys.

Projektet har konfidentialitetsklass III (se säkerhetsåtgärder i tabellen ovan), eftersom flera material kommer att innehålla uppgifter om brott och andra känsliga personuppgifter.

5.5 Journalföring, registrering och hantering av data

All behandling av studiens material kommer att ske enligt forskningsetiska principer och i enlighet med gällande regelverk för personuppgiftsbehandling. Se ovan i avsnitt 5.3 Säkerhetsåtgärder angående de konkreta åtgärder som kommer att vidtas. Materialet med LUL-utredningar och barnavårdsutredningar kan gallras ett år efter projektets avslut då dessa finns bevarade hos Polismyndigheten och kommunernas socialnämnder. Till handlingarna behöver endast sparas en lista på de ärenden som ingått i den kvantitativa delen av undersökningen. Även intervjumaterialet i form av ljudfiler kommer att raderas vid denna tidpunkt. Kvar blir endast de transkriberade intervjuerna som inte innehåller spårbara personuppgifter. Inga uppgifter som kan hänföras till enskilda kommer att redovisas och studiens resultat kommer att presenteras på ett sådant sätt att ingen enskild person går att identifiera, vare sig direkt eller genom så kallad

bakvägsidentifikation. På så sätt garanteras forskningspersonernas rätt till integritet vid publicering av studiens resultat.

5.6 Information och samtycke

Ett flertal uttag av registerdata kommer att göras. De register som används förs med stöd i lagstiftning och ingen enskild person kommer i redovisningen att kunna identifieras, vare sig direkt eller genom så kallad bakvägsidentifikation (se avsnitt 5.5). Vad gäller de barn som förekommer i LUL-utredningarna och barnavårdsutredningarna kommer ingen information om studien att lämnas och samtycke kommer inte heller att inhämtas. Det skulle dessutom mycket sannolikt innebära en integritetskränkning att kontakta och informera de personer som ingår i projektet.

Intervjumaterialet bygger på både enskilda och gruppintervjuer. Samtliga intervjupersoner kommer inför intervjun att informeras om projektets syfte och frågeställningar. En skriftlig samtyckesblankett kommer att användas, som måste undertecknas av den som intervjuas. På blanketten framgår att projektet har etikprövats och godkänts i enlighet med lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor, att uppgifter i projektet som avser enskilda personliga och ekonomiska förhållanden och kan hänföras till den enskilde kommer att omfattas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och 7 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) och att materialet arkiveras i enlighet med arkivlagen (1990:782) och föreskrifter från Riksarkivet när projektet är slutfört.

Intervjupersonerna kommer också att informeras om att deras medverkan är helt frivillig och att de när som helst kan avbryta sin medverkan. Om intervjupersonerna samtycker spelas intervjuerna in och transkriberas sedan. Personuppgifter och andra uppgifter som röjer identitet kommer inte att transkriberas. Om intervjupersonen inte vill att intervjun spelas in tas minnesanteckningar vid intervjun som sedan renskrivs på samma sätt, utan personuppgifter. Intervjupersonen kan när som helst under intervjun be om att diktafonen stängs av om denna önskar. Intervjupersonen får också information om att ingen obehörig kommer att ha tillgång till den inspelade intervjun eller läsa den transkriberade intervjun.

5.7 Etiska frågor

Detta är en etiskt känslig studie av flera anledningar. För det första berör studien barn under 15 år, och dessutom känsliga uppgifter och uppgifter om lagöverträdelse (exempelvis misstanke om brott, utsatthet för brott, diagnoser, placeringar och insatser). Behandling av den typen av registerdata som är en förutsättning för projektets genomförande innebär alltid ett visst integritetsintrång för de individer som förekommer i datamaterialet. Vidare kommer akter med personlig och känslig information att analyseras (utredningar enligt LUL och barnavårdsutredningar från socialtjänsten). Barn som är över 15 år kommer även att intervjuas kring sina erfarenheter av brott och utredningar. Att sekretessen och respekten för barnen upprätthålls är av yttersta vikt. Projektet ska genomsyras av ett barnrättsperspektiv.

Projektet kommer att etikprövas vid Etikprövningsmyndigheten för att säkerställa att integritetsintrånget uppvägs av allmänintresset av att forskningsprojektet genomförs. Alla personuppgifter kommer, som ovan nämnts, att pseudonymiseras. Datamaterialen kommer att behandlas konfidentiellt och enligt grundläggande forskningsetiska principer. I samband med intervjuerna informerar intervjuaren om att ingen information som deltagarna lämnar kommer att redovisas på ett sätt som innebär att någon enskild person går att identifiera. Vissa av intervjuerna kan komma att innefatta frågor som kan väcka obehagliga minnen hos intervjupersonerna och som de kan behöva få hjälp att bearbeta. Sådana minnen kan också komma en tid efter intervjutillfället. I samband med att dessa intervjuer

avslutas ges därför kontaktuppgifter till samhällsaktörer som finns tillgängliga för stöd.

5.8 Kvalitetssäkring

I Brås projekt finns flera kvalitetssäkrande funktioner. Innan projektet startar kvalitetsgranskar och lämnar ledningsgrupp/SAK synpunkter på projektplanen. Brås jurister granskar projektplanen och ser över den tilltänkta personuppgiftsbehandlingen. Därefter avgör GD när projektplanen är färdigställd. När projektplanen är färdigställd etikprövas projektet av etikprövningsmyndigheten. Under projektets gång sker regelbundna avstämningar med enhetschefen för FoU-enheten. En halvtidsavstämning sker i ledningsgrupp SAK. Ett enhetsseminarium hålls när ett första manusutkast är färdigställt. Ledningsgrupp/SAK samt två externa vetenskapliga granskare lämnar synpunkter på ett andra manusutkast. Inkomna synpunkter på detta utkast och deras omhändertagande redogörs för projektbeställaren (generaldirektören) samt en sista avstämning görs med denne inför att beslut om publicering fattas. Slutmanus genomgår också en intern juridisk granskning och en språkgranskning.

6. Organisation och samarbeten

6.1 Projektorganisation

Enhetschefen på FoU är projektägare och ansvarar för att utredarna har de resurser som krävs för att genomföra projektet. Projektägaren ansvarar också för att projektplanen föredras för ledningsgrupp/SAK, att projektet följer myndighetens regelverk och rutiner, att projektet bedrivs effektivt och med hög kvalitet, att dess ekonomi är i balans samt att projektplanen hålls, och om så inte är fallet, att diskutera avvikelser med kontrollern och vid behov med projektbeställaren.

Arbetet i projektet kommer att bedrivas av en projektledare och ytterligare två utredare på FoU (en på heltid en på deltid) samt av en medarbetare vid Staben (på deltid). Projektledaren ansvarar för att ta fram och vid behov justera projektplanen och att projektet genomförs enligt plan. Projektledaren ansvarar också för att informera projektägaren vid upptäckt av eventuella risker, avvikelser eller hot gällande exempelvis budget, att föra en dialog med JURA om delar i projektet som kräver juridisk granskning, med KOM om kommunikation av resultaten, att bidra till kommunikation av resultaten (internt och/eller externt), att projektet utvärderas och slutredovisas ekonomiskt och att projektets handlingar diarieförs löpande och arkiveras.

Utredarna i projektet ansvarar för att återkommande rapportera om hur arbetet fortskrider, liksom för att informera projektledaren om eventuella problem och hinder som uppstår som kan inverka på möjligheten att hålla tidsplanen. ERS ansvarar för att leverera nödvändiga registerdata till projektet. I samråd med Kom upprättas en produktionsplan samt en kommunikationsplan i god tid före publicering.

En Jim-stödjare på enheten kommer att vara involverad för att säkerställa att ett Jim-perspektiv genomgående beaktats i framtagandet av rapporten (se punkt 4.2). På grund av att FoU-enhetens barnrättsstödjare är involverade i studien kommer en barnrättsstödjare vid en annan av forskningsenheterna att få möjlighet att granska att ett fullgott barnrättsperspektiv tagits i beaktande i studien.

6.2 Externa samarbeten

En extern referensgrupp kommer att knytas till projektet, med sakkunniga inom området. Här kan till exempel representanter från Polisen, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen, socialtjänst, skola, ideella organisationer och forskare komma ifråga. Brå kommer också att hålla kontakt med kontaktpersoner vid olika myndigheter på grund av de registeruttag som behöver göras. Inom ramen för intervjuerna kommer ett flertal externa kontakter tas med relevanta organisationer,

myndigheter och andra aktörer. Två externa vetenskapliga granskare kommer att granska rapporten.

6.3 Jävsbedömning utifrån Brås policy och riktlinje

I enlighet med myndighetens policy, med tillhörande riktlinje, ska jävsbedömning göras och dokumenteras. Jävsbedömning ska göras fortlöpande vid behov under hela projektets gång. Blankett för jävsdeklaration och tjänsteanteckningar ska tilläggas akten.

7. Kommunikation

7.1 Kommunikationsinsats

På grund av den aktualitet som brott begångna av barn har i den kriminalpolitiska debatten kan intresset för studiens resultat förväntas vara stort, och kommunikationsinsatsen bör ta höjd för detta. I början av projektet kommer därför en strategisk kommunikationsplanering att genomföras. I denna kommer projektets målgrupper att konkretiseras, samt en genomgång göras av hur kommunikationen kan behövas anpassas för att nå målgrupperna. En skriftlig kommunikationsplan ska upprättas där de planerade kommunikationsinsatserna framgår.

Det som redan nu är känt är att projektets resultat i ett första skede redovisas internt för ledningsgrupp SAK inklusive generaldirektören, som enligt kvalitetsprocessen också har möjligheter att ställa frågor och ge synpunkter. Det är vidare möjligt, men ännu inte klarlagt, att studiens resultat redovisas internt på ett frukostmöte för hela Brå. Externt ska den eller de två färdiga rapporterna presenteras för Justitiedepartementet vid uppdragets slut. Resultaten ska även anpassas för Brås hemsida, där rapporten eller rapporterna kommer även att publiceras. Andra kommunikationsinsatser som anpassas till de centrala målgrupperna kan komma att bli aktuella, men beslutas i ett senare skede i samband med att kommunikationsplanen upprättas.

8. Risker och beroenden

För projektets genomförande har följande risker identifierats:

- Det kan innebära etiska risker att intervjua barn och unga som har erfarenheter av för dem möjligtvis känslomässigt laddade upplevelser. Personer mellan 15–17 år kan vara extra utsatta på grund av sin unga ålder. En risk är att de kan ha svårare att våga dra tillbaka sitt samtycke eller att de mår sämre än äldre personer och därmed är mer sårbara. Vissa av intervjuerna kan komma att innefatta frågor som kan väcka obehagliga minnen hos intervjupersonerna och som de kan behöva få hjälp att bearbeta. Sådana minnen kan också komma en tid efter intervjutillfället. I samband med att dessa intervjuer avslutas ges därför kontaktuppgifter till samhällsaktörer som finns tillgängliga för stöd. Intervjustudien med barn kommer att behöva noggranna överväganden för att minimera de etiska riskerna. Särskild hänsyn kommer att tas utifrån en bedömning av intervjupersonens personliga mognad. Utredarna i projektet har tidigare erfarenheter av att intervjua barn och unga med känslomässigt laddade upplevelser bakom sig, och dessa erfarenheter kommer att användas i genomförandet av dessa intervjuer.
- Det kan vara psykiskt krävande för utredarna i projektet att ta del av brott som begåtts av unga barn, som troligtvis också begåtts mot andra unga barn, samt att intervjua unga om deras upplevelser av brott. Det medför en risk för sekundär traumatisering. En medvetenhet om detta är viktigt för att minska negativa konsekvenser. I projektet är det till exempel viktigt att bygga in "luft" och tolerans som möjliggör sådan självomsorg som rekommenderas som åtgärd mot sekundär traumatisering. Exempel på

detta är att ta pauser och träna, prata med företagshälsovården, samt planera arbetet så att vissa särskilt tunga arbetsmoment inte utförs under längre perioder.

- Det kan vara svårt att rekrytera unga intervjupersoner. De ämnesområden som ska beröras är känsliga och utelämnande för intervjupersonerna. Särskilt svårt kan det enligt tidigare erfarenheter från projektutredarna vara att rekrytera flickor, då det finns fler ”gatekeepers” kring flickor. Om det inte visar sig vara möjligt att rekrytera tillräckligt många unga till intervjuer behöver man överväga andra sätt att inhämta ungas erfarenheter och åsikter på, till exempel genom dialog med representanter för unga inom olika relevanta organisationer.
- Projektets tillvägagångssätt innebär att många olika datakällor och akter ska inhämtas och användas. Att inhämta data kan erfarenhetsmässigt ta lång tid, och det finns en risk för att detta drar ut på tiden så mycket att någon data måste uteslutas ur rapporten.

9. Utvärdering och uppföljning

När projektet är avslutat kommer en intern utvärdering att ske enligt Brås mall för utvärdering av projekt.

10. Förvaltning

Ej aktuellt.

11. Tidplan och checklista

Aktivitetsfas	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Teori- och förberedelsefas	24	24	24									
<i>Etikprövning</i>		24	24	24								
<i>Initial kontakt med kommunikatör för övergripande planering</i>		24										
Datainsamlingsfas					24	24		24	24	24	24	24
Analys- och rapportskrivningsfas	25	25	25			24		24	24	24	24	24
<i>Resultatseminarium med referensgrupp</i>											24	
Halvtidsavstämning med ledningsgrupp sak										24		
<i>Internseminarium</i>			25									
Första manusutkast klart			25									
<i>Avstämning med kommunikatör (cirka 4 mån. före publicering)</i>		25										
Granskningsfas och färdigställande av manus			25	25	25							
<i>Skickar till vetenskaplig granskning</i>			25									
Produktionsfas (stäms av med kommunikatör)					25	25						
<i>Intern granskning</i>				25								
Kommunikation av resultat						25						
Arkiveringsfas								25				
Avslutningsfas								25				

12. Organisation och finansiering

12.1 Projektorganisation – ansvarig enhet

Person	Roll	Person-timmar	Projektnr
David Shannon	Projektägare		
Monika Karlsson	Projektledare och utredare	2 200	
Olle Westlund	Utredare	2 070	
Jonas Öberg	Utredare	600	
Maria von Bredow	Utredare	400	
Emili Nordén Ramos	Praktikant/assistent		

12.2 Projektorganisation – övriga Brå

Enhet	Person/roll	Person-timmar	Projektnr
ERS	Framtagning av registerdata		
Kom	Kommunikatör/språkgranskning		
EkoOrg	Framtagning av forskningsdata		
Jura	Juridisk granskning		

12.3 Projektorganisation – externt

Tjänst	Persontimmar	Kostnad
Vetenskaplig granskning		30 000

12.4 Ansvar och befogenheter

Ej aktuellt.

12.5 Finansiering

Tabell: Sammanställning av budget och kostnader

Projektkostnader	År 1 2024	År 2 2025	År 3 20x x	Summa
Kostnader ansvarig enhet				
Direkta kostnader				
- Löner, inkl. lönebikostnader	1 800 000	997 000		2 797 000
- Material och drift				
- Resor	20 000			20 000
- Övrigt				
Externa tjänster (inkl. data från SCB och Socialstyrelsen)	95 000 ¹²	30 0000		125 000
Summa projektkostnader	1 915 000	1 027 000		2 942 000
Kostnader annan enhet 1				
Kostnader annan enhet 2				
Summa totala projektkostnader	1 915 000	1 027 000		2 942 000

Tabell: Beviljad finansiering

Typ av anslag	Finansiär: Ange finansier.			
År	2024	2025		
Anslag	1 895 000	1 027 000		2 942 000
Externa medel	0	0		0
Summa finansiering	1 895 000	1 027 000		2 942 000

¹² Siffran är en skattning som bygger på: 1) prisuppgift vi fått från SCB för uttag till fördjupningsstudien om dödligt våld, där vi ska använda samma uppgifter; 2) priset vi betalade till Socialstyrelsen för 3 år sedan för uppgifter från patientregistret (uppräknat lite).

Beslutsblankett

Projektledaren ansvarar för att denna blankett fylls i innan godkännande av projektbeställaren.

1. Projektet har initierats

- genom regeringsuppdrag
- genom återrapporteringskrav i regleringsbrev
- på eget initiativ
- efter förfrågan från [Klicka här för att börja skriva.](#)

2. Projektet finns i verksamhetsplanen

- Ja Nej

3. Projektplanen har granskats av

- verksjurist
- finansiell controller

4. Synpunkter har inhämtats från

- Ledningsgrupp Sak
- förvaltningsavdelningens ledningsgrupp

5. Etikprövning

Kommer projektet att etikprövas?

- Ja Nej

Datum: 2024-03-27. Ansvarig chef: David Shannon.

Datum då nämnden godkänt ansökan: *Ange datum.*

6. Rekrytering för projektet

Använd bilaga A för detaljer och beslut för att starta en eventuell nyrekrytering för projektet.

7. Utrustning

Vilken extra utrustning kommer att behövas i projektet utöver det som det redan finns tillgång till (mjukvarulicenser, teknisk utrustning etc.)?

Klicka här för att börja skriva.

(Påskriven projektplan fungerar som beställning till IT av den utrustning som behövs i projektet.)

8. Projektplanen godkänns

Datum: Ange datum. Projektbeställaren:

9. Beslut om eventuell förvaltning efter projektets slut

- Ingen förvaltning efter projektets slut.
- Projektet ska tas om hand när det är slut, enligt bilaga X, som specificerar vilken enhet som är ansvarig och vad förvaltningsuppdraget består i, samt kostnader.

Bilaga A

Begäran om rekrytering

Fylls i av ansvarig chef.

Enhet Klicka här för att börja skriva.	Projektnummer Klicka här för att börja skriva.
Projekt Klicka här för att börja skriva.	Befattning Klicka här för att börja skriva.
Arbetsuppgifter Klicka här för att börja skriva.	
Anställningsform ☐ Tills vidare ☐ Provanställning ☐ Tidsbegränsad ☐ Timanställning ☐ Vikarie för Klicka här för att börja skriva.	
Motivering (orsak till rekrytering) Klicka här för att börja skriva.	
Anställningen beräknas börja Ange datum	Anställningens längd Klicka här för att börja skriva.
Anställningens omfattning i % Klicka här för att börja skriva.	Antal timmar vid timanställning Klicka här för att börja skriva.
Annonsering ☐ Internt ☐ Extern Klicka här för att börja skriva.	

Finansiering

☐ Inom befintligt anslag	
Extern finansiering ☐ Regeringsuppdrag ☐ EU ☐ Annan: Klicka här för att börja skriva.	
Beräknad lön (inkl. sociala avgifter) Klicka här för att börja skriva.	Lönespann Klicka här för att börja skriva.
Avstämning controller Klicka här för att börja skriva.	
Avstämning personalchefen Klicka här för att börja skriva.	

Beslut om att rekrytera

För anställning överstigande 3 månader:	
Underskrift enhetschef	Underskrift generaldirektören
Namnförtydligande	Namnförtydligande
Diarienummer: Klicka här för att ange text.	

Lämna originalet till personalenheten.

Referenser

Bet. 2017/18:JuU18. Unga lagöverträdare.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/unga-lagovertradare_H501JuU18/html/.

Bet. 2022/23:JuU21. Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbatttrade-atgarder-nar-barn-misstanks-for-brott_hao1juu21/.

Brottsförebyggande rådet, Brå (1982). *De unga lagöverträdarna – åtgärder vid brott av ungdomar under 15 år*. Brå PM 1982:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2002). *Vad händer med unga lagöverträdare? Om överlämnande till vård inom socialtjänsten*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2014). *Brott begångna av barn. En utvärdering av ändringarna i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare under 15 år*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2022). *Skolundersökningen om brott 2021*.

Rapport 2022:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde*. Rapport 2023:13. Stockholm:

Brottsförebyggande rådet.

Ju 2023/00972. *Bob - barn och unga i organiserad brottslighet. Redovisning av Polismyndighetens, Socialstyrelsens och Statens institutionsstyrelses uppdrag att föreslå en samverkansstruktur för arbete med barn och unga i och i närheten av miljöer kopplade till organiserad brottslighet*. Polismyndigheten: Stockholm.

Justitiedepartementet (2023). *Uppdrag till Brottsförebyggande rådet att ta fram kunskap om utredningar där barn under 15 år misstänks för brott*.

Diarienummer: Ju2023/02816.

Polismyndigheten (2021). *Kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten i polisregion Stockholm 2021*. Underrättelseenheten, polisregion Stockholm. Diarienummer: A584.033/2021-492, U 641/21.

Proposition 1983/84:187. *Om utredning av brott av barn under 15 år*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/om-utredning-av-brott-av-barn-under-15-ar_g703187/html/.

Proposition 2009/10:105. *Barn under 15 år som misstänks för brott*.

<https://www.regeringen.se/contentassets/3ab3834653e44d89ab7409ac98boafob/barn-under-15-ar-som-misstanks-for-brott-prop.-200910105>.

SBU (2020). *Insatser i öppenvård för att förebygga ungdomars återfall i brott: en systematisk översikt och utvärdering av ekonomiska, sociala och etiska aspekter*. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2020. SBU Utvärderar 308. [accessed date]. Available from:

<https://www.sbu.se/308>.

Skolverket (2023). *Skolans roll i det brottsförebyggande arbetet. En nordisk jämförelse och kartläggning av brottsförebyggande arbete i svensk skola*.

<https://www.skolverket.se/publikationer?id=11894>.

Socialstyrelsen (2020). *Barn och unga som begår brott*. Handbok för socialtjänsten. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2021). *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa 2021. Uppföljning och analys av utvecklingen*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2023). *Socialstyrelsens meddelandeblad nr 2/2023*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/meddelandeblad/2023-6-8640.pdf>

SOU 2008:111. *Barn som misstänks för brott*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2008/12/sou-2008111/>.

SOU 2022:1 *Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2023/01/forbatttrade-atgarder-nar-barn-misstanks-for-brott/>.

Åklagarmyndigheten (2023). *Utredningar enligt 31 § LUL. Om handläggningen av ärenden och bevistalan där den som kan misstänkas är under 15 år*. Rättslig vägledning 2022:19. Utvecklingscentrum, Åklagarmyndigheten.

Bilaga. Information till unga intervjupersoner

Information till EPM: I denna bilaga ingår informationsbrev samt samtyckesblankett till personer som kommer att tillfrågas att medverka i studien. Dessa riktar sig till ungdomar som misstänkts eller dömts för ett brott. Kontaktuppgifter till organisationer efter barnets behov, som kan bistå med stöd till dem som behöver det efter intervjun, kommer även att göras tillgängliga för dessa intervjupersoner.

Information om medverkan i Brås forskningsprojekt om barn under 15 år som utreds för brott

Vi vill fråga dig om du vill delta i en forskningsstudie. Här får du information om studien och om vad det innebär att delta. Du får det här brevet eftersom du utreddes som misstänkt för ett brott innan du fyllde 15 år.

Vad är det för projekt och varför ska jag delta?

Brottsförebyggande rådet (Brå) arbetar för närvarande med en forskningsstudie som ska studera brottslighet som begås av unga under 15 år. Idag finns inte tillräckligt med information som gör att vi kan veta vilka brott som unga under 15 år begår, vilka som utreds av polisen, vilka insatser barnen får av socialtjänsten och hur samhället i stort kan hjälpa barnen med bättre insatser.

I den här studien ska vi bland annat beskriva ungdomars upplevelser av hur det var att bli utredd för ett brott. Genom intervjuer av unga vill vi få en bättre förståelse för ungas egna perspektiv så att vi kan förstå vad som kan göras bättre i framtiden.

Forskningshuvudman för projektet är Brottsförebyggande rådet (Brå). Med forskningshuvudman menas den organisation som är ansvarig för studien.

Vilka frågor kommer att ställas under intervjun?

Frågorna i intervjun handlar till exempel om brottet som ledde till en polisutredning. Vi kommer också att fråga hur du tyckte att polisutredningen var och om det var något som var bra eller mindre bra. Några frågor handlar om ifall du har fått ta del av några insatser efter brottet och om du har haft några andra behov av stöd och hjälp.

Är det frivilligt att vara med?

Det är helt frivilligt att delta i studien och du kan ångra dig både före, under och efter intervjun, fram tills att den rapport som vi skriver resultaten i är färdig. Om du vill avbryta ditt deltagande ska du berätta det för den från Brå som intervjuar dig, eller i efterhand kontakta den som intervjuat dig (se nedan).

Hur går studien till och vad ska jag göra om jag vill vara med?

Intervjun tar ungefär 1 till 1,5 timme och du kan själv välja hur den ska genomföras. Det kan till exempel vara på telefon, i ett möte eller digitalt. Vi vill gärna spela in intervjun för att underlätta vårt arbete. Vill du inte bli inspelad tar vi istället minnesanteckningar.

Om du vill vara med i studien ska du meddela din kontakt (personen som berättade för dig om studien) att du vill berätta för Brå om dina erfarenheter. Du kommer då att få fylla i en blankett som ger din kontakt möjlighet att ge dina kontaktuppgifter vidare till oss på Brå.

Ansvarig för intervjuerna är **Maria von Bredow** som är utredare på Brå. Det går också bra att kontakta Maria direkt om du vill medverka i studien, på e-post: maria.von.bredow@bra.se eller telefon/sms 073-41 24 203.

Finns det risker med att delta i en intervju?

Det finns en risk att intervjufrågorna kan upplevas som känsliga eller obehagliga eftersom det handlar om ett brott som du misstänkts för och vad som hände sen. Om du tackar ja så kan du ändå avbryta intervjun när som helst utan att vi frågar varför. Du kan också låta bli att svara på frågor under intervjun om du vill.

Den från Brå som intervjuar dig har tystnadsplikt i enlighet med Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det innebär att det du berättar för oss under intervjun enbart kommer att användas i den här studien och att ingen annan än den person som intervjuar dig vet vad just du har berättat. I studien kommer all information som publiceras vara anonym.

Vad händer med mina uppgifter och det jag berättat?

Om du tackar ja till intervju så tackar du också ja till att ditt namn och dina kontaktuppgifter registreras tillfälligt av Brå. De kommer att dock att förvaras så att ingen utanför studien kan se dem, och på arbetsstationer med tvåfaktorautentisering ("smarta kort") och lösenord och skärmläckare med lås. Brå är ansvarig för dina personuppgifter. När dina svar i intervjun förvaras kommer det inte gå att koppla dem till dig eller dina personuppgifter. När studien är avslutad raderas dina personuppgifter. Hur resultatet av studien blev kan du se i en rapport som publiceras i juni 2025 (rapporten kan laddas ned på www.bra.se).

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att utan kostnad få läsa vad vi har skrivit ner från din berättelse, och om du vill ha något rättat i efterhand. Om vi har använt citat från intervjun med dig har du rätt att få kontrollera dem om du vill. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Rätten till radering och till begränsning av behandling av personuppgifter gäller dock inte när uppgifterna är nödvändiga för den aktuella forskningen. Vår hantering av dina personuppgifter är nödvändig för att kunna göra den här studien. Forskning är av allmänt intresse och Brå ska enligt förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet bedriva forskning inom det kriminalpolitiska området.

Om du vill ta del av uppgifterna ska du kontakta någon i studien (se kontaktuppgifter nedan). Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att lämna klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, som är tillsynsmyndighet.

Tack på förhand

Du är välkommen att kontakta oss om du har frågor. Om du har frågor om Brås behandling av personuppgifter, kan du kontakta Brås dataskyddsombud på dataskyddsombud@bra.se.

Ansvarig för intervjuerna med ungdomar är Maria von Bredow, utredare på Brå. Det går bra att kontakta Maria direkt för att medverka i studien, e-post: maria.von.bredow@bra.se eller telefon/sms 073-41 24 203.

Ansvarig för studien är fil.dr David Shannon, enhetschef för Enheten för forskning och utveckling. Epost: david.shannon@bra.se.

Du kan också kontakta studiens projektledare Monika Sellgren Karlsson, Enheten för forskning och utveckling. Epost: monika.karlsson@bra.se.

Vilka är vi?

Brottsförebyggande rådet (Brå) är en myndighet under Justitiedepartementet, som har som uppgift att bidra till ökade kunskaper inom det kriminalpolitiska området. Vi är fristående från Polismyndigheten. Mer om oss på www.bra.se.

Blankett för samtycke

Avseende forskningsprojektet

Barn under 15 år som utreds för brott

Namn:

Telefonnummer:

Jag har fått muntlig och skriftlig informationen om forskningsstudien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Jag samtycker till att delta i studien Barn under 15 år som utreds för brott.

Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i forskningspersonsinformation.

Namnteckning:

Ort:

Datum:

Ditt samtycke gäller endast under Brås arbete med denna forskningsstudie. Du har rätt att ta tillbaka ditt samtycke så länge Brå kan hänföra uppgifterna till dig. Att ta tillbaka samtycket innebär att Brå inte längre får intervjua dig eller använda det du sagt i studien.

Bilaga. Information till intervjuperson

Information till EPM: I denna bilaga ingår informationsbrev samt samtyckesblankett till de personer som kommer att tillfrågas att medverka i studien. Dessa riktar sig till vuxna personer som arbetar med barn under 15 år som misstänkts och utretts för brott.

Information om medverkan i Brås forskningsprojekt om barn under 15 år som utreds för brott

Vi vill fråga dig om du vill delta i en intervju i ett forskningsprojekt. I det här dokumentet får du information om intervjun, projektet, och om vad det innebär att delta.

Vad är det för projekt och varför vill vi att du ska delta?

Brottsförebyggande rådet (Brå) arbetar för närvarande med ett regeringsuppdrag som syftar till att belysa olika aspekter av brottslighet som begås av barn under 15 år. Barn under 15 år är inte straffmyndiga och kan därför inte få en straffrättslig påföljd för brott. Det innebär att de inte heller ingår i statistiken över misstänkta eller lagförda personer, och det medför att det råder brist på regelbundet återkommande sammanställd information om dessa barn, deras brottslighet och samhällets reaktioner. Studien ska genom att använda flera källor och metoder, däribland intervjuer, beskriva omständigheter kring såväl barnen som de utredda brotten. Studien ska också beskriva LUL-utredningar av och sociala insatser för dessa barn, samt vilka framgångsfaktorer och utmaningar som socialtjänst, polis och skola upplever i sitt arbete med barn under 15 år som begår brott.

För att få hjälp att fördjupa förståelsen av vilka framgångsfaktorer och utmaningar som socialtjänsten, polisen och skolan upplever i sitt arbete med barn under 15 år som LUL-utretts brott, kommer ett antal intervjuer att genomföras med personer som i sitt arbete möter dessa barn. Mot bakgrund av ditt arbete inom socialtjänsten tror vi att du har kunskap och erfarenheter som är värdefulla för studien. Du tillfrågas därför om du vill delta i en intervju inom detta forskningsprojekt.

Forskningshuvudman för projektet är Brottsförebyggande rådet (Brå). Med forskningshuvudman menas den organisation som är ansvarig för projektet. Studien har etikprövats och godkänts av Etikprövningsmyndigheten, diarienummer för prövningen hos Etikprövningsmyndigheten är xxx (anges när Etikprövning är godkänd).

Praktiskt om intervjun

Intervjun beräknas ta 1 till 2 timmar. Du kan välja om du vill träffa vår intervjuare, eller genomföra intervjun per telefon eller via videolänk. Om du väljer ett fysiskt möte för intervjun kommer vi gemensamt fram till en plats att ses som passar dig.

Vi vill gärna spela in intervjun för att underlätta vårt arbete. Vill du inte bli inspelad tar vi istället minnesanteckningar.

Dina svar kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem

Resultaten av intervjuerna kommer att redovisas på en generell nivå och inget du säger kommer att kunna spåras tillbaka till dig. I den mån citat från intervjuerna används i rapporten kommer inga personuppgifter förutom en beskrivning av intervjupersonens övergripande yrkesbeteckning att framgå samt om denne arbetar i en storstadskommun, stadsdel eller i en mindre kommun. Vi kommer inte heller att redovisa uppgifter om vilka personer vi intervjuat.

Vad händer med dina uppgifter?

I projektet kommer information om dig att samlas in registreras tillfälligt. De uppgifter som samlas in kommer att vara ditt namn, var du arbetar och kontaktuppgifter till dig. När du deltar i undersökningen innebär det att du samtycker till att dina personuppgifter behandlas inom ramen för undersökningen. Så länge Brå kan hänföra uppgifterna till dig kan du också återkalla ditt samtycke.

Dina svar i intervjun och dina personuppgifter kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem. Endast de anställda vid Brå som arbetar i projektet kommer att ha tillgång till det insamlade materialet. Allt insamlat material, inklusive ljudfiler, kommer att förvaras och behandlas på arbetsstationer med tvåfaktorautentisering ("smarta kort") och lösenord och skärmläckare med lås. Så fort analysen tillåter, kommer uppgifter som direkt eller indirekt hänvisar till enskilda personer att strykas ur arbetsmaterialet.

Samtliga insamlade uppgifter omfattas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och 7 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641). När projektet är slutfört kommer materialet att arkiveras i enlighet med arkivlagen (1990:782). Uppgifterna kommer i övrigt att efter ett år gallras i enlighet med Brås rutiner för gallring. Ljudfiler kommer att raderas i enlighet med gallringsreglerna.

Brottsförebyggande rådet (Brå) är ansvarigt för dina personuppgifter. EU:s dataskyddsförordning (GDPR) gäller för Brås behandling av dina personuppgifter. Den personuppgiftsbehandling som görs inom ramen för forskningsprojektet bedöms ha stöd i att den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Forskning får anses vara av allmänt intresse och Brå ska enligt förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet bedriva forskning inom det kriminalpolitiska området. Enligt dataskyddsförordningen har du rätt att kostnadsfritt få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i projektet, och vid behov få eventuella fel rättade. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Rätten till radering och till begränsning av behandling av personuppgifter gäller dock inte när uppgifterna är nödvändiga för den aktuella forskningen.

Om du vill ta del av uppgifterna ska du kontakta den huvudansvariga forskaren David Shannon, david.shannon@bra.se, 08-527 58 445. Vid frågor om Brås personuppgiftsbehandling, kontakta Brås dataskyddsombud på e-post dataskyddsombud@bra.se. Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att ge in klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, som är tillsynsmyndighet.

Information om resultatet av projektet

Om du önskar, har du rätt att ta del av den transkriberade intervjun och eventuella citat som kommer att användas i rapporten. Resultaten från forskningsprojektet kommer att offentliggöras i en skriftlig rapport som publiceras i juni 2025.

Försäkring och ersättning

Något särskilt försäkringsskydd är inte aktuellt vid deltagande i studien, och det utgår inte någon ekonomisk ersättning för att delta.

Deltagandet är frivilligt

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta deltagandet. Om du väljer att inte delta eller vill avbryta ditt deltagande behöver du inte uppge varför. Om du vill avbryta ditt deltagande efter genomförd intervju ska du kontakta den ansvariga för projektet (se nedan).

Ansvariga för projektet på Brå

Ansvarig för projektet är fil.dr David Shannon, enhetschef. Du kan också kontakta övriga medarbetare i projektet.

David Shannon, enhetschef, Enheten för forskning och utveckling. E-post: david.shannon@bra.se Telefon: 08-527 58 445

Monika Sellgren Karlsson, utredare/projektledare, Enheten för forskning och utveckling. E-post: monika.karlsson@bra.se Telefon: 08-527 58 411

Olle Westlund, fil.dr, utredare, Enheten för forskning och utveckling. E-post: olle.westlund@bra.se Telefon: 08-527 58 451

Blankett för samtycke

Avseende forskningsprojektet Barn under 15 år som utreds för brott

Namn:

Telefonnummer:

Jag har fått muntlig och skriftlig informationen om forskningsstudien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Jag samtycker till att delta i studien Barn under 15 år som utreds för brott.

Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i forskningspersonsinformation.

Namnteckning:

Ort:

Datum:

Ditt samtycke gäller endast under Brås arbete med denna forskningsstudie. Du har rätt att ta tillbaka ditt samtycke så länge Brå kan hänföra uppgifterna till dig. Att ta tillbaka samtycket innebär att Brå inte längre får intervjua dig eller använda det du sagt i studien.

Bilaga. Intervjuguide vid intervjuer med enskilda medarbetare vid socialtjänsten

Kommentar: I denna bilaga presenteras exempel på centrala teman och frågor som sannolikt kommer att ingå i den intervjuguide som kommer att användas inom ramen för projektet Barn under 15 år som utreds enligt LUL. Eftersom uppgifter som inkommer i studiens övriga material kommer att närmare styra vilka teman som blir aktuella att adressera i intervjuerna, kan intervjuguidens slutliga utformning komma att behöva modifieras. Vilka frågor som kommer att ställas och de exakta formuleringarna, kommer också att anpassas till respektive intervjuperson, beroende på dennes kompetensområde.

Inledning

- ✓ Intervjuaren informerar om studiens syfte generellt och syftet med intervjun mer specifikt.
- ✓ Intervjuaren informerar om att medverkan är anonym och att inga citat eller beskrivningar av intervjupersoner kommer att göras så att de kan identifieras.
- ✓ Intervjuaren säkerställer att intervjupersonen har förstått sin rätt att när som helst avbryta sin medverkan, även efter intervjun och fram till publicering, samt att intervjupersonen kan välja att inte svara på vissa frågor.
- ✓ Intervjupersonen tillfrågas om samtalet kan spelas in, samt delges information om att materialet endast kommer att hanteras av personer inom projektet.
- ✓ Intervjuaren spelar in intervjupersonens muntliga samtycke, efter att ha säkerställt att intervjupersonen har erhållit och förstått samtyckesinformationen.
- ✓ Om intervjupersonen inte vill spelas in, dokumenteras samtycket till intervjun i de anteckningar som istället förs.

Övergripande fråga

- Intervjupersonens (yrkes)roll, uppdrag och erfarenheter i relation till unga som begår brott och utreds enligt LUL

Orosanmälningar

- Vad är din erfarenhet när det gäller tidiga orosanmälningar gällande barn som begår brott och utreds enligt LUL? Är det vanligt att barnet redan är känt via orosanmälningar?

- Vilka aktörer är mest aktiva med orosanmälningar enligt din erfarenhet?

Inleda utredning

- I vilka fall inleds eller inleds inte en utredning när socialtjänsten får kännedom om att ett barn under 15 har begått ett brott och utreds enligt LUL?
- Hur avgörs beslutet att inleda eller inte inleda? Används standardiserade bedömningsmetoder? Om inte, varför?
- Utmaningar/framgångsfaktorer gällande avgörandet och bedömningen?

Göra framställan om utredning enligt 31 § LUL

- I vilka fall gör socialtjänsten enligt din erfarenhet ofta framställan om utredning enligt 31 § LUL till polisen? I vilka fall görs inte någon framställan?
- Enligt din erfarenhet, leder en utredning enligt 31 § LUL oftast till att socialtjänsten får den information som behövs för att bedöma behovet av insatser? utmaningar/framgångsfaktorer

Göra framställan om bevistalan (om socialsekreteraren eller socialarbetaren har erfarenhet av bevistalan)

- I vilka fall gör socialtjänsten enligt din erfarenhet framställan om bevistalan? I vilka fall görs inte någon framställan?
- Enligt din erfarenhet, har en bevistalan lett till att socialtjänsten får den information som behövs för att bedöma behovet av insatser?

Frågor kring samverkan

- Hur fungerar samverkan mellan socialtjänst och polis? Utmaningar och framgångsfaktorer
- Hur fungerar allianser med vårdnadshavare? Utmaningar/framgångsfaktorer
- Vad krävs för att en allians med ett barn eller en vårdnadshavare ska kunna byggas?
- Är det något särskilt som behövs för att alliansen ska kunna hålla över tid?
- Hur fungerar samverkan med skolan/BUP/Polisen? Utmaningar/framgångsfaktorer?
- Är det någon samverkanspart som ni saknar när det gäller barn som begår brott?

Rutiner och arbetssätt/barnets bästa

- Uppfattar du att BBIC är ett bra arbetssätt för att identifiera det enskilda barnets behov?
 - Vilka är styrkorna och svagheter i BBIC?
- Enligt din erfarenhet, hur ser man till att det enskilda barnet förstår vad en LUL-utredning innebär och vad som kommer att hända?

Beslut om vård och insatser

- När det kommer till att planera insatser för ett barn, vad anser du vara de stora utmaningarna/framgångsfaktorerna?
- *Om det inte redan beskrivits* Anser du att kommunen har tillgång till de insatser som barnen är i behov av?
- I genomförandet av insatser, vilka utmaningar/framgångsfaktorer ser du?
- Vad är dina erfarenheter av utmaningar och framgångsfaktorer när det gäller att förstå vilka ett barns förutsättningar, generella och individuella, att vara mottaglig för de insatser som det finns behov av?
- Hur beslutas vilken insats som blir aktuell för det barn som begått brott och utreds enligt 31 § LUL? utmaningar/framgångsfaktorer
- Vilka insatser blir sällan aktuella trots att behov av dem finns, och varför?
- Finns det insatser som du önskar fanns, och varför?

Frågor kring barn med återaktualiseringar

- Enligt din erfarenhet, vad är gemensamt för barn under 15 år som återaktualiseras?
- Enligt din erfarenhet, vad är gemensamt för vårdnadshavare vars barn återaktualiseras?
- Anser du att kommunen har tillgång till de insatser som behövs för att hantera de problem eller omständigheter som är gemensamma för barn under 15 år som återaktualiseras?
- Anser du att kommunen har tillgång till de insatser som behövs för att hantera de problem eller omständigheter som är gemensamma för vårdnadshavare till barn som återaktualiseras?
 - Vad anser du saknas?

Sekretess

- Vad är din erfarenhet av / utmaningar och framgångsfaktorer / när det gäller sekretess mellan olika aktörer som ofta är involverade i utredningar av barn under 15 som begått brott och utreds enligt 31 § LUL?

Belysning av betydelsen av funktionsnedsättningar om det inte redan nämnts

- Finns det några särskilda utmaningar när det gäller barn med funktionsnedsättningar både lindriga och mer grava?
 - Hur hanterar man dessa utmaningar?

Avslutning

- Intervjuaren frågar om det finns något mer som IP vill berätta eller något vi inte ställt frågor om som upplevs som relevant i sammanhanget
- Intervjuaren upplyser om när rapporten publiceras och att den kommer att finnas att ladda ner på Brås hemsida.

Bilaga. Intervjuguide vid intervjuer med grupper som i samverkan arbetar med individuella barn som begått brott

Kommentar: I denna bilaga presenteras exempel på centrala teman och frågor som sannolikt kommer att ingå i den intervjuguide för gruppintervjuer som kommer att användas inom ramen för projektet Barn under 15 år som utreds enligt LUL. Eftersom uppgifter som inkommer i studiens övriga material kommer att närmare styra vilka teman som blir aktuella att adressera i intervjuerna, kan intervjuguidens slutliga utformning komma att behöva modifieras. Vilka frågor som kommer att ställas och de exakta formuleringarna, kommer också att anpassas till respektive grupp, beroende på deras myndighetstillhörighet och kompetensområde. Grupperna kommer att utgöras av representanter för minst polis, socialtjänst och skola, som tillsammans arbetar med barn på individnivå, som bedömts vara i hög risk för fortsatt normbrytande beteende eller återfall i brott. Samverkansformerna kan ha olika namn, och det är inte själva samverkansformen som är av intresse i intervjuerna.

Inledning

- ✓ Intervjuaren informerar om studiens syfte generellt och syftet med intervjun mer specifikt.
- ✓ Intervjuaren informerar om att medverkan är anonym och att inga citat eller beskrivningar av intervjupersoner kommer att göras så att de kan identifieras.
- ✓ Intervjuaren säkerställer att intervjupersonerna har förstått sin rätt att när som helst avbryta sin medverkan, även efter intervjun och fram till publicering, samt att intervjupersonerna kan välja att inte svara på vissa frågor.
- ✓ Intervjupersonerna tillfrågas om samtalet kan spelas in, samt delges information om att materialet endast kommer att hanteras av personer inom projektet.
- ✓ Intervjuaren spelar in intervjupersonernas muntliga samtycke, efter att ha säkerställt att intervjupersonerna har erhållit och förstått samtyckesinformationen.
- ✓ Om minst en av intervjupersonerna inte vill spelas in, dokumenteras samtycket till intervjun i de anteckningar som istället förs under intervjun.

Övergripande frågor

- Intervjupersonernas (yrkes)roll, uppdrag och erfarenheter i relation till unga som har begått brott och har hög risk för fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott?

Frågor gällande bedömningen av vilka barn som är i hög risk för fortsatt brottslighet

- Hur har ni vanligtvis fått kännedom om att barnet kan vara aktuellt för samverkan?
- Hur görs bedömningen att barnet har hög risk för fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott, och behöver vara föremål för en samverkan mellan flera aktörer?
 - Vilka utmaningar finns gällande valet av de barn ni ska samverka kring? Hur kan de hanteras? Framgångsfaktorer?
- Vilka barn blir sällan föremål för insatser där behov ändå tycks finnas?
 - Vad behövs för att nå dessa barn?

Frågor kring att involvera barn och vårdnadshavare och inhämta samtycke

- Hur ser man till att det enskilda barnet förstår vad denna typ av samverkan innebär, och vad som kommer att hända?
- Varför är allianser med barn och vårdnadshavare viktigt?
- Vilka är de vanligaste hindren för en allians med ett barn eller en vh?
 - Hur har ni tagit er an de utmaningarna?

Frågor kring planering av insatser

- När ni planerar insatser för barnen, vilka utmaningar kan uppstå då?
 - Hur har ni tagit er an de utmaningarna?
- Anser ni att kommunen har tillgång till de insatser som motsvarar de behov barnen har (de barn som bedömts vara i hög risk för fortsatt normbrytande beteende eller återfall i brott)?
 - Om inte, vad saknar ni?

Frågor kring genomförandet av insatser

- När det gäller genomförandet av insatserna, vilka utmaningar kan uppstå då?
 - Hur har ni tagit er an de utmaningarna?

Frågor kring barn som återaktualiseras

- Enligt er erfarenhet, vad är gemensamt för barn under 15 år som återaktualiseras?
- Enligt er erfarenhet, vad är gemensamt för vårdnadshavare vars barn återaktualiseras?

- Anser ni att de myndigheter ni företräder har tillgång till de insatser som behövs för att hantera de problem eller omständigheter som är gemensamma för barn under 15 år som återaktualiseras?
 - Om inte, vad saknar ni?

Belysning av betydelsen av funktionsnedsättningar om det inte redan nämnts

- Finns det några särskilda utmaningar när det gäller barn med funktionsnedsättningar (både lindriga och mer grava)?
 - Hur hanterar man dessa utmaningar?
- Finns det erfarenheter av att föräldrar tackar nej till insatser som handlar just om ett barns funktionsnedsättning, till skillnad från andra insatser som kan erbjudas?
 - Hur hanterar man dessa utmaningar?
- Ingår anpassade skolformer i er samverkan?
 - Om inte, varför?

Frågor kring uppföljning av insatser

- Enligt er erfarenhet, vilka är utmaningarna/framgångsfaktorerna gällande uppföljningen av insatserna som barnen har fått del av?

Avslutning

- Intervjuaren frågar om det finns något mer som intervjupersonerna vill berätta eller något som intervjuaren inte ställt frågor om som upplevs som relevant i sammanhanget.
- Intervjuaren upplyser om när rapporten publiceras och att den kommer att finnas att ladda ner på Brås hemsida.

Bilaga. Intervjuguide vid intervjuer med ungdomar som utretts enligt LUL

Information till EPM: I denna bilaga ingår exempel på frågor och centrala teman som kommer att ingå i Brås intervjuguide för samtal med de unga forskningspersoner som medverkar i studien. Ordningen på frågor, exakta formuleringar samt vilka intervjufrågor som kommer att ingå kommer att anpassas till varje unik intervjuperson och situation. Fokus kommer att vara på intervjupersonens/ungdomens berättelse. Tillvägagångssättet möjliggör för intervjupersonerna att själva leda vägen och bestämma hur mycket eller lite de vill berätta om olika ämnen. Intervjuaren kommer att använda ett språk som inte uppfattas dömmande och som är tydligt för en ungdom att förstå. Vid behov finns möjlighet för den unge intervjupersonen att använda material för ett exempelvis illustrera processer/händelser/känslor (såsom pennor, papper, kartor etc).

Inledning

- ✓ Intervjuaren informerar om studiens syfte generellt och syftet med intervjun specifikt.
- ✓ Intervjuaren säkerställer med intervjupersonen att intervjun sker på en plats och ett sätt som hen känner sig bekväm med.
- ✓ Intervjuaren informerar om att medverkan är anonym och att inga citat eller beskrivningar av intervjupersonen kommer att göras så att de kan identifieras.
- ✓ Intervjuaren säkerställer att intervjupersonen har förstått sin rättighet att när som helst avbryta sin medverkan, även efter intervjun och fram till publicering, samt att hen kan välja att inte svara på vissa frågor.
- ✓ Intervjupersonen tillfrågas om samtalet kan spelas in samt får information om hur materialet i så fall kommer att hanteras.
- ✓ Om intervjupersonen samtycker till inspelning, spelar intervjuaren in intervjupersonens muntliga samtycke till intervjun, efter att ha säkerställt att intervjupersonen har erhållit och förstått samtyckesinformationen.
- ✓ Om intervjupersonen inte vill spelas in, dokumenteras samtycket till intervjun i de anteckningar som istället förs.

Del 1: Intervjupersonens bakgrund/inledning

Inledande del där det finns möjlighet för den unge intervjupersonen att provprata med intervjuaren, berätta lite vem hen är samt ställa frågor om studien. Denna del kan också ge viss information om vad som hänt innan det brott som föranlett LUL-utredningen.

- Ålder?
- Sysselsättning? Fritid? Vänner?
- Hemförhållanden? Familj? Typ av bostadsområde?
- Tidigare kontakt med rättsväsendet/socialtjänsten?
- Tidigare brott/utsatthet för brott?
- Bruk av alkohol/narkotika?

Del 2: Startpunkten

Vi startar del två av intervjun med att gemensamt definiera startpunkten, tillfället när ungdomen blir misstänkt (förstår att hen är misstänkt) för det brott som sedan ligger till grund för LUL-utredningen.

Vad hände?

Intervjupersonen tillfrågas om en beskrivning av ett eller flera händelseförlopp med målet att intervjupersonen och intervjuaren ska kunna få en gemensam bild av vilken efterföljande LUL-process som avses.

Del 3: Brottet – händelser och reflektioner

- Berätta fritt om själva brottet?
[Stödpunkter]
 - Omständigheter (Vad? Var? När? Med vem?)
 - Motivbild (Varför?)
 - Vad skedde innan brottet genomfördes? (Trigger points)
 - Hur kändes det efter brottet (direkt och en tid senare)?
 - Känsloregister (beskriver ev skuld, ånger)
 - Hur har vårdnadshavare reagerat under och efter brottet? (ev även andra, ex kompisar)

Del 4: LUL-utredningen – händelser och reflektioner

- Berätta fritt om hur du har upplevt LUL-utredningen?
[Stödpunkter]
 - Vilka händelser kan du peka ut?
 - Vilka vuxna/professioner hade du kontakt med?
 - Förstod du vilken roll de olika vuxna hade?
 - Vilken roll intog dina föräldrar/vårdnadshavare?
 - Vilka möten ägde rum?
 - Förstod du vilken typ av möten som ägde rum?
 - Förstod du vad som sades på mötena?
 - Fick du berätta vad du tyckte/kände/tänkte?
 - Kände du att de vuxna lyssnade?
 - Var det något du saknade?

Del 5: Efterföljande insatser

- Berätta fritt om eventuella insatser du har fått?
[Stödpunkter]
 - Fick du information om de insatser som var aktuella för dig?
 - Hade du behövt mer stöd eller någon annan insats?
 - Fick du berätta vad du tyckte/kände/tänkte?
 - Kände du att de vuxna lyssnade?

- Vad tycker du om de insatser du har fått?
- Hur fungerade det för dig att genomföra insatserna du fick?

Del 6: Avslutning

- Hur ser du på dig själv idag?
- Vad tänker du om framtiden?
- Har du någon fråga om studien?
- Är det något mer du vill berätta?
- Intervjupersonen får information om hur hen kan kontakta Brå för att, om så önskas, avbryta sin medverkan i efterhand, få eventuella citat upplästa och lägga till och/eller ta bort delar ur intervjun.
- Intervjupersonen får information om vart hen kan vända sig för eventuellt stöd efter intervjun.

Bilaga. Variabellista

Uppgifter som ska inhämtas i syfte att besvara frågor kring utvecklingen åren 2014–2023

Uppgifter från Cåbra (Åklagarmyndigheten):

- Beslutade brottsmisstankar som har utretts enligt 31 § LUL för icke straffmyndig person mellan 2014 till 2023:
 - Åklagarmyndighetens ärendenummer
 - Polisens k-nummer
 - Personnummer på misstänkt (från 2019 på grund av gallring)
 - Datum för beslut
 - Antal dagar mellan anmälan till beslut
 - Juridisk rubricering/brottsrubricering
 - Åklagarområde och polisområdeskod.

Uppgifter från Brås verksamhetsdatabas

- Ett specialuttag som görs av Brås IT-enhet, av samtliga brottsmisstankar som finns på ärendena enligt de k-nummer (eller ÅM-ärendenummer) som erhållits vid inhämtningen från Cåbra (ovan) för åren 2014–2023, för vilka följande inhämtas:
 - Kön och ålder (vid tiden för brottet) för de barn som förekommer i brottsmisstankarna under de år som har gallrats ut i ÅM:s statistikregister
 - Utrednings- och lagföringsbeslut. Det senast fattade beslutet gällande respektive brottsmisstanke. Uppgiften är beslutens motiveringskod från vilken besluten i samtliga tre nivåer, dvs även beslutstyp och skäl nivå, kan härledas.

Uppgifter från Rationell anmälningsrutin (RAR) och Datoriserad utredningsrutin med tvångsmedelshantering (DurTvå) (Polismyndigheten):

- Polisanmälningar där minst en polisanmäld varit under 15 år vid tiden för brottet, mellan år 2014–2023:
 - K-nummer
 - Antal brott per k-nummer eller misstänkt
 - Brottsrubricering
 - Ålder på misstänkt
 - Kön på misstänkt.

Uppgifter som ska inhämtas i syfte att besvara frågor kring det fördjupade urvalet

Uppgifter från den rikstäckande områdesindelningen för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation (SCB), för varje barn samma år som det aktuella brottet begicks och utifrån barnets bostadsadress:

- Regionala statistikområden
- Områdestyp 1–5.

Andra uppgifter från SCB som syftar till att beskriva barnens och deras föräldrars socioekonomiska och demografiska bakgrund vid tiden för brottet:

Uppgifterna planeras att hämtas från: Inkomst- och taxeringsregistret, LISA-Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier och RTB - Registret över totalbefolkningen. Vid behov kan SCB hänvisa projektet till andra register som är mer lämpliga för de uppgifter som ska inhämtas i projektet.

Utifrån personnumren på barnen ska uppgifter kopplas på från SCB om personnummer på deras föräldrar. Rörande barn och/eller föräldrar ska följande uppgifter hämtas:

- Folkbokföring (barnet, modern, fadern, t.ex. adress och om folkbokförd i Sverige)
- Födelseland (modern, fadern, barnet)
- Inkomst och bidragstagande (gällande modern och fadern, t.ex. förvärvsinkomst, disponibel inkomst, belopp försörjningsstöd, månader med försörjningsstöd)
- Sysselsättning (t.ex. om arbetslöshet, modern och fadern)
- Utbildning (gymnasiebehörighet, högst uppnådda utbildningsnivå, moderns resp faderns utbildningsnivå)
- Boendesituation (till exempel trångboddhet, ensamhushåll eller flerhushåll)
- De precisa variabler som blir aktuella för Brå att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare från SCB.

Uppgifter från Socialstyrelsens patientregister:

- Uppgifterna ska gälla information kring diagnoser och samtliga tillgängliga uppgifter om detta under de utvalda barnens livstid, per barn:
 - Antalet inrapporterade diagnoser
 - Diagnoser och diagnoser enligt ICD
 - Angiven huvuddiagnos
 - De precisa variabler som blir aktuella för Brå att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare från Socialstyrelsen.

Uppgifter från Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga:

- Uppgifterna ska gälla information om insatser som erhållits under de utvalda barnens livstid, per barn:
 - Insatstyp
 - Datum för beslut
 - Start och avslut för insats
 - Placering och placeringsform

- Pågående insats
- Specifikation av typ av heldygnsinsats
- Uppgifter om såväl den första placeringen och eventuella omplaceringar
- De precisa variabler som blir aktuella för Brå att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare från Socialstyrelsen.

Uppgifter från Statistiken över målsägare vid brottsanmälan (Brå), från 2014:

- Personnummer eller samordningsnummer
- År och datum för brottet (samt i förekommande fall från-tidpunkt tom till-tidpunkt)
- Antal brott
- Brottsubricering
- Ålder vid brottsdatum
- De precisa variabler som blir aktuella att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare vid Brås enhet för rättsstatistik, ERS.

Uppgifter från Rationell anmälningsrutin (RAR) och Datoriserad utredningsrutin med tvångsmedelshandtering (DurTvå) (Polismyndigheten):

- Utredningar enligt 31 § LUL för de 400 brottsmisstänkarna i det fördjupade urvalet (hela utredningen med allt tillhörande material).

Uppgifter från de berörda kommunernas socialnämnder:

- Barnvårdsutredningar samt barnens samlade akter, t.ex. även förhandsbedömningar och tidigare orosanmälningar.

Exempel på variabler som sannolikt kommer att kodalas utifrån polisanmälan och utredningar enligt 31 § LUL:

- Anmälare (t.ex. polis, skola, socialtjänst, förälder, vän, vittne, sjukvårdspersonal etc.)
- Anmälningssätt (t.ex. besök på polisstation, över telefon/internet, via skrivelse från skola/socialtjänst m.m.)
- Brottplats (t.ex. målsägarens/gärningspersonens bostad, skola/skolgård, på väg till/från skolan, offentlig plats utomhus/inomhus, internet/sociala medier, telefon/brev/sms/epost)
- Antal brottstillfällen och brottstyper (om flera i ärendet)
- Andra brott och gärningspersoner/målsägare i ärendet
- Förekomst av vapen eller tillhygge (t.ex. skjutvapen, kniv)
- Förekomst av våld och sexuellt våld
- Förekomst av skador
- Eventuell internetsajt/plattform
- Eventuellt brottsbyte
- Eventuella vittnen
- Gärningspersonens deltagande i utredningen
- Relation mellan gärningspersonen och målsägaren (t.ex. jämnårig bekant/obekant, förälder, övrig familj, lärare eller annan skolpersonal, annan vuxen bekant/obekant, partner)
- Målsägarens kön och ålder
- Motiv eller orsak till brottet
- Huruvida den misstänkte tidigare identifierats av polisen som involverat i kriminellt nätverk
- Huruvida gärningen genomförts på uppdrag av äldre

- Huruvida narkotika finns med som del av brottet.

Uppgifter från Polisens Cylindermodell:

- Personnummer för de barn av urvalet på 400 som förekommer i Cylindermodellen
- För de barn som förekommer i Cylindermodellen: bedömning av vilken typ av aktör de utgör, t.ex. A, B, C eller D-aktör.

Exempel på variabler som sannolikt kommer att kodas utifrån barnavårdsutredningarna från kommunernas socialnämnder:

- Uppgifter om orosanmälan eller andra sätt på vilka barnet aktualiserats
- Uppgifter om förhandsbedömningen
- Uppgifter om utredningen, t.ex. bedömningar av:
 - vårdnadshavares förmåga
 - barnets utveckling och behov
 - familj och miljö
 - barnets sociala nätverk
 - Barnets eventuella funktionsnedsättning
- Användning av standardiserade bedömningsmetoder
- Avgörande om barnets bästa
- Uppgifter om beslut kring insatser
 - Beslut om insats eller att insats inte behövs
 - Typ av insats
 - Motivering bakom insatsen/att insats inte behövs
- Uppgifter om genomförande av insatser
 - Har insatsen inletts och/eller avslutats
 - Har insatsen inletts utan dröjsmål
- Uppföljning av insatser
- Har barnets perspektiv beaktats, och om inte, varför?

Curriculum Vitae

David Shannon

Personnummer: 670425 - 2276

Utbildning:

1985–1988: Fil. Kand. (BA Honours) Economic and Social Studies, University of East Anglia, Norwich UK.

1995–1998: Grundutbildning i Kriminologi och Statistik, Stockholms universitet.

1998–2003: Forskarstudier, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

2001: Fil. lic. (Kriminologi), Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet. Licenciatuppsats: *Graffiti and Adolescent Delinquency, An Analysis of Short Term Career Trajectories.*

2003: Fil. dr. (Kriminologi), Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet. Avhandlingstitel: *Swedish Graffiti. A Criminological Perspective.*

Anställningar:

1998 – 2003: Forskningsassistent i projektet: *Klotter och klottrare*, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

November 2003 – juni 2006: Anställd på deltid i projektet: *Uppföljning av ungdomar inskrivna på särskilda ungdomshem 1997-2001.* Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

November 2003 – augusti 2005: Studierektor för grundutbildningen, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

September 2005 – maj 2006: Studierektor för forskarutbildningen: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Maj 2006 – juni 2016: Utredare vid Enheten för forskning och utveckling, Brottsförebyggande rådet (Brå).

September 2007 – januari 2013: Enhetsråd vid Enheten för forskning och utveckling, Brottsförebyggande rådet (Brå).

April 2010 – oktober 2010: Vikarierande enhetschef vid Enheten för forskning och utveckling, Brottsförebyggande rådet (Brå).

Augusti 2012 – juni 2014: Vikarierande universitetslektor (deltid) vid Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Februari 2013 – maj 2016: Biträdande enhetschef vid Enheten för forskning och utveckling, Brottsförebyggande rådet (Brå).

Juni 2016 – mars 2017: Tillförordnad enhetschef vid Enheten för forskning och utveckling, Brottsförebyggande rådet (Brå).

April 2017 – Enhetschef vid Enheten för forskning och utveckling, Brottsförebyggande rådet (Brå).
Expertuppdrag:

2014–2016: Förordnad som expert i Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten (Ju 2014:10; SOU 2016:7)

2016–2019: Förordnad som expert i Utredningen om processrätt och stora brottmål (Ju 2016:10; SOU 2017:7, SOU 20017:98, SOU 2019:38)

2016–2020: Förordnad som vetenskapligt råd vid Socialstyrelsen

2018: Förordnad som expert i Ungdomsreduktionsutredningen (Ju 2017:15; SOU 2018:85)

2021–2023: Förordnad som expert i Utredningen om en översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (Ju 2021:17; SOU 2023:44)

2022 – : Förordnad som expert i Utredningen om ett förstärkt samhällsskydd och en minskad risk för återfall i brott (Ju 2022:10)

2023 - : Förordnad som expert i Utredningen om en översyn av straffskalorna samt ett reformerat och mer rättvist påföljdssystem (Ju 2023:14)

Publikationsförteckning:

Shannon, D. (2001): *Graffiti and adolescent delinquency. An analysis of short-term career trajectories*. Report 2001:3, Department of Criminology, University of Stockholm.

Shannon, D. (2001): "Graffiti och annan kriminalitet – Kriminella karriärer bland Stockholms graffitimålare." *Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab* 88, pp. 240–253.

Sundell, K., Shannon, D. & Andrée Löfholm, C. (2002): *Stockholmsungdomar som klottrar*, FoU-rapport 2002:10, FoU-enheten, Stockholms socialtjänstförvaltning.

Shannon, D. (2003): *Swedish graffiti: A criminological perspective*. PhD thesis, Department of Criminology, University of Stockholm.

Shannon, D. (2006): "Chronic offenders or socially disadvantaged youth? Institutionalized males as missing cases in school-based delinquency research." *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 7, pp. 78–100.

Shannon, D. (2006): "Diskriminering av ungdomar intagna på särskilda ungdomshem." In: Sarnecki, J. (ed.) *Är rättvisan rättvis? Tio perspektiv på diskriminering av etniska och religiösa minoriteter inom rättssystemet*. (SOU 2006:30) Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Innala, C. & Shannon, D. (2007): *En kriterievalidering av brottsfrågorna i svenska ADAD-instrumentet*. Allmän SiS-rapport 2007:2. Stockholm: Statens institutionsstyrelse.

Shannon, D. (2007): *Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet. Omfattning, karaktär, åtgärder*. Brå-rapport 2007:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D., Törnqvist, N. & Martens, P. (2008): *Diskriminering i rättsprocessen*. Brå-rapport 2008:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D. (2008): "Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet." *Elevhälsa* Nummer 1/2008-2009

Shannon, D. (2008): "Online sexual grooming in Sweden – online and offline sex offences against children as described in Swedish police data." *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, vol. 9, pp. 160–180.

Shannon, D. & Törnqvist, N. (2008): "Rättsäkerhet hotas när tolk saknas." *Apropå* Nr 2/2008

Shannon, D. & Törnqvist, N. (2008): "Lost in translation: Discrimination in the Swedish criminal justice process exemplified using the courtroom experiences of justice system professionals." *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, vol. 9, pp. 59–79 .

Estrada, F., Granath, S., Shannon, D. & Törnqvist, N. (2009): *Grovt våld i skolan*. Brå-rapport 2009:6, Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D. & Ring, J. (2009): *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka en kriminell utveckling. En kunskapsinventering*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Estrada, F., Granath, S., Shannon, D. & Törnqvist, N. (2009): "Grovt våld i skolan ovanligt i Sverige." *Apropå* Nr 1/2009.

Shannon, D. (2009): "Att förebygga en kriminell utveckling." *Apropå* Nr 4/2009.

Nelander, K. & Shannon, D. (2010): "Mobbning kan kopplas till sexuell utsatthet på nätet." *Apropå* Nr 2/2010.

Shannon, D. & Törnqvist, N. (2011): *Polisanmälda våldtäkter mot barn. En uppdaterad kunskapsbild*. Brå-rapport 2011:6, Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D. (2011): *Follow-up of youths admitted to SiS youth care facilities 1997–2001*. Forskningsrapport. Institutionsvård i fokus. Nr 4 2011. Stockholm: Statens institutionsstyrelse.

Shannon, D. (2011): *Den polisanmälda barnmisshandeln. Utvecklingen fram till 2009*. Brå-rapport 2011:16, Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D. (2011): "Under their parents' noses. Online solicitation of young people." In: J. Brown & S. Walklate (eds.), *Handbook on sexual violence*. London: Routledge.

Shannon, D. (2012): "Vuxnas sexuella kontakter med barn via internet." In: Heber, A. et al. (ed.), *Viktimologisk forskning. Brottsoffer i teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Shannon, D. & Granath, S. (2012): *Ungdomsbrottlighets utveckling sedan mitten av 1990-talet*. Bilaga 11 i SOU 2012:34: *Nya påföljder. Betänkande av Påföljdsutredningen*. Stockholm: Statens offentliga utredningar.

Estrada, F., Petterson, T. & Shannon, D. (2012): "Crime and criminology in Sweden." *European Journal of Criminology* 9, pp. 668–688.

Shannon, D. (2012): "Hot och trakasserier." In: *Brottsutvecklingen i Sverige 2008–2011*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Hradilova Selin, K. & Shannon, D. (2012): "Sexualbrott." In: *Brottsutvecklingen i Sverige 2008–2011*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D. (2013): *Bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte. En uppföljning av lagen från polisanmälningar till domar*. Brå-rapport 2013:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A. & Shannon, D. (2013): *Unga och brott i Sverige*. Underlagsrapport till *Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Shannon, D., Bäckman, O., Estrada, F. & Nilsson, A. (2014). "Youth and Crime in Sweden." In: *Oxford Handbooks Online*. New York: Oxford University Press.

Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A. & Shannon, D. (2014). "The life course of young male and female offenders – stability or change between different birth cohorts?" *British Journal of Criminology* 54, pp. 393–410.

Andersson, F., Nelander Hedkvist, K. & Shannon, D. (2015). *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet*. Brå-rapport 2015:6. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D., Hradilova Selin, K., Skinnari, J. & Hörnvist, L. (2016). *Bedrägeribrottsligheten i Sverige. Kartläggning och åtgärdsförslag*. Brå-rapport 2016:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D. (2017). "Bedrägerier". In: *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Pollack Sarnecki, H., Sahlström, J. & Shannon, D. (2019). *Antisemitiska hatbrott*. Brå-rapport 2019:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Vasiljevic, Z., Svensson, R. & Shannon, D. (2020): "Immigration and crime: A time-trend analysis of self-reported crime in Sweden, 1999–2017." *Nordic Journal of Criminology* 21, pp. 1-10.

Svensson, R. & Shannon, D. (2020): "Immigrant Background and Crime Among Young People: An Examination of the Importance of Delinquent Friends Based on National Self-Report Data." *Youth and Society*, DOI: 10.1177/0044118X20942248

Vasiljevic, Z., Svensson, R. & Shannon, D. (2021): "Trends in alcohol intoxication among native and immigrant youth in Sweden, 1999-2017: A comparison across family structure and parental employment status." *International Journal of Drug Policy*, <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2021.103397>

Svensson, R., Moeller, K., Johnson, B. & Shannon, D. (2022): "For whom do unstructured activities matter? The interaction between unstructured and structured activities in delinquency and cannabis use: A national self-report study." *Crime & Delinquency*, <https://doi.org/10.1177/00111287221110448>.

Shannon, D. (2022). *Brottsutvecklingen till och med 2021*. Kortanalys 5/2022. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Lindskog, E., Huuva, L., Lehtinen, S. & Shannon, D. (2022): *Polisanmälda datainrång. Karaktär, utmaningar, utvecklingsområden*. Brå-rapport 2022:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Ring, J. & Shannon, D. (2023). *Socioekonomisk bakgrund och brott. En kunskapsöversikt*. Brå-rapport 2023:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Vasiljevic, Z., Pauwels, L., Nilsson, E.-L., Shannon, D. & Svensson, R. (2023). "Do Moral Values Moderate the Relationship Between Immigrant-School Concentration and Violent Offending? A Cross-Level Interaction Analysis of Self-Reported Violence in Sweden". *Deviant Behavior*, <https://doi.org/10.1080/01639625.2023.2266550>.

Hradilova Selin, K., [Krüsselmann](#), K., [Suonpää](#), K. & Shannon, D. (2024). "Trends in firearm homicide in 23 European countries – is Sweden an outlier?" *Nordic Journal of Criminology*, 25, pp. 1-24. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/njc.25.1.4>

Westlund, O. & Shannon, D. (2024). *Forskning om ålder och brott samt dess betydelse för brottsprevention*. Brå-rapport 2024:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Pollack Sarnecki, H., Shannon, D. & Sahlström, J. (2024): "En studie om antisemitism och antisemitiska hatbrott". In: Andersson, L. M. & Kvist Geverts, K. (eds.), *Tankar i "judefrågan"*. *Nedslag i den svenska antisemitismens historia*. Uppsala: Opuscula Historica Uppsaliensia, Uppsala universitet, under utgivning.

Rapportsammanfattningar på engelska:

Shannon, D. (2007): "The online sexual solicitation of children by adults in Sweden." In: *Studies published by the National Council for Crime Prevention*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D., Törnqvist, N & Martens, P. (2008): "Discrimination in the criminal justice process in Sweden. The direct and indirect discrimination of individuals from a non-Swedish or other minority background." In: *A selection of studies from the Swedish National Council for Crime Prevention*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Estrada, F., Granath, S., Shannon, D. & Törnqvist, N. (2009): *Serious violence at school*. English summary of report 2009:6, Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D. & Törnqvist, N. (2012): *Child rapes reported to the police. An update and comparison of the years 1995 and 2008*. English summary of report 2011:6. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D. (2012): *Assault offences against children aged 0-6 years. Trends in reported offences to 2009*. English summary of report 2011:16. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Shannon, D., Hradilova Selin, K., Skinnari, J. & Hörnqvist, L. (2016). *Fraud crime in Sweden*. English summary of report 2016:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Pollack-Sarnecki, H., Sahlström, J. & Shannon, D. (2019). *Anti-Semitic hate crime*. English summary of report 2019:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Lindskog, E., Huuva, L., Lehtinen, S. & Shannon, D. (2022): *Data breaches reported to the police. Offence characteristics, challenges, areas for development*. English summary of report 2012:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Ring, J. & Shannon, D. (2023). *Socioeconomic background and crime. A summary of the research*. English summary of report 2023:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Signering av etikprövningsansökan

Grundansökan

Forskningshuvudman: Brottsförebyggande rådet (Brå) 202100-0068

Projekttitel: Barn under 15 år som utreds enligt LUL

I och med att ansökan undertecknas intygar du som är behörig företrädare följande:

- Att den information som lämnas i ansökan om etikprövning och samtliga medföljande bilagor är riktig och fullständig.
- Att verksamhetsansvariga i samtliga medverkande verksamheter är informerade om forskningsprojektets innehåll och utförande och att de har samtyckt till att delta i studien.
- Att du säkerställt att det i samtliga medverkande verksamheter finns resurser som garanterar forskningspersonernas säkerhet och integritet vid genomförandet av den forskning som beskrivs i ansökan.
- Att ansvarig forskare ges rätt att företräda huvudmannen i alla framtida kontakter med Etikprövningsmyndigheten som rör detta forskningsprojekt samt ansöka om ändringar i forskningsprojektet.
- Att du tagit del av Etikprövningsmyndighetens information om behandling av personuppgifter på myndighetens webbplats, www.etikprovning.se. Länk till informationen finns i sidfoten på startsidan.

Behörig företrädare har signerat.

Signerat av Kjell Mattias Larsson 2024-04-03 13:15:20

Signering av etikprövningsansökan

Grundansökan

Forskningshuvudman: *Brottsförsälgare riktet*

Projektitel: *Barn under 15 år som utsätts enligt LUL*

I och med att ansökan undertecknas intygar du som är ansvarig forskare samt du följande:

- Att den information som lämnas i ansökan om etikprövning och samtliga medföljande bilagor är riktig och fullständig.
- Att verksamhetsansvariga i samtliga medverkande verksamheter är informerade om forskningsprojektets innehåll och utförande och att de har samtyckt till att delta i studien.
- Att du säkerställt att det i samtliga medverkande verksamheter finns resurser som garanterar forskningspersonernas säkerhet och integritet vid genomförandet av den forskning som beskrivs i ansökan.
- Att du tagit del av Etikprövningsmyndighetens information om hantering av personuppgifter på myndighetens webbplats.

Ansvarig forskare	
Namnförtydligande	<i>David Shannon</i>

Bilaga. Information till intervjuperson

Information till EPM: I denna bilaga ingår informationsbrev samt samtyckesblankett till de personer som kommer att tillfrågas att medverka i studien. Dessa riktar sig till vuxna personer som arbetar med barn under 15 år som misstänkts och utretts för brott.

Information om medverkan i Brås forskningsprojekt

Barn under 15 år som utreds enligt LUL

Vi vill fråga dig om du vill delta i en intervju i ett forskningsprojekt. I det här dokumentet får du information om intervjun, projektet, och om vad det innebär att delta.

Vad är det för projekt och varför vill vi att du ska delta?

Brottsförebyggande rådet (Brå) arbetar för närvarande med ett regeringsuppdrag som syftar till att belysa olika aspekter av brottslighet som begås av barn under 15 år. Barn under 15 år är inte straffmyndiga och kan därför inte få en straffrättslig påföljd för brott. Det innebär att de inte heller ingår i statistiken över misstänkta eller lagförda personer, och det medför att det råder brist på regelbundet återkommande sammanställd information om dessa barn, deras brottslighet och samhällets reaktioner. Studien ska genom att använda flera källor och metoder, däribland intervjuer, beskriva omständigheter kring såväl barnen som de utredda brotten. Studien ska också beskriva LUL-utredningar av och sociala insatser för dessa barn, samt vilka framgångsfaktorer och utmaningar som socialtjänst, polis och skola upplever i sitt arbete med barn under 15 år som begår brott.

För att få hjälp att fördjupa förståelsen av vilka framgångsfaktorer och utmaningar som socialtjänsten, polisen och skolan upplever i sitt arbete med barn under 15 år som LUL-utretts brott, kommer ett antal intervjuer att genomföras med personer som i sitt arbete möter dessa barn. Mot bakgrund av ditt arbete inom socialtjänsten tror vi att du har kunskap och erfarenheter som är värdefulla för studien. Du tillfrågas därför om du vill delta i en intervju inom detta forskningsprojekt.

Forskningshuvudman för projektet är Brottsförebyggande rådet (Brå). Med forskningshuvudman menas den organisation som är ansvarig för projektet. Studien har etikprövats och godkänts av Etikprövningsmyndigheten, diarienummer för prövningen hos Etikprövningsmyndigheten är **xxx (anges när Etikprövning är godkänd)**.

Praktiskt om intervjun

Frågorna i intervjun kommer att handla om ditt arbete på en generell nivå. Inga frågor kommer att beröra enskilda och identifierbara barn. Intervjun beräknas ta 1 till 2 timmar. Du kan välja om du vill träffa vår intervjuare, eller genomföra intervjun per telefon eller via videolänk. Om du väljer ett fysiskt möte för intervjun kommer vi gemensamt fram till en plats att ses som passar dig.

Vi vill gärna spela in intervjun för att underlätta vårt arbete. Vill du inte bli inspelad tar vi istället minnesanteckningar.

Dina svar kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem

Resultaten av intervjuerna kommer att redovisas på en generell nivå och inget du säger kommer att kunna spåras tillbaka till dig. I den mån citat från intervjuerna används i rapporten kommer inga personuppgifter förutom en beskrivning av intervjupersonens övergripande yrkesbeteckning att framgå samt om denne arbetar i en storstadskommun, stadsdel eller i en mindre kommun. Vi kommer inte heller att redovisa uppgifter om vilka personer vi intervjuat.

Vad händer med dina uppgifter?

I projektet kommer information om dig att samlas in och registreras tillfälligt. De uppgifter som samlas in kommer att vara ditt namn, var du arbetar och kontaktuppgifter till dig. När du deltar i undersökningen innebär det att du samtycker till att dina personuppgifter behandlas inom ramen för undersökningen. Så länge Brå kan hänföra uppgifterna till dig kan du också återkalla ditt samtycke.

Dina svar i intervjun och dina personuppgifter kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem. Allt insamlat material, inklusive ljudfiler, kommer att förvaras och behandlas på arbetsstationer med tvåfaktoraутентisering ("smarta kort") och lösenord och skärmläckare med lås. Så fort analysen tillåter, kommer uppgifter som direkt eller indirekt hänvisar till enskilda personer att strykas ur arbetsmaterialet.

Samtliga insamlade uppgifter omfattas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och 7 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641). När projektet är slutfört kommer materialet att arkiveras i enlighet med arkivlagen (1990:782). Uppgifterna kommer i övrigt att efter ett år gallras i enlighet med Brås rutiner för gallring. Ljudfiler kommer att raderas i enlighet med gallringsreglerna.

Brottsförebyggande rådet (Brå) är ansvarigt för dina personuppgifter. EU:s dataskyddsförordning (GDPR) gäller för Brås behandling av dina personuppgifter. Den personuppgiftsbehandling som görs inom ramen för forskningsprojektet bedöms ha stöd i att den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Forskning får anses vara av allmänt intresse och Brå ska enligt förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet bedriva forskning inom det kriminalpolitiska området. Enligt dataskyddsförordningen har du rätt att kostnadsfritt få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i projektet, och vid behov få eventuella fel rättade. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Rätten till radering och till begränsning av behandling av personuppgifter gäller dock inte när uppgifterna är nödvändiga för den aktuella forskningen.

Om du vill ta del av uppgifterna ska du kontakta den huvudansvariga forskaren David Shannon, david.shannon@bra.se, 08-527 58 445. Vid frågor om Brås personuppgiftsbehandling, kontakta Brås dataskyddsombud på e-post dataskyddsombud@bra.se. Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att ge in klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, som är tillsynsmyndighet.

Information om resultatet av projektet

Om du önskar, har du rätt att ta del av den transkriberade intervjun och eventuella citat som kommer att användas i rapporten. Resultaten från forskningsprojektet kommer att offentliggöras i en skriftlig rapport som publiceras i juni 2025.

Försäkring och ersättning

Något särskilt försäkringsskydd är inte aktuellt vid deltagande i studien, och det utgår inte någon ekonomisk ersättning för att delta.

Deltagandet är frivilligt

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta deltagandet. Om du väljer att inte delta eller vill avbryta ditt deltagande behöver du inte uppge varför. Om du vill avbryta ditt deltagande efter genomförd intervju ska du kontakta den ansvariga för projektet (se nedan).

Ansvariga för projektet på Brå

Ansvarig för projektet är fil.dr David Shannon, enhetschef. Du kan också kontakta övriga medarbetare i projektet.

David Shannon, enhetschef, Enheten för forskning och utveckling. E-post: david.shannon@bra.se Telefon: 08-527 58 445

Monika Sellgren Karlsson, utredare/projektledare, Enheten för forskning och utveckling. E-post: monika.karlsson@bra.se Telefon: 08-527 58 411

Olle Westlund, fil.dr, utredare, Enheten för forskning och utveckling. E-post: olle.westlund@bra.se Telefon: 08-527 58 451

Blankett för samtycke

Avseende forskningsprojektet Barn under 15 år som utreds enligt LUL

Namn:

Telefonnummer:

Jag har fått muntlig och skriftlig informationen om forskningsstudien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Jag samtycker till att delta i studien Barn under 15 år som utreds enligt LUL.

Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i forskningspersonsinformation.

Namnsteckning:

Ort:

Datum:

Ditt samtycke gäller endast under Brås arbete med denna forskningsstudie. Du har rätt att ta tillbaka ditt samtycke så länge Brå kan hänföra uppgifterna till dig. Att ta tillbaka samtycket innebär att Brå inte längre får intervjua dig eller använda det du sagt i studien.

Bilaga. Information till unga intervjupersoner

Information till EPM: I denna bilaga ingår informationsbrev samt samtyckesblankett till personer som kommer att tillfrågas att medverka i studien. Dessa riktar sig till ungdomar som misstänkts för ett brott som utreds enligt LUL. Kontaktuppgifter till organisationer efter barnets behov, som kan bistå med stöd till dem som behöver det efter intervjun, kommer även att göras tillgängliga för dessa intervjupersoner.

Information om medverkan i Brås forskningsprojekt **Barn under 15 år som utreds enligt LUL**

Vi vill fråga dig om du vill delta i en forskningsstudie. Här får du information om studien och om vad det innebär att delta. Du får det här brevet eftersom du utreddes som misstänkt för ett brott innan du fyllde 15 år.

Vad är det för projekt och varför ska jag delta?

Brottsförebyggande rådet (Brå) arbetar för närvarande med en forskningsstudie som ska studera brottslighet som begås av unga under 15 år **och som utreds enligt lagen om unga lagöverträdare (LUL)**. Idag finns inte tillräckligt med information som gör att vi kan veta vilka brott som unga under 15 år begår, vilka som utreds av polisen, vilka insatser barnen får av socialtjänsten och hur samhället i stort kan hjälpa barnen med bättre insatser.

I den här studien ska vi bland annat beskriva ungdomars upplevelser av hur det var att bli utredd för ett brott. Genom intervjuer av unga vill vi få en bättre förståelse för ungas egna perspektiv så att vi kan förstå vad som kan göras bättre i framtiden.

Forskningshuvudman för projektet är Brottsförebyggande rådet (Brå). Med forskningshuvudman menas den organisation som är ansvarig för studien. **Studien har etikprövats och godkänts av Etikprövningsmyndigheten, diarienummer för prövningen hos Etikprövningsmyndigheten är xxx (anges när Etikprövning är godkänd).**

Vilka frågor kommer att ställas under intervjun?

Frågorna i intervjun handlar till exempel om brottet som ledde till en polisutredning. Vi kommer också att fråga hur du tyckte att polisutredningen var och om det var något som var bra eller mindre bra. Några frågor handlar om ifall du har fått ta del av några insatser efter brottet och om du har haft några andra behov av stöd och hjälp.

Är det frivilligt att vara med?

Det är helt frivilligt att delta i studien och du kan ångra dig både före, under och efter intervjun, fram tills att den rapport som vi skriver resultaten i är färdig. Om du vill avbryta ditt deltagande ska du berätta det för den från Brå som intervjuar dig, eller i efterhand kontakta den som intervjuat dig (se nedan).

Hur går studien till och vad ska jag göra om jag vill vara med?

Intervjun tar ungefär 1 till 1,5 timme och du kan själv välja hur den ska genomföras. Det kan till exempel vara på telefon, i ett möte eller digitalt. Vi vill gärna spela in intervjun för att underlätta vårt arbete. Vill du inte bli inspelad tar vi istället minnesanteckningar.

Om du vill vara med i studien ska du meddela din kontakt (personen som berättade för dig om studien) att du vill berätta för Brå om dina erfarenheter. Du kommer då att få fylla i en blankett som ger din kontakt möjlighet att ge dina kontaktuppgifter vidare till oss på Brå.

Finns det risker med att delta i en intervju?

Det finns en risk att intervjufrågorna kan upplevas som känsliga eller obehagliga eftersom det handlar om ett brott som du misstänkts för och vad som hände sen. Om du tackar ja så kan du ändå avbryta intervjun när som helst utan att vi frågar varför. Du kan också låta bli att svara på frågor under intervjun om du vill.

Den från Brå som intervjuar dig har tystnadsplikt i enlighet med offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det innebär att det du berättar för oss under intervjun enbart kommer att användas av oss i forskningssyfte och inte spridas till obehöriga. Hur resultatet av studien blev kan du se i en rapport som publiceras i juni 2025 (rapporten kan laddas ned på www.bra.se). I rapporten kommer man inte att kunna identifiera vilka personer det är som vi har intervjuat.

Vad händer med mina uppgifter och det jag berättat?

Brå är ansvarig för dina personuppgifter. Om du tackar ja till intervju så tackar du också ja till att projektet samlar in och registrerar information om dig. Så länge Brå kan hänföra uppgifterna till dig kan du återkalla ditt samtycke. Informationen är ditt namn och dina kontaktuppgifter, som registreras av Brå tills projektet är slut. Vi kan även komma att hantera känsliga personuppgifter om dig, om du berättar för oss om din hälsa, samt även uppgifter om lagöverträdelser, om du berättar om sådana. Under tiden som projektet varar kommer svaren i din intervju att förvaras så att endast de som arbetar i projektet på Brå kan se det, och på arbetsstationer med tvåfaktorautentisering ("smarta kort"), lösenord och skärmläckare med lås. När din intervju transkriberas kommer den att avidentifieras och sammanställas med övriga intervjusvar. När studien är avslutad raderas ditt namn och din kontaktinformation samt ljudfilen med din intervju, och då kommer också de transkriberade och avidentifierade intervjuerna att arkiveras och gallras i enlighet med arkivlagen (1990:782) och gällande föreskrifter samt myndighetens rutiner för gallring.

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att utan kostnad få läsa vad vi har skrivit ner från din berättelse, och om du vill ha något rättat i efterhand. Om vi har använt citat från intervjun med dig har du rätt att få kontrollera dem om du vill. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Rätten till radering och till begränsning av behandling av personuppgifter gäller dock inte när uppgifterna är nödvändiga för den aktuella forskningen. Vår hantering av dina personuppgifter är nödvändig för att kunna göra den här studien. Forskning är av allmänt intresse och Brå ska enligt förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet bedriva forskning inom det kriminalpolitiska området.

Om du vill ta del av uppgifterna ska du kontakta någon i studien (se kontaktuppgifter nedan). Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att lämna klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, som är tillsynsmyndighet.

Tack på förhand

Du är välkommen att kontakta oss om du har frågor.

Ansvarig för studien är fil.dr David Shannon, enhetschef för Enheten för forskning och utveckling. E-post: david.shannon@bra.se.

Ansvarig för intervjuerna med ungdomar är Maria von Bredow, utredare på Brå. Det går bra att kontakta Maria direkt för att medverka i studien, e-post: maria.von.bredow@bra.se eller telefon/sms 073-41 24 203.

Du kan också kontakta studiens projektledare Monika Sellgren Karlsson, Enheten för forskning och utveckling. E-post: monika.karlsson@bra.se.

Om du har frågor om Brås behandling av personuppgifter, kan du kontakta Brås dataskyddsbud på dataskyddsbud@bra.se.

Vilka är vi?

Brottsförebyggande rådet (Brå) är en myndighet under Justitiedepartementet, som har som uppgift att bidra till ökade kunskaper inom det kriminalpolitiska området. Vi är fristående från Polismyndigheten. Mer om oss på www.bra.se.

Blankett för samtycke

Avseende forskningsprojektet

Barn under 15 år som utreds enligt LUL

Namn:

Telefonnummer:

Jag har fått muntlig och skriftlig informationen om forskningsstudien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Jag samtycker till att delta i studien **Barn under 15 år som utreds enligt LUL.**

Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i forskningspersonsinformation.

Namnteckning:

Ort:

Datum:

Ditt samtycke gäller endast under Brås arbete med denna forskningsstudie. Du har rätt att ta tillbaka ditt samtycke så länge Brå kan hänföra uppgifterna till dig. Att ta tillbaka samtycket innebär att Brå inte längre får intervjua dig eller använda det du sagt i studien.

Bilaga. Variabellista

Uppgifter som ska inhämtas i syfte att besvara frågor kring utvecklingen åren 2014–2023

Uppgifter från Cåbra (Åklagarmyndigheten):

- Beslutade brottsmisstankar som har utretts enligt 31 § LUL för icke straffmyndig person mellan 2014 till 2023:
 - Åklagarmyndighetens ärendenummer
 - Polisens k-nummer
 - Personnummer på misstänkt (från 2019 på grund av gallring)
 - Datum för beslut
 - Antal dagar mellan anmälan till beslut
 - Juridisk rubricering/brottsrubricering
 - Åklagarområde och **ev** polisområdeskod.

Uppgifter från Brås verksamhetsdatabas

- Ett specialuttag som görs av Brås IT-enhet, av samtliga brottsmisstankar som finns på ärendena enligt de k-nummer (eller ÅM-ärendenummer) som erhållits vid inhämtningen från Cåbra (ovan) för åren 2014–2023, för vilka följande inhämtas:
 - Kön och ålder (vid tiden för brottet) för de barn som förekommer i brottsmisstankarna under de år som har gallrats ut i ÅM:s statistikregister
 - **Personnummer på misstänkt från år 2019 kan komma att hämtas även från Brå**
 - Utrednings- och lagföringsbeslut. Det senast fattade beslutet gällande respektive brottsmisstanke. Uppgiften är beslutens motiveringskod från vilken besluten i samtliga tre nivåer, dvs även beslutstyp och skäl nivå, kan härledas.

Uppgifter från Rationell anmälningsrutin (RAR) och Datoriserad utredningsrutin med tvångsmedelshantering (DurTvå) (Polismyndigheten):

- Polisanmälningar där minst en polisanmäld varit under 15 år vid tiden för brottet, mellan år 2014–2023:
 - K-nummer
 - Antal brott per k-nummer eller misstänkt
 - Brottsrubricering
 - Ålder på misstänkt
 - Kön på misstänkt.

Uppgifter som ska inhämtas i syfte att besvara frågor kring det fördjupade urvalet

Uppgifter från den rikstäckande områdesindelningen för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation (SCB), för varje barn samma år som det aktuella brottet begicks och utifrån barnets bostadsadress:

- Regionala statistikområden
- Områdestyp 1–5.

Andra uppgifter från SCB som syftar till att beskriva barnens och deras föräldrars socioekonomiska och demografiska bakgrund vid tiden för brottet:

Uppgifterna planeras att hämtas från: Inkomst- och taxeringsregistret, LISA-Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier och RTB - Registret över totalbefolkningen. Vid behov kan SCB hänvisa projektet till andra register som är mer lämpliga för de uppgifter som ska inhämtas i projektet.

Utifrån personnumren på barnen ska uppgifter kopplas på från SCB om personnummer på deras föräldrar. Rörande barn och/eller föräldrar ska följande uppgifter hämtas:

- Folkbokföring (barnet, modern, fadern, t.ex. adress och om folkbokförd i Sverige)
- **Svensk/utländsk bakgrund** (modern, fadern, barnet)
- Inkomst och bidragstagande (gällande modern och fadern, t.ex. förvärvsinkomst, disponibel inkomst, belopp försörjningsstöd, månader med försörjningsstöd)
- Sysselsättning (t.ex. om arbetslöshet, modern och fadern)
- Utbildning (gymnasiebehörighet, högst uppnådda utbildningsnivå, moderns resp faderns utbildningsnivå)
- Boendesituation (till exempel trångboddhet, ensamhushåll eller flerhushåll)
- De precisa variabler som blir aktuella för Brå att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare från SCB.

Uppgifter från Socialstyrelsens patientregister:

- Uppgifterna ska gälla information kring diagnoser och samtliga tillgängliga uppgifter om detta under de utvalda barnens livstid, per barn:
 - Antalet inrapporterade diagnoser
 - Diagnoser och diagnoser enligt ICD
 - Angiven huvuddiagnos
 - De precisa variabler som blir aktuella för Brå att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare från Socialstyrelsen.

Uppgifter från Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga:

- Uppgifterna ska gälla information om insatser som erhållits under de utvalda barnens livstid, per barn:
 - Insatstyp
 - Datum för beslut
 - Start och avslut för insats
 - Placering och placeringsform

- Pågående insats
- Specifikation av typ av heldygnsinsats
- Uppgifter om såväl den första placeringen och eventuella omplaceringar
- De precisa variabler som blir aktuella för Brå att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare från Socialstyrelsen.

Uppgifter från Statistiken över målsägare vid brottsanmälan (Brå), från 2014:

- Personnummer eller samordningsnummer
- År och datum för brottet (samt i förekommande fall från-tidpunkt tom till-tidpunkt)
- Antal brott
- Brottsubricering
- Ålder vid brottsdatum
- De precisa variabler som blir aktuella att hämta in kommer att identifieras i samråd med en handläggare vid Brås enhet för rättsstatistik, ERS.

Uppgifter från Rationell anmälningsrutin (RAR) och Datoriserad utredningsrutin med tvångsmedelshandtering (DurTvå) (Polismyndigheten):

- Utredningar enligt 31 § LUL för de 400 brottsmisstänkarna i det fördjupade urvalet (hela utredningen med allt tillhörande material).

Uppgifter från de berörda kommunernas socialnämnder:

- Barnvårdsutredningar samt barnens samlade akter, t.ex. även förhandsbedömningar och tidigare orosanmälningar.

Exempel på variabler som sannolikt kommer att kodalas utifrån polisanmälan och utredningar enligt 31 § LUL:

- Anmälare (t.ex. polis, skola, socialtjänst, förälder, vän, vittne, sjukvårdspersonal etc.)
- Anmälningssätt (t.ex. besök på polisstation, över telefon/internet, via skrivelse från skola/socialtjänst m.m.)
- Brottplats (t.ex. målsägarens/gärningspersonens bostad, skola/skolgård, på väg till/från skolan, offentlig plats utomhus/inomhus, internet/sociala medier, telefon/brev/sms/epost)
- Antal brottstillfällen och brottstyper (om flera i ärendet)
- Andra brott och gärningspersoner/målsägare i ärendet
- Förekomst av vapen eller tillhygge (t.ex. skjutvapen, kniv)
- Förekomst av våld och sexuellt våld
- Förekomst av skador
- Eventuell internetsajt/plattform
- Eventuellt brottsbyte
- Eventuella vittnen
- Gärningspersonens deltagande i utredningen
- Relation mellan gärningspersonen och målsägaren (t.ex. jämnårig bekant/obekant, förälder, övrig familj, lärare eller annan skolpersonal, annan vuxen bekant/obekant, partner)
- Målsägarens kön och ålder
- Motiv eller orsak till brottet
- Huruvida den misstänkte tidigare identifierats av polisen som involverat i kriminellt nätverk
- Huruvida gärningen genomförts på uppdrag av äldre

- Huruvida narkotika finns med som del av brottet.

Uppgifter från Polisens Cylindermodell:

- Personnummer för de barn av urvalet på 400 som förekommer i Cylindermodellen
- För de barn som förekommer i Cylindermodellen: bedömning av vilken typ av aktör de utgör, t.ex. A, B, C eller D-aktör.

Exempel på variabler som sannolikt kommer att kodas utifrån barnavårdsutredningarna från kommunernas socialnämnder:

- Uppgifter om orosanmälan eller andra sätt på vilka barnet aktualiserats
- Uppgifter om förhandsbedömningen
- Uppgifter om utredningen, t.ex. bedömningar av:
 - vårdnadshavares förmåga
 - barnets utveckling och behov
 - familj och miljö
 - barnets sociala nätverk
 - Barnets eventuella funktionsnedsättning
- Användning av standardiserade bedömningsmetoder
- Avgörande om barnets bästa
- Uppgifter om beslut kring insatser
 - Beslut om insats eller att insats inte behövs
 - Typ av insats
 - Motivering bakom insatsen/att insats inte behövs
- Uppgifter om genomförande av insatser
 - Har insatsen inletts och/eller avslutats
 - Har insatsen inletts utan dröjsmål
- Uppföljning av insatser
- Har barnets perspektiv beaktats, och om inte, varför?

Följebrev vid komplettering av ansökan om etikprövning

Etikprövningsmyndigheten bad om komplettering av ansökan enligt följande:

1. I ansökan framgår det att variabeln etnicitet ska tas fram ur materialet. Det framgår inte varför denna information ska tas ut. Etikprövningsmyndigheten vill därför se ett utvecklat resonemang kring detta och om eventuella etiska problem (nackdelar/fördelar) kan uppstå i ett vidare perspektiv genom forskningsprojektet.

Brås komplettering: I ansökan stod att Brå ska hämta ut information om de aktuella barnens och deras föräldrars födelseland från SCB, med syftet att beskriva barnens livssituation och sociodemografiska bakgrund. Vi tänkte då att information om födelseland skulle kunna avslöja uppgifter om etnisk bakgrund, varpå vi angav att projektet skulle behandla uppgifter om etnicitet. Syftet med att inhämta födelseland var dock endast att kunna beskriva svensk eller utländsk bakgrund, och inte att specificera exakta länder som barnen eller deras föräldrar kommer ifrån. Ansökan har därför ändrats till att det nu står att den variabel som ska hämtas in är "svensk/utländsk bakgrund" från SCB. Projektet bedömer att hanteringen av uppgifterna huruvida en person är född i Sverige eller i annat land än Sverige inte innebär att känsliga personuppgifter om etniskt ursprung behandlas. Regeringen har bedömt att en isolerad personuppgift om medborgarskap eller en personuppgift om nationalitet eller ursprungsland inte avslöjar vare sig ras eller etniskt ursprung (prop. 2001/02:144 s. 41 och prop. 2009/10:85 s. 325). Därför har ansökan ändrats på så sätt att känsliga personuppgifter om etniskt ursprung inte kommer att behandlas, under punkten 2.1.1. Att uppgifter om födelseland är ersatt med uppgifter om svensk/utländsk bakgrund anges i punkt 6.1 och 10.1.2. Ett resonemang om varför uppgifter om svensk/utländsk bakgrund ska hämtas in har lagts in under punkten 7.1. Även den bifogade variabeln har uppdaterats, se bilaga "Variabellista komplettering 3 maj 2024".

2. Gällande informationen till forskningspersonerna ska:

A. Projektets rätta titel framgå inledningsvis (även i samtyckesblanketten).

Brås komplettering: Detta är nu ändrat, se nya bilagor i kompletteringen (bilagor med namnet "Information till forskningspersonerna Professionella_komplettering 3 maj 2024" samt "Information till unga forskningspersoner komplettering 3 maj 2024"). Ändringar markerade i gult.

B. Anges att forskningen är godkänd av Etikprövningsmyndigheten, med diarienummer till den godkända ansökan.

Brås komplettering: Detta är nu tillagt i informationen till unga intervjupersoner, där det förut saknades, se ny bilaga "Information till unga forskningspersoner komplettering 3 maj 2024". Ändringar markerade i gult.

C. Det framgå i informationen till forskningspersonerna vilka känsliga personuppgifter som forskarna ska hantera.

Brås komplettering: Intervjuerna med barn kommer kunna avslöja känsliga uppgifter när de intervjuade barnen berättar om sitt liv, t.ex. gällande hälsa, etnicitet, sexuell läggning och politiska

åsikter. Inga sådana uppgifter, med undantag från uppgifter om hälsa, kommer dock att hanteras vidare i intervjumaterialet, eller publiceras i de färdiga rapporterna. I syfte att förtydliga att uppgifter om hälsa kan hanteras har Brå lagt in information om detta i informationsbrevet till unga intervjupersoner (se bilaga "Information till unga forskningspersoner komplettering 3 maj 2024"). Detsamma gäller uppgifter om lagöverträdelse som intervjupersonerna kan komma att berätta om. Den nya informationen är markerat i gult i ovan refererade bilaga. Den förtydligas också under punkt 7.1 i ansökan.

Gällande denna punkt kan ett eventuellt missförstånd också föreligga. Barnen som ska intervjuas kommer huvudsakligen inte att vara samma barn som vi också ska samla in känsliga personuppgifter om (från register), det vill säga det fördjupade urvalet om 400 barn. I enstaka fall kan det dock råka bli en överlappning av de två populationerna. Vi kommer ändå inte att under några omständigheter samla in personnummer gällande de intervjuade barnen, utan endast tillfälligt under projektets tid spara uppgifter om deras namn (som inte behöver vara fullständigt eller ens deras rätta namn) och kontaktuppgifter. Inga kopplingar kommer därmed att kunna göras till de känsliga personuppgifter som inhämtats från register rörande dem (om hälsa). Detta har förtydligats i avsnitt 4.1, 7.1 och 8.9 i ansökan. Ett förtydligande gällande rekryteringsmetod har lagts till i punkt 6.1.

D. Hänvisningar till anonymitet, "endast forskarna" och liknande begrepp stryks då dessa är missvisande eller felaktiga. Skälet är att det ytterst är en domstol som kan besluta om vem som får tillgång till data.

Brås komplettering: I forskningsinformationen till unga intervjupersoner, har det i Brås komplettering förtydligats att "det du berättar för oss under intervjun enbart kommer att användas i forskningssyfte och inte spridas till obehöriga. Hur resultatet av studien blev kan du se i en rapport som publiceras i juni 2025 (rapporten kan laddas ned på www.bra.se). I rapporten kommer man inte att kunna identifiera vilka personer det är som vi har intervjuat." Samtliga ändringar är gulmarkerade.

I forskningsbrevet till professionella har meningen "Endast de anställda som arbetar i projektet kommer att ha tillgång till det insamlade materialet" ersatts med "Endast de anställda vid Brå som arbetar i projektet kommer att ha tillgång till det insamlade materialet så länge det inte är avidentifierat."

Ansökan om komplettering på Brås initiativ:

Efter att etikansökan skickades in har behov av komplettering upptäckts även från Brås sida.

1. Brå har behov av att inhämta uppgifter om vilken hemkommun de 400 barnen i det fördjupade urvalet är folkbokförda i, i syfte att barnavårdsutredningar ska kunna beställas från kommunerna. Skälet till kompletteringen är nya uppgifter från ÅM om att de eventuellt inte kommer kunna lämna uppgifter om polisområde, som skulle kunna ge en ledning om barnets hemkommun. Brå avser att inhämta uppgifterna om barnens hemkommun genom Skatteverkets system för distribution av folkbokföringsuppgifter, Navet, med utgångspunkt i de 400 barnens personnummer. Inhämtningen av dessa uppgifter är tillagt i punkt 10.1.1 och 10.1.2 i ansökan samt i den bifogade variabel-listan.
2. Brå har identifierat ett behov av att kunna välja om personnummer för barnen också ska kunna inhämtas från Brås verksamhetsdatabas för de år som dessa personnummer också

möjligen kan erhållas från ÅM. Anledningen är nya uppgifter från ÅM om att det eventuellt skulle ta mycket lång tid att få personnumren från dem då det kan innebära ett specialuttag. Information om detta är tillagt under punkt 6.1 och 10.1.2 samt i den bifogade variabelistan.

Avgiftsavisering

Etikprövningsmyndigheten har tagit emot din ansökan med titel Barn under 15 år som utreds enligt LUL om etikprovning. Ansökan har diarienummer 2024-02307-01 vilket alltid ska anges i framtida kontakter i ärendet.

Avgiften för ansökan, som är 5000 kronor, ska omgående betalas in enligt nedan:

- Inbetalning sker till bankgironummer 406-1107
- Vid inbetalning ska OCR-nummer 2024023070137 anges som referens.
- Inga andra bokstäver eller siffror får anges i raden för referens.

Först när ärendet kompletterats enligt ovan kommer vi att påbörja handläggningen.

Etikprövningsmyndigheten
Telefon: 010 - 475 08 00
Webbplats: www.etikprovning.se

Etikprövningsmyndigheten
2024-02307-01-552396
2024-04-03

BESLUT

2024-04-24

Sökande forskningshuvudman

Brottsförebyggande rådet (Brå) 202100-0068

Forskare som genomför projektet

David Shannon

Projekttitel

Barn under 15 år som utreds enligt LUL

Uppgifter om ansökan

Ansökan inkom till Etikprövningsmyndigheten 2024-04-03 och blev valid 2024-04-05.

Etikprövningsmyndigheten beslutar enligt nedan.

BESLUT

Etikprövningsmyndigheten begär att sökanden kompletterar ansökan enligt följande:

Etikprövningsmyndigheten ska vid sin prövning bland annat väga de möjliga risker som forskningen kan medföra för forskningspersonerna (i form av exempelvis skada eller sjukdom, integritetsintrång, stress och inverkan på välbefinnande) mot den förväntade nyttan av forskningen.

1. I ansökan framgår det att variabeln etnicitet ska tas fram ur materialet. Det framgår inte varför denna information ska tas ut. Etikprövningsmyndigheten vill därför se ett utvecklat resonemang kring detta och om eventuella etiska problem (nackdelar/fördelar) kan uppstå i ett vidare perspektiv genom forskningsprojektet.

2. Vidare i all information till forskningspersonerna ska:

- Projektets rätta titel framgå inledningsvis (även i samtyckesblanketten).
- Det anges att forskningen är godkänd av Etikprövningsmyndigheten, med diarienummer till den godkända ansökan.
- Det framgå vilka känsliga personuppgifter som forskarna ska hantera.
- Hänvisningar till anonymitet, "endast forskarna" och liknande begrepp stryks då dessa är missvisande eller felaktiga. Skälet är att det ytterst är en domstol som kan besluta om vem som får tillgång till data.

e. Ange huvudansvarig forskare först.

Kompletteringen ska ha kommit in till Etikprövningsmyndigheten senast den 2024-05-29.

Etikprövningsmyndigheten tar sedan upp ärendet till prövning vid ett kommande sammanträde. Om kompletteringen inte kommer in i tid kommer myndigheten att pröva ärendet utifrån det underlag som finns nu.

Kompletteringen görs i Ethis.

Beslut om komplettering innebär att ansökan låses upp för redigering. De begärda kompletteringarna görs direkt i respektive fält, systemet kommer markera upp vilka ändringar som gjorts. Ska kompletterande bilagor laddas upp görs detta under rubriken 'Komplettering'. Markera ändringar i reviderade bilagor. Besvara kompletteringspunkterna och beskriv i avsett fält för att förtydliga vilka ändringar som gjorts. När kompletteringarna är genomförda ska ansökan signeras och skickas in på nytt.

På Etikprövningsmyndighetens vägnar

Inge Karlström
Ordförande

Beslutet har fattats av följande personer:

Ordförande

Inge Karlström (Rådman)

Ledamöter med vetenskaplig kompetens

Önver Cetrez (religions- och kulturpsykologi, vetenskaplig sekreterare)

Minna Gräns (rättsvetenskap, vetenskaplig sekreterare)

Nina Klang (Pedagogik, handikappvetenskap och psykologi)

Annika Rejmer (Rättssociologi, föredragande)

Alexandra Dylman (Psykologi och pedagogik)

Annelie Gusdal (Vårdvetenskap, hälso- och välfärdsteknik)

Marie Nilsberth (utbildningsvetenskap, pedagogiskt arbete, pedagogik, specialpedagogik,)

Oscar Pripp (Etnologi, antropologi, sociologi)

Per Sandin (Tillämpad etik, bioetik, miljöetik, forskningsetik)

Ledamöter som företräder allmänna intressen

Håkan Krantz

Ebba Leandersson

Lennart Sacrédeus

Beslutet sänds till

Ansvarig forskare: David Shannon

Forskningshuvudmannens företrädare: Kjell Mattias Larsson